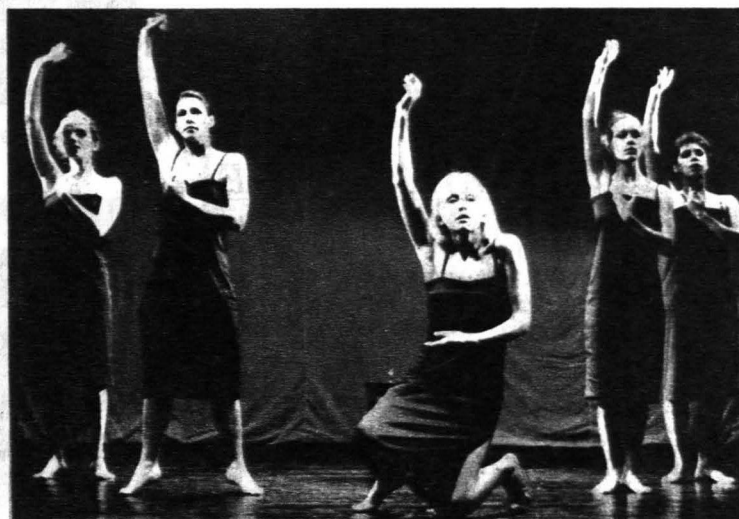

UNIVERSITĀTES AVĪZE

LATVIJAS UNIVERSITĀTES IZDEVUMS IZNĀK KOPŠ 1922. G. 25. SEPTEMBRA.

1 ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5 ■ 6 ■ 7 ■ 8

CENA 1.-

*GAIĀDOT JAUNO GADU,
VIENMĒR CERAM, KA BŪS
LABĀK NEKĀ BIJA,
BET VARBŪT BŪS...*

DEJAS PRET VĒJU

Ansis Rūtentāls Raimonda Vazdika Kustību teātris
Rīgā, 1991. gada 14., 17. decembrī plkst. 19, Valdemāra ielā 48

Vējš — tā ir stihija, tā ir daba, varbūt — pasaules elpa. Deja — tā ir cilvēka iekšējo ritmu izlaušanās uz āru, tas ir ritmu harmonijas meklējums. Dejas pret vēju. Ievērojiet! — nevis vienkārši "Dejas vējā" vai "Dejas pa vējam", bet — "Dejas pret vēju". Spītība? Nepakļaušanās? Iedomība? Vismaz zināma patstāvība laikā, kad ir tik viegli aizdejojot pa vējam. Nav nodevu laikam un situācijai, nav viennozīmīgu atbilžu uz jautājumiem un nav arī konkrētu, nepārprotamu jautājumu.

Ir saruna bez vārdiem. Saruna ar Tevi, Skatītāj, par Tevi, par mums, kuriem jādzīvo visos vējos ne tikai kā bioloģiskām būtnēm.

Varbūt tikai tā — "pret vēju" mēs varam ieklausīties sevī un atrast sevi, lai dejotu līdzvērtīgi vējam, lai dejotu ar vēju.

ZANE KREICBERGA
KRISTAPA GRANTSKALNA foto

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTES
SENĀTA SASTĀVS:**

2

E. Liepiņš, I. Plotnieks, K. Počs, A. Polis, M. Rudzīte, J. Aivars, J. Bārzdiņš, A. Buiķis, J. Drēģeris, E. Grēns, G. Eberhards, V. Ivbulis, E. Jansons, M. Jansons, J. Kļava, E. Melķīsis, G. Sermons, A. Siliņš, H. Strods, K. Torgāns, A. Varlavāns, J. Vēbers, P. Zvidriņš, A. Bauls, R. Bērtulis, A. Broks, O. Danovskis, K. Dobrājs, V. Freibergs, I. Kalniņa, A. Kangro, E. Ošiņš, U. Raitums, M. Smiltēna, O. Zīds, A. Andžāns, J. Balodis, T. Cīrulis, R.-M. Freivalds, A. Krūmiņš, I. Ribicka, J. Kaugars, P. Fricbergs, I. Griņis, Dz. Reidzāne.

Studentu pārstāvji: M. Brasla, I. Dūrīte, G. Liberts, J. Juražs, A. Mackevičs, G. Rozentāls, E. Stiprais, J. Stonis, A. Timmanis, (pārstāvis no Rēzeknes).

SENĀTA SAPULCĒ

2. decembrī 1. Senāta sapulcē ievēlēja * Senāta priekšsēdētāju — prof. J. Zaķi, * Senāta sekretāri — V. Bušveidi, vēl neievēlēja * priekšsēdētāja vietniekus, apstiprināja * mācību prorektoru — prof. J. Niedrīti,

* zinātņu prorektoru — R. Kondratoviču, * LU direktoru — A. Peiču, * lietu pārvaldnieku — V. Šadinovu, * Dabas muzeja direktoru V. Krūmiņu, Molekulārās bioloģijas institūta direktoru E. Grēnu,

Matemātikas institūta direktoru A. Buiķi,

Matemātikas un informātikas institūta direktoru N. Ustinovu,

Cietvielu fizikas institūta direktoru A. Siliņu, ar noteikumu, ka viņiem jābūt vēlētiem,

* domu, ka nepieciešama interpretācijas un telpu nodrošinājuma komisija.

**STUDENTU
KOORDINĀCIJAS
PADOME**

Baltijas valstu studentu koordinācijas padome (starp citu, jebkura studentu organizācija tai var pievienoties) tikšanās reizē novembrī pieņēma lēmumu savu valstu valdībām, ka visās trijās republikās jāievieš vienādu transporta apmaksas atvieglinājumus (vietējās un starp-republikāniskās nozīmes). Nākošais solis — iekļauties Eiropas un pasaules studentu atvieglojumu sistēmā (t. i., atvieglojumi transportā, kultūras objektos u. tml.).

PABALSTS

Kā informēja LU SAK priekšsēdētājs J. Stonis, izstrādāts projekts, kas nosaka, ka nākošajā gadā katram studentam jāpiešķir sociālais pabalsts no Labklājības ministrijas labvēlīgajām rokām, bet augstskola pati, šai gadījumā Universitāte, stipendiju fondu izdala pēc saviem ieskatiem.

□ Karogu iesvēta prāvests J. Liepiņš.

□ No H. Meierovica rokām karogu saņem korporācijas "Tālavija" seniors V. Blūms.

□ LU studentu korporācijas "Tālavija" prezidijs.

A. DZEŅA foto

VĀCU AKADEMISKĀS APMAIŅAS DIENESTS UZSĀK DARBĪBU LATVIJĀ

Kā zināms, Vācijas augstākās izglītības sistēma ir viena no labākajām pasaulē. 1920. gadā dibinātais un 1950. gadā darbību atsākušais Vācu Akadēmiskās Apmaiņas Dienests (VAAD) ar 50 filiālēm ārzemēs ir lielākā šāda tipa organizācija Eiropā. Izvirzot par mērķi zinātnisko kontaktu veidošanu starp Vāciju un citām pasaules valstīm, tā organizē studentu un zinātnieku apmaiņas braucienus zināšanu papildināšanai un kvalifikācijas celšanai. Sākot ar 1992. gada vasaru ar šī dienesta starpniecību studēt vai nodarboties ār zinātniskajiem pētījumiem Vācijā varēs arī pirmie pārstāvji no Latvijas augstskolām.

VAAD piedāvā kvalifikācijas celšanas studijas Vācijā jauniešiem zinātniekiem, kuri nav vecāki par 34 gadiem un kuriem ir zinātniskais grāds, kā arī konkrēts zinātniskā darba mērķis. Studiju ilgums — 10 mēneši. Uz Vāciju braukt varēs arī ģermānistikas studenti, lai padziļinātu zināšanas vācu valodā, literatūrā un kultūrā. Viņiem tiek piedāvātas 2 veida programmas — semestra vai 3-4 nedēļu garumā. Tiem zinātniekiem, kuri vecāki par 34 gadiem, kvalifikācijas celšana iespējama 1-3 mēnešu laikā.

VAAD partnerorganizācija Latvijā turpmāk būs Universitāte. Tiem studentiem vai zinātniekiem, kuri vēlas studēt Vācijā, nepieciešams aizpildīt anketu, kuru izskatīs 2 komisijas — viena šeit Latvijā jeb partnerorganizācijas un otra no vācu puses. Pirmās anketas visai drīz tiks saņemtas Vācijas vēstniecībā, bet janvārī un februārī interesentiem būs iespējams tās aizpildīt. Par to tiks ziņots (arī "UA"). Ar Universitātes starpniecību kontaktus ar VAAD varēs uzturēt arī citas Latvijas augstskolas.

Par iepriekšminēto 15. novembrī vienojās no Universitātes — rektors Juris Zaķis, prorektors Jānis Niedrītis (klātesot atsevišķu fakultāšu un katedru pārstāvjiem), bet no VAAD — doktors Gregors Berghorns (klātesot Vācijas vēstnieka LR pastāvīgajam pārstāvim Ginteram Overfeldam, Vācijas Ārlietu ministrijas darbiniekam Pēterim Silbergam un Izglītības un zinātnes federālās ministrijas Starptautiskās sadarbības nodaļas darbiniecei Betīnai Šinezaiņai). Vācieši uzsvēra, ka kandidātu atlasei studijām Vācijā caur VAAD jābūt īpaši rūpīgai. Iespējas studēt jādod labākajiem studentiem un zinātniekiem, jo 1 students šai organizācijai gadā izmaksā 10 000 DM, bet 1 zinātnieks — 22 000 DM. "Daudzi tiek aicināti, bet tikai daži izvēlēti", šāds teiciens ir populārs akadēmiskajās aprindās Vācijā.

JOLANTA APINE

□ 18. novembra rītā pie Mūžīgās uguns LU rektors J. Zaķis un arhibīskaps K. Gailītis.

□ Gan 11. novembrī, gan 18. novembrī Brāļu kapos no studentu saimes klāt bija korporāciju pārstāvji.

A. DZEŅA foto

LĀČPLĒŠA DIENĀ

11. novembrī Lāčplēša dienā Lielajā aulā kopā pulcējās korporāciju pārstāvji.

1918. gadā vieni no pirmajiem, kuri brīvprātīgi iestājās Latvijas armijā, bija studenti. Latviešu studentu korporācijām apvienojoties, 20. decembrī radās 1. Atsevišķā studentu rota. Galvenā nozīme tās izveidošanā bija korporācijām "Selonija" un "Tālavija". Rotai pievienojās arī vairāki Rīgā esošie letņoni un letgaļi. Prāvests J. Liepiņš iesvētīja atjaunoto 1. Atsevišķo studentu rotas karogu. To dāvājuši kādreizējā Latvijas ārlietu ministra Z. Meierovica pēcteči.

Zemnieks un tirgotājs^o
Rīgā
18. gs. beigās un
19. gs. pirmajā pusē

I. Grasmane

I. SKĀRDO
Hromatogrāfiskās metodes precizībā.
Mācību līdzeklis

4

□ Pie Latvijas Republikas Parlamenta 1991. gada 3. februārī.

M. DEDZIŅA foto

□ 1991. gads nakti no 20. uz 21. janvāri. LR lauku rajona (Bauskas) miliči pie Iekšlietu ministrijas.

A. CEICA foto

□ Pie Ministru Padomes 1991. gada 3. februārī.

M. DEDZIŅA foto

▼ Kā zināms, daudzi studenti, materiālo apsvērumu spiesti, mēģina savienot studēšanu ar darbu, jo ar stipendiju ir stipri par "īsu" un vecāki jau arī nav bezgalīgi sponsori.

Lūk, intervija ar tieši tādu strādājošu studentu, kura darba vieta ir Valdības apsardzes dienests.

* Kādēļ tu sāki strādāt un tieši šeit?

— Naudiņas vajadzēja.

* Un cik tad naudiņas vienā mēnesī nopelni?

— Nu, vienus džinsus varu nopirkt.

* Vai pēc studiju beigšanas meklēsi citu darba vietu?

— Tas viss atkarīgs no tā, kādas būs algas. Ja labi maksās, kāpēc man būtu jāskrien citur?

* Bet kā šobrīd ar mācībām — vai vari savienot ar darbu?

— Vēsi! Valdība spiež to darīt.

* Tagad nedaudz pastāsti par savu darbu. Kādas ir tavas pilnvaras, vai jums notiek arī mācības?

— Pilnvaras mums ir tieši tādas pašas kā ierindas milicijas darbiniekiem. Protams, ir dažas īpatnības, jo mēs atrodamies apsargājamajos objektos. Šis pilnvaras ir saistītas ar to, ka atrodamies leM pakļautībā un līdz ar to esam

**MĀCĪTIES
VAI
SARGĀT
VALDĪBU
(INTERVIJA INKOGNITO)**

milicijas darbinieki. Tas gan nav īsti pareizi. Tādēļ ir cerības, ka būsīm patstāvīgs apsardzes dienests. Par apmācībām vēl nav ko stāstīt, taču plāni ir diezgan grandiozi.

* Tu strādā Valdības apsardzē, bet ir arī AP apsardze. Vai tas ir normāli, ka pastāv divas šādas it kā ļoti līdzīgas struktūras?

— Protams, ka nē. Jo mazāka valsts, jo lielāka birokrātija. Pie mums ir tieši tāpat. Es uzskatu, ka šis AP dienests izveidojās deputātu dēļ, kas vēlējās tādējādi pacelt prestižu. Kādreiz mēs sargājām AP. Tur bija apmēram pieci cilvēki maiņā. Tas bija līdz pučam. Pēc tam mums šo un vēl dažus objektus noņēma un atdeva sargāšanai 1. Policijas bataljonam. Man gan tas nav īsti saprotams. Viņi saņem lielas algas, pēc puča izmaksāja prēmijas. Diez par ko viņiem maksā? Varbūt par to, ka puča laikā sēdēja bāzē un gaidīja, kamēr viņus atbruņos. Ir taču jāprot domāt, ne tikai šaut. Šiem cilvēkiem, manuprāt, ir zems izglītības un kultūras līmenis. Kad bataljonu komplektēja, nebija kadru, ņēma gandrīz visus, kas gribēja. Protams, pirmie, kas pieteicās, varbūt arī bija jēdziņi un forši puikas, bet lielajā barā viņi vienkārši pazūd. Turklāt tas ir absurds, ka AP apsargā vesels bataljons. Tur jau katram deputātam sanāk savs sargs. Tāpēc jau AP gandrīz katru dienu notiek starpgadījumi — aiz gara laika viņi uzvedas kā bērni.

* Bet ko tu pats darīji puča laikā?

— Neko. Sēdēju kopā ar citiem un lamāju priekšniekus. Mums bija pavēle nešaut un tāpēc kā lēlītes stāvējām savos posteņos, varbūt kāds nobīdīsies. Protams, šaut ar pistoli preti automātiem būtu liela mulķība, taču ieroči bija noliktavās. Par to liecina kaut vai tas, ka puča beigu posmā, kad Rīgā darbojās vairs tikai OMON, MP tika atvesti automāti, pie tam diezgan daudz, kaut arī daļa jau bija atņemta, savācot tos tieši no noliktavām. Pats mulķīgākais ir tas, ka ieroči netika izdalīti, bet palika noliktavās un tika atdoti. Ja pučs būtu uzvarējis, mēs būtu kā kaujami lopi, ar kuriem varētu darīt ko grib, jo mēs nebūtu spējīgi izrādīt nekādu pretestību.

* Kā tu domā, kāpēc tā notika?

— Es domāju, ka priekšniecība pūlējās sev vākt "plus" punktus. Ja pučisti uzvarētu, varbūt izdotos noturēties savās siltajās vietņās, jo mēs taču nedevām pavēli pretoties, neizdalījām ieročus utt. Tādējādi, it kā palikdami lojāli LR, tie centās būt lojāli arī pučistiem.▲

Kādu Valdības apsardzes pārstāvi iztaujājis JĀNIS VAITS

DEJA AR LĀCI

▼Arī Somijas Ārlietu ministrs Veurunens pievienojies paziņojumam, ka somiem tagad ir tiesības atklāti runāt par Ziemas kara laikā zaudēto Karēliju. Un viņi patiešām ir pateicīgi ministram par to, ka beidzot var teikt, ko domā. Tā ir lielākā dāvana, ko politiķis var dot tautai. Ministra paziņojums rāda, ka, neskatoties uz "perestroikas" likteni PSRS, pa Eiropu un Āziju ilgi klejojusi "glasnost" beidzot atnākusi arī līdz Somijas robežām. Šī atklātība ir sasniegta galvenokārt pateicoties ministra pūlēm, bet izšķiroša loma bija krīzei tirdzniecībā ar austrumiem un bezdarba pieaugumam valstī.

A. DZENA foto

└ Lācplēša diena Braļu kapos ievieza jaunu Mužigo uguni

Mūsu paaudze savus bērnus baidīja teikdama: "Ja nebūsi rātns, tad atnāks krievs un tevi aizvedīs". Bet vēlāk šī frāze tika piemērota attiecīgam līmenim: ja somi nebūs paklausīgi, tad PSRS pārtrauks tirdzniecību ar Somiju, būs bezdarbs un nemieri valstī. Tagad tirdzniecība ir pārtraukta un bezdarbs arī ir klāt, neskatoties uz paklausību. Arī Krievijai ir tik daudz savu problēmu, ka nav laika uzmanīt, ko somi uzdrošinās teikt. Bet, kā lai zina, vai valstu attiecības normalizēsies tik tālu, ka viena atkal nemēģinās iebaidīt otru?

Pavisam nesen bija laiks, kad, dzīvodami lācim kaimiņos, dejojām pēc tā stabules. Bet varbūt kāds tikai apgalvoja, ka lācis svilpo? Vēsturniekiem kaut aptuveni būtu jānoskaidro, no kā

Mūsu paaudze savus bērnus baidīja teikdama: "Ja nebūsi rātns, tad atnāks krievs un tevi aizvedīs".

patiesībā baidījāmies iespējams, daudzi ierēdņi uztraucās par savu karjeru, tāpat arī politiķi, rūp-

nieki baidījās par kaimiņa pasūtījumiem. Bet ko darija intelektuāļi, par ko baidījās Universitātes vīri?

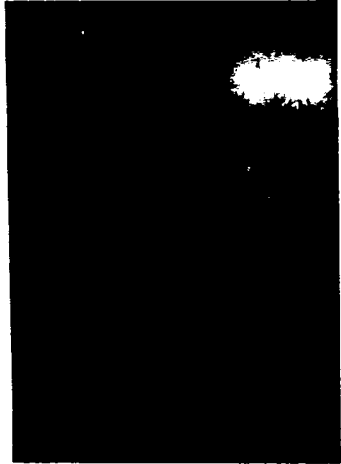
Nesen kāds mundrs ārpolitikas pētnieks izteica domu, ka 1948. gadā noslēgtajam Somijas un PSRS līgumam par draudzību, sadarbību un savstarpējo palīdzību vajadzējis daudz ko mainīt, bet praktiski tas nav devis Somijai vēlamus rezultātus. Drīz izplatījās tenkas, ka viņš savas nekaunības dēļ jau esot zaudējis stipendiju, bet neviens neatcerējās, ka pētniekam šī nauda nekad nav solīta. Un kā vispār varēja rasties tāds maldīgs priekšstats, ka pētnieka domas par starpvalstu līgumu varētu ietekmēt viņa pabalsta saņemšanu.

"Glasnostj" devums ir tāš, ka pašlaik mūsu priekšstats par Krieviju uzlabojas, bet kādreiz Maskavas simbols bija lācis, kas naidīgi reaģēja uz jebkuru patiesu vai iedomātu "pretpadomju" ideju izplatīšanos. Valsts tika pielīdzināta dzīvniekam, kuru vada instinkti. Šī attieksme bija ļoti tālu no patiesas cieņas.

Ja krievi pacelsies augstākā pakāpē, t.i., darbosies saprāta vadītā, tad arī izturēšanās pret viņiem būs cita. Mums nevajag apjukt un naidoties ar Krieviju, ja tur kādam ienāk prātā ka Somijai vajadzētu atgriezties viņu valsts apkampienos. Arī to var pārrunāt mierīgā ceļā. Var apspriesties kā par Karēlijas problēmu, tā arī par jebko citu, kaut vai arodbiedrību kustību.

1970. gadā, kad strādāju kādā lielā izdevniecībā, pūlējos panākt "citādi domājošā" Andreja Amalrika grāmatas "Izsūtījums uz Sibīriju" izdošanu. Tas bija diezgan izstiepts, informējošs stāsts, bet bija piesaistījis starptautisku uzmanību, jo pauda citu, neoficiālo viedokli. Man nebija iemesla šaubīties par grāmatas patiesumu, un domāju, ka informācija par lielā kaimiņa ikdienas slēptajām pusēm somiem nenāktu par sliktu. Arī krieviem nevajadzētu apvainoties. Viņi paši bija šādu sistēmu radījuši un varēja to mainīt. Bet grāmata somiski tā arī netika izdota.

Augstskolu aprindās ir pierasts, ka cilvēki izsaka daudz dažādu domu un ka brīva saruna ir labākais (ja ne vienīgais) līdzeklis viedokļu izteikšanai un patiesības meklēšanai. Šo brīvību tad arī ir jāsauglabā, lai kā spēlētu Kremļa kuranti.▲

└ Pētera Stučkas pieminekļa demontāža.

M. DEDZIŅA foto

ANTO LEIKOLA

Ekonomikas fakultātes docente INTA CIEMIŅA

Latvijas Universitātes nākotne ir saistīta ar to akadēmisko tradīciju atjaunošanu, kuras tika pārtrauktas 1940. gadā. Ar to vēl ir par maz. Ir jāapzina un jāizmanto Eiropas un pasaules universitāšu pieredze, kuru tās ir guvušas pēdējos 50 gados, laikā, kad LU savu darbību veidoja, pakļaujot citiem mērķiem. Tajā pat laikā atgriešanās Eiropas augstskolu saimē nav izdarāma, sākot visu no jauna. Darbs ir jāsāk, izmantojot tos docētājus un studentus, kuri mums ir, ar visiem viņu trūkumiem un inerci. Jārēķinās ar reālo materiālo un finansiālo bāzi, kura arī nav Eiropas līmeni un tuvākajos gados to nerasnīgs. Tas nozīmē, ka būs vajadzīgs samērā ilgs pārejas periods ar savām problēmām un grūtībām. Cik veiksmīgi tās tiks risinātas, tas lielā mērā noteiks, kādā nākotnē šīs horizontālās varam centrēt tuvākos un tālākos LU mērķus un uzdevumus.

Ja pieņemtu, ka perspektīvē visiem, kas sekmīgi beidz LU studiju pirmo pakāpi, tiks piešķirts bakalaura grāds (neizslēdzot kādu apliecību par nepabeigtu augstāko izglītību), tad tomēr paliek atklāts jautājums, kurš diploms —

No vienas puses, augstāk būtu jāvērtē bakalaura grāds.

speciālista, kurš izsniegts līdz 1991. g. un kurus izsniegs vēl arī turpmākajos gados, vai bakalaura — būs augstāks un kurš var cerēt uz labākiem panākumiem brīvā darba tirgus apstākļos.

No vienas puses, augstāk būtu jāvērtē bakalaura grāds. Jauno bakalaura programmu izstrādē tiek ieguldīts liels viskvalificētāko docētāju darbs, tiek veikta priekšmetu depoliticizācija un deideologizācija, izmantotas starptautiskās zinātnes atziņas, izstrādāti mācību metodiskie materiāli, kuri varētu atvieglot un intensificēt mācību procesu utt. Ja pieļautu, ka mūsu turpmākie absolventi būs sliktāk sagatavoti nekā līdzšinējie, tad visu to nemaz nebija vērts darīt.

Un tomēr, no otras puses, jau runā, ka bakalaura būs kaut kas zemāks par līdzšinējo speciālistu, jo viņu mācīs tikai četrus gadus, nevis piecus.

Pēdējā viedokļa izplatīšanās un nostiprināšanās, pēc mūsu domām, būtu jāizkavē un jānovērš ar visiem mūsu radošajiem spēkiem. Tam nav tikai akadēmiska, bet arī tīri praktiska nozīme.

Pēc bakalaura programmām pilnībā paredzēts mācīt 1991. un nākošajos gados uzņemtos studentus. Tomēr arī pašreizējie, agrākos gados uzņemtie studenti, interesējas par šīm programmām, un nevienam nav tiesību aizšķēršļot viņu tieksmes mācīties

programmas, atziņu atjaunotā skatījumā.

Nemot vērā teikto un mudinot studentus pievērsties jaunajiem un atjaunotajiem priekšmetiem, vajadzētu paredzēt iespēju absolventiem iegūt bakalaura grādu arī pirms 1995. g. Ja kāds pašreizējais students būs izpildījis gan vecā, gan jaunā mācību plāna prasības, viņam būtu jānodod iespēja izvēlēties vai

Pārejas periodā līdz 1995. g. bakalaura diplomu izsniedz vienlaikus ar speciālista diplomu.

Lai topošo bakalauru zinātniski praktiskā potenciāla formēšanu izstrādātu detāli, ir jāveido obligāto un izvēles priekšmetu (disciplīnu) saraksti. Priekšmetu nozīmības un mācību procesā ieņemamās vietas labākai apzināšanai viņus apvieno grupās.

Kā nozīmīgāko pēc satura un lielāko pēc īpatsvara pēdējā laikā rekomendē akadēmisko priekšmetu grupu. Neiebilstot pret šādu nostādni, ir jānoskaidro, ko tad pieskaitīt akadēmiskiem priekšmetiem, ko vispār nozīmē jēdziens "akadēmisks", jo, sākot priekšmetu praktisku grupēšanu, rodas visdažādākie, pilnīgi pretēji viedokļi.

Vispārīgākie priekšmeti, pēc mūsu domām, kļūst akadēmiski tikai tad, ja to mācā specializētā fakultātē konkrētos apstākļos iespējami augstā līmenī. Piemēram, angļu valoda būs akadēmisks priekšmets Svešvalodu fakultātes Angļu valodas nodaļā, kuras absolventi svešvalodas gramatikā caurmērā zinās labāk nekā Londonas iedzīvotāji, kuri runā un raksta pēc intuícijas. Bet angļu valoda nevar būt akadēmisks priekšmets kādai biznesa specialitātei, kur tā jāzina tikai tik daudz, lai vienotos par darījumiem.

Diskutējams ir jautājums, vai par akadēmiskiem skaitīt visus specialitāti formējošos priekšmetus, pamatojoties uz to, ka tos māca iespējami priekšzīmīgi. Ja vēlas, lai

akadēmiskie priekšmeti aizņemtu 60–80% no visa mācību laika, tad būs jāskaita. Ir arī uzskats, ka viss, kas attiecas uz augstskolu tūlīt ir akadēmisks.

Pareizāk būtu netiekties pēc kāda fiksēta akadēmisko priekšmetu procenta, bet mācību plānā ietvertos priekšmetus izvērtēt vēl arī pēc divām pārējām

..angļu valoda nevar būt akadēmisks priekšmets kādai biznesa specialitātei..

pazīmēm (pacelšanās līdz teorijai un balstīšanās uz tradīcijām). Piemēra pēc šajā sakarā varētu papētīt, vai mūsdienu menedžments, business un mārketingsspēj līdzināties kādai teorijai, jo praksē veiklai uzņēmējdarbībai vairāk vajadzīga māka, ķēriens, nekā teorija. Daudz labāk akadēmisma prasībām atbilst tie priekšmeti, kuri ar savu kopumu veido analītisko ekonomiku. Kā piemērus stabilitātes un tradīciju esamības kritērija lietošanai varētu lietot dažus statistikas priekšmetus. Statistikas teorijai,

AKADĒMISKĀ TĀLĀKCEĻA

PROBLĒMAS

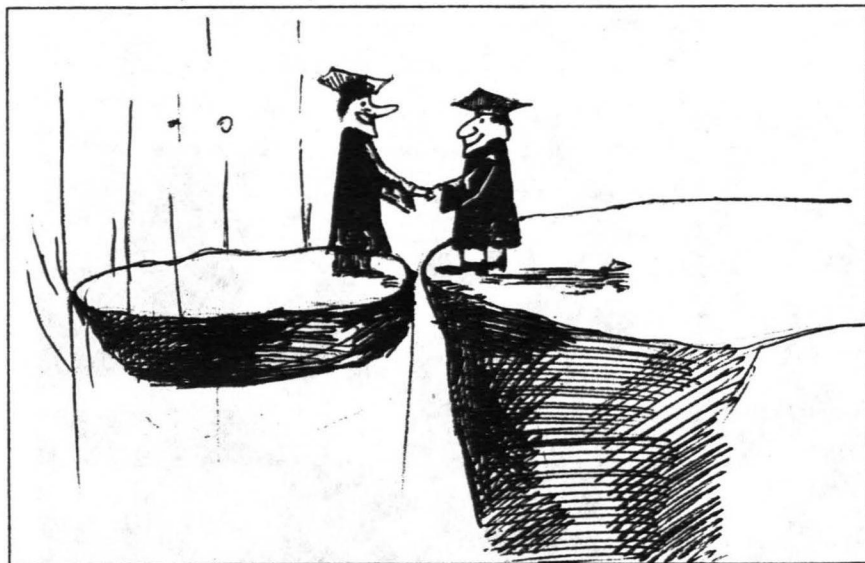
mijiedarbībā ar matemātisko statistiku, ja arī nav gara, tad tomēr ap divus gadsimtus ilga vēsture, kuras laikā ir pārdzīvoti dažādi ražošanas veidi un ideoloģijas. No šī viedokļa statistikas teorija ir akadēmisks priekšmets. Turpretī dažas nozaru statistikas, kuras bija izstrādātas specifiski sociālisma apstākļiem, pārejot uz tirgus ekonomiku, būs radikāli jāpārskata. Pašreiz tām trūkst stabilitātes, un līdz ar to viņu iekļaušana akadēmisko priekšmetu sarakstā ir problemātiska.

Kad būs panākta pietiekoša

cialitātes pamatu veidojošie priekšmeti, kuri, atbilstoši iepriekš teiktajam, netiktu vērtēti kā akadēmiski. Pie šīs grupas jāpieskaita aktuālām dzīves un prakses vajadzībām veltīti priekšmeti, kuriem vēl

**..mūsdienu
menedžments, bizness
un mārketinga spē
lidzināties kādai
teorijai..**

nav ilgstošu tradīciju un kur nav

vienprātība par to, kurus priekšmetus skaitīt par akadēmiskiem, radīsies iespēja atlikušos sadalīt vēl divās

**Specialitāšu būtiskāku
pārkārtošanu pašreiz
kavē profilējošo katedru
pašaizsardzības
instinkts.**

lielās grupās.

Vispārizglītojošo priekšmetu grupai būtu jāpieskaita tie priekšmeti, kuru mācīšana ir uzsākta jau vidusskolā, bet augstskolā to tikai turpina. Tāpat šeit piederētu tie priekšmeti, kurus māca vairākās, pat stipri atšķirīgās fakultātes.

Vispārizglītojošo priekšmetu grupā iekļaujas dažādu nosaukumu disciplīnas filozofijā, vēsturē, politoloģijā u. c., kuras bagātīgi piesaka bijušo politikas un ideoloģijas katedru daudzie pasniedzēji. Tieši par šiem priekšmetiem runājot, varbūt būtu noteicams maksimālais īpatsvars, ko tie drīkst ieņemt kopējā obligātajā mācību programmā. Minimāli nepieciešamais daudzums nav jānosaka, to izlemj profilējošā katedra un fakultāte. Tāpat nav jāierobežo šādu priekšmetu pieteikumi izvēles katalogam.

Speciālo (operatīvo, konjunktūras) priekšmetu grupā paliktu tie spe-

izveidotas vairāk vai mazāk atzītas teorijas.

Akadēmiski sagatavots speciālists būs tas, kurš, balstoties uz stabilām un vispāratzītām savas specialitātes teorijām un dažādu alternatīvu risinājumu izvērtējumiem, spēs pieņemt lēmumus un rīkoties sarežģītās nestandarta situācijās un līdz ar to vairāk vai mazāk virzīt savas specialitātes zinātni (-es). Priekšmeti, kuri to veicina atzīstami par prioritāriem, citā terminoloģijā — par akadēmiskiem. Līdzīgus kritērijus būtu ieteicams izmantot pasniedzējiem, izvērtējot dažādu priekšmetu nodaļu nozīmību un tām atvēlamo laiku.

Konkrētus obligāto priekšmetu sarakstus, kuri būs studentu mācību darba pamats, sastāda katrai specialitātei (studiju virzienam). Trīs ekonomikas novirzienu fakultāšu specialitāšu saraksts apvienošanas vai sadalīšanas virzienā pagaidām izmainās maz. Vairāk vēribas katedras veltīt savu specialitāšu pārprofilēšanai, nosaukumu maiņai u. tml. Līdzšinējās specialitātes un studentu skaits tajās ir veidojušies ieinteresēto tautas saimniecības nozaru pieprasījuma rezultātā. Mainoties tautas saimniecības struktūrām, šie pieprasījumi var ievērojami mainīties. Piemēram, statistikas spe-

cialitātes absolventi līdz šim tika orientēti gandrīz vienīgi uz Valsts Statistikas komitejas sistēmu. Perspektīvā šīs sistēmas pieprasījums pēc speciālistiem var samazināties. Tajā pat laikā attīstītās valstīs visos liela mēroga uzņēmumos ir savi statistiķi, kuri ar specifiskām statistikas metodēm seko visiem ražošanas posmiem, sākot ar tehnoloģiskajiem procesiem cehos līdz ražojumu konkurencspējām tirgū. Ja šāds analītiskās ekonomikas darbs izvērtēsies arī Latvijas uzņēmumos, statistika kļūs par plaši pieprasītu specialitāti.

Ievērojot to, ka pašreiz grūti prognozēt, kādu specialitāšu darbinieki tiks vairāk un kādu mazāk pieprasīti, varētu apsvērt iespēju atstāt zināmu uzņemamo studentu vietu skaitu fakultātes uzņemšanas komisijas rezervē. No šīs rezerves varētu izdalīt papildus grupas tām specialitātēm, kurās konkurss sevišķi liels. Tādā gadījumā daļu no atbildības par savu izvēli uzņemtos pašī studenti. Šādu vietu rezerve nav izveidojama, izmantojot kādas pašreiz esošas specialitātes vienīgo (pēdējo) grupu, ja specialitātes slēgšana netiek pamatota ar citiem, pietiekoši pārlicinošiem apsvērumiem.

Specialitāšu būtiskāku pārkārtošanu pašreiz kavē profilējošo katedru pašsardzības instinkts. Ir nostiprinājies uzskats, ka katedra var pastāvēt, ja tai ir savi studenti. Ja vēlamies, lai dažādi pārkārtojumi būtu vieglāk realizējami, pakāpeniski vajadzētu pārgrupēties uz katedrām, kuras veidojas nevis pamatojoties uz specialitāti, bet uz tuvu radniecīgu priekšmetu grupu vai uz zinātniskā līdera izveidotu skolu. Līdz ar to mēs iegūtu daudz mazāku katedru. Pašreizējās katedras ir lielas administratīvas nodaļas. Katedru dalīšana īpaši aktuāla ir ekonomikas specialitāšu fakultātes. Tajās šobrīd mācās ap 30% no visiem LU studentiem, bet ir tikai ap 15% no visām LU katedrām. Pēc šī rādītāja vien vērtējot, minēto fakultāšu katedru skaits būtu vismaz divkārtējais.

Līdz šim aplūkojam bakaluru mācību darba problēmas un mācību programmu jautājumus. Līdztekus fakultātes veic zināmu darbu arī pie maģistru sagatavošanas programmām, tiesa gan ar mazāku intensitāti, jo pirmie pretendenti uz maģistratūru var parādīties tikai pēc vairākiem gadiem. Tomēr savas problēmas arī šeit sāk iezīmēties.

Par to nākamajā UA numurā.

Ekonomikas teorijas kursa programma LU ekonomikas specialitāšu studentiem.
Sastādījis G. Libermanis

AUSTRUMS

1991.gada 2.novembrī atjaunotā Akadēmiskā vienība "Austrums" atzīmēja 108 gadu pastāvēšanas jubileju.

Svinības notika jaukā vietā - Kultūras fonda vasarnīcā Lielupē. Svinīgā daļa iesākās ar īsu pārskatu par "Austruma" vēsturi. Tad vārds tika dots sveicējiem. Jubilāru sumināja pārstāvji no Igaunijas studējošās jaunatnes biedrības "Eesti Üliõpilaste Selts". Šīs biedrības krāsas tādas pat kā Igaunijas karogā. To nozīme: zils - debesis, melns - zeme, balts - sirdsapziņa. Sveicēji bija ieradušies no Konkordijas Valdemārija, atjaunotajām vienībām "Līdums" un "Latviete", kā arī vienīgais palikušais "Ataugas" pārstāvis. Austrālijas "Austruma" kopas vārdā runāja Kapša kungs. Viesu vidū bija arī Šiliņa kungs no Zviedrijas.

Noslēgumā KF priekšsēdētāja vietniece Ramona Umblija klātesošos iepazīstināja ar svinību vietas - bijušā Jāņa Dāvja nama - vēsturi, kas tagad atrodas KF rīcībā.

Vēlāk ar igauņu biedrības pārstāvjiem tika noslēgts sadarbības līgums. Par godu šim notikumam skanēja moža dziesma un glāzes pildīja dzirkstošā "Šarlote". Vakarā valdīja patīkama gaisotne, un, šķiet, katrs varēja atrast sev sirdij tikamu nodarbošanos.

LINDA VILKS

DAUGAVIETE

Vecākā studenšu korporācija "Daugaviete" 6. novembrī atzīmēja savu 70. dibināšanas gadadienu. Tam par godu 8. novembra vakarā Vecajā Sv. Ģertrūdes baznīcā notika dievkalpojums — koncerts. Bet 9. novembrī plkst. 11 Latvijas Universitātes Lielajā aulā notika gada-svētku svinīgais konvents. "Daugavietī" apsveikt bija ieradusies arī Globālā Konventa pārstāve Lorija Vuda, pārējo studenšu un studentu korporāciju prezidiji. Ziedi tika dāvēti daugaviešu krāsās — violet-zaļ-zeltaini. Nelielu uzrunu teica arī LU rektors Juris Zaķis. Viņš atzīmēja korporāciju ieguldījumu studentijas audzināšanā un izteica cerību par turpmāko sadarbību.

Jaunajai un vidējai paaudzei pats pārsteidzošākais likās vakars — uz balli Mazajā Ģildē visas daugavietes ieradās garos, baltos vakartērpos, bet viņu kungi, kavalieri un citi korporeji bija frakās un smokingos. Neiztrūkstošs bija šampānietis, valsis un dziedāšana.

Bet nākamajā dienā jubilejas ziedi tika aiznesti mūžībā aizgājušajām daugavietēm, kopīgi apmeklējot Meža kapus. Ar klusuma brīdi tika godināta arī "Daugavietes" goda filistre Anna Brigadere, un uz viņas kapa nogula ziedi rakstnieces mīļākajā — dzeltenajā krāsā.

ILZE NAGLA

□ "Daugavietes" prezidijs: no kreisās viceseniore Agita Āberberga Augstkalne, seniore Iluta Čapus, sekretāre Māra Pētersone. Pie aulas sienas — "Daugavietes" vapenis.

□ Svētku viesi.

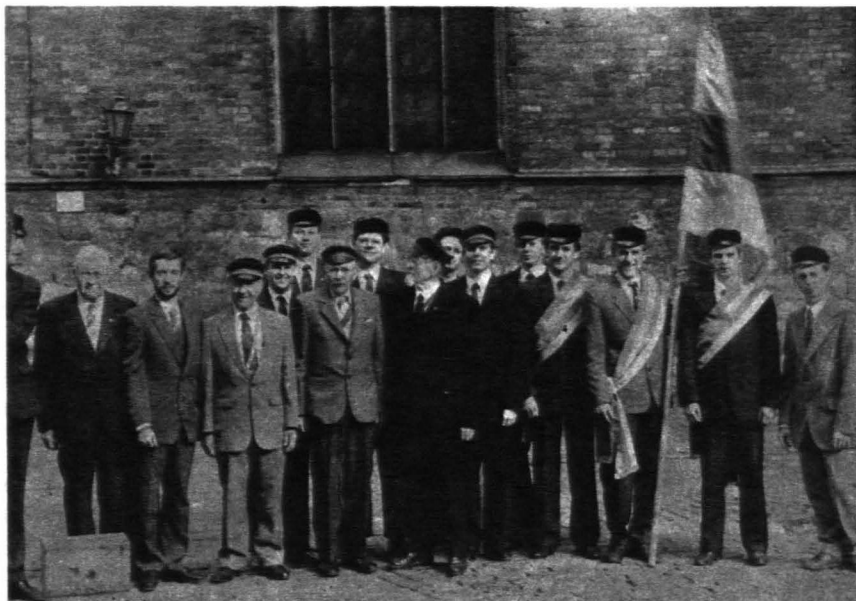
KRISTAPA GRANTSKALNA foto

KONKORDIJA VALDEMĀRIJA - VAKAR UN ŠODIEN

"Kas tā par korporāciju? Kādēļ jums ir četras krāsas?", šādu jautājumu bieži nākas dzirdēt pat no cilvēkiem, kuriem nebūt nav sveša studentu organizāciju tēma. Patiesi, visām organizācijām uz krāsu cepurēm un krāsu lentēm varam redzēt trīs krāsas, tādēļ mūsu - četrus krāsu cepure visai bieži izraisa izbrīnu. Tā iemesls ir sabiedrības neinformētība par kuplo studentu organizāciju pulku, kuras pastāvēja Latvijā 20. un 30. gados. Studentu korporācijas, kā tolaik skaitliski vislielākās organizācijas, ir tās, kurām šobrīd tiek pievērsta lielākā masu informācijas līdzekļu uzmanība. Varbūt tas arī tāpēc, ka tās pirmās atjaunoja savu darbību Latvijā pēc vairāk nekā četrdesmit piecu gadu ilga aizlieguma. Pirmās, taču ne vienīgās. No daudzajām Latvijas Brīvvalsts laika studentu organizācijām - konkordijām, vienotnēm (vienībām), dažādām biedrībām, pašreiz savu darbību Latvijā ir atjaunojusi arī Konkordija Valdemārija.

Kas tad īsti ir konkordijas? Latīņu vārds "concordia" nozīmē saskaņu, siržu vienotību, vienprātību, tā ir šo organizāciju būtība - īsti draudzīgās, brālīgās attiecības starp konkordiešiem. Agrāk konkordijas mēdza saukt arī par latviskajām korporācijām. Tās tika dibinātas 20. gados kā akadēmiskas organizācijas, kuru mērķis ir audzināt latvju studentus par augstvērtīgām personībām, izkopt latvisko dzīves veidu, stiprināt nacionālo pašapziņu. Te arī saskatāma tā laika pamatatzīrība no korporācijām, kuras bija veidotas pēc vācu korporāciju parauga, tātad to būtība bija aizgūta no vāciešiem. Šeit kā piemēru var minēt korporācijām piemītošo bruņinieciskumu un uzskatus, ka taisnību var panākt un pierādīt ar spēku. Tādēļ korporāciju starpā pastāvēja tāds goda aizstāvēšanas veids kā rapieru cīņas, kuras konkordijas neatzīst, uzskata tās par cilvēka cieņas pazemojošām, jo šeit uzvar nevainība un godīgums, bet muskuļu spēks un veiklība. Konkordijām savukārt visus strīdus izšķir goda tiesa, kas dod iespēju objektīvi aizstāvēt katra konkordieša godu un cieņu.

Concordia Valdemaria - tika dibināta 1927. gada 11. februārī. Tās dibinātāji - latviešu studentu ideālistu grupa, par organizācijas patronu izvēlējas latviešu atmodas laika darbinieku Krišjāni Valdemāru, kura vārds ietverts arī Konkordijas nosaukumā. Valdemārijas filistri (vecbiedri) un krāsneši (studenti) nēsā cepuri ar šādām krāsām: zils, oranžs, zaļš, zelts, kuras simbolizē četrus Latvijas novadus un ietver sevī devīzi: "Zelta sirds, ceņi, dedzi Krišjāņa Valdemāra idejās", kā arī attiecīgo krāsu lentas, kuras nēsājamās pār kreiso plecu uz

□ KV karoga iesvētīšanas dienā — Valdemārija pilnā sastāvā pie Sv. Jāņa baznīcas 1991. gada septembrī. J. DĀBOLIŅA foto

labo sānu, tāpat kā senlatviešu karavīri nēsāja tauri saturošo lenti (prievīti). Valdemārijas juniori (studenti, kuri vēl nav uzņēmi par pilntiesīgiem biedriem) nēsā melnu cepuri ar kreisajā pusē piespraustu nozīmi - "SMCV" - "Saulis mūžu, Concordia Valdemaria". Organizācijas devīze ir: "Esi vīrs un turi vārdu" un: "Tēvzemei un brīvībai." Šo otro devīzi Valdemārijai devis mūsu organizācijas goda filistrs Kārlis Zāle, kurš vēlāk šos vārdus iekala arī Brīvības pieminēklī. Tā ir vēsture.

Kā tad klājas Valdemārijai šodien? Protams, rūpīgi ir saglabātas un atjaunotas visas senās tradīcijas. Un fakts, ka tās dzīvo un pieņemas spēkā no jauna, liecina, ka latvju students visos laikos ir bijis un paliek latvju students. Priecē tas, ka šodien ir pārvarēts latviešu kašķīgums, un 30. gados saspīlētais attiecības konkordiju un korporāciju starpā šobrīd ir izgaisušas. Saglabāt akadēmiskās saimes vienotību - tas taču ir svarīgāk par sīku personisko ambīciju uzvarām! Jā, toreiz, "Latvijas laikā", pastāvēja liels morāls spiediens uz tikko jaunizveidotajām latviskajām korporācijām. Pašreiz ir citi laiki, un arī citas problēmas, tīri materiāla rakstura. Padomju sagrautās ekonomikas apstākļos tik sarežģīti ir realizēt it kā vienkāršas saimnieciskas lietas - krāsu cepuru šūšanu un lenšu aušanu utt. Tomēr valdemārieši nenokar galvu, optimisms un garīgā bagātība, kuru dod mūsu organizācija, ir palīdzējusi valdemāriešiem šajos grūtajos okupācijas gados gan trimdā, gan Tēvzemē, tie ir saturējuši viņus kopā gan Amerikā, gan tālajā Austrālijā. Vai tad mums, brīvajā Latvijā, būtu jāskumst?

Valdemārijā pašlaik pulcējušies studenti gan no Latvijas Universitātes, gan Tehniskās Universitātes, gan Medicīnas Akadēmijas. Ko tad īsti domā par savu organizāciju šie dažādo specialitāšu pārstāvji?

Mārcis Krūmiņš, Konkordijas Valdemārija seniors: "Valdemārija man ir devusi draugus, labus un uzticamus draugus visam mūžam. Es zinu, ka varēšu uz viņiem

paļauties jebkurās dzīves situācijās. Tie ir mani brāļi, jebkuram valdemārietim tas ir jāsaprot - tas ir mūsu organizācijas pamats.

Kā valdemārietis es jūtu savu saistību ar visu paaudžu latvju studentiem, es jūtu sevi kā Studentijas sastāvdaļu, tā ir saskarsme ar latviešu inteligences saknēm.

Valdemārija man māca to, ko es nekur citur, nevaru apgūt, ja nu vienīgi ģimenē. Tā ir etiķete, māksla būt pieklājīgam, solīdam un tai pat laikā latviski sirsnīgam un vienkāršam. Tā ir liela māksla, īstenot Krišjāņa Valdemāra ideju par garīgā un materiālā harmonisku savienību personībā."

Juris Keris, Konkordijas Valdemārija kasieris: "Esi vīrs un turi vārdu," - lūk, šis ir mans moto. Mūsdienās, kad visi ir pieraduši svaidīties ar vārdiem, necienīt paši sevi, savus solījumus nepildot, ir tik svarīgi atkal atklāt visā savā mirdzumā šo gandrīz jau pagaisušo jēdzienu "mans gods". Kas var būt krietnāki par izjūtu, ka vari paļauties uz cilvēku, ka savu vārdu viņš turēs vienmēr."

Jānis Pāvuls, Konkordijas Valdemārija kultūras dzīves vadītājs: "Lai arī pašreiz tas varbūt kādam liksies jau apbružājies teikums, tomēr nekad neaizmirsti, ka tu esi latvietis, un esi šī augstā vārda cienīgs. Un to es esmu atradis Valdemārijā."

Vents Lācars, Konkordijas Valdemārija saimniecības vadītājs: "Es vienmēr apbrīnoju, cik gan mūsu filistri, jau sirmi vīri, var būt jauni, cik jaunas jūtas viņu dvēseles. Ja organizācija spēj dot šādu dzīvesprieku un optimismu, kuru iznest tu spēj cauri visam mūžam, tad tas ir ko vērts."

Konkordija Valdemārija ir ne tikai darbošanās organizācijā, tā ir sirdslieta, tas ir draugu pulks un brālība visam mūžam. Ja arī tev, latvju student, tas viss nav vienaldzīgs, ja arī tu vēlies iekļauties valdemāriešu pulkā, zvani Konkordijas Valdemārija senioram Mārcim Krūmiņam, tel. 618860, vai sekretāram Robertam Šilingam, tel. 393050.

ROBERTS ŠILINGS, KV sekretārs

Profesors Roberts Akmentiņš un profesors Pauls Mincs - pazīstami 20. - 30. gadu juristi. Viņu grāmatas un studentu pierakstīto lekciju konspekti ilgus gadus atradās bibliotēku specfondos un tādejādi tagadējai juristu paaudzei nekas par viņu veikumu nebija zināms.

Abi profesori bija ilggadīgi LU docētāji, rosīgi sabiedriski darbinieki, plaši pazīstami ārvalstīs, patiesi izglītības draugi. Tomēr viņu vārdi ilgus gadus bija nodoti pilnīgai aizmirstībai.

Lai kaut cik izlīdzinātu abiem profesoriem un zinātnei nodarīto pārestību, atgrieztu viņu vārdus un darbus zinātniskajā apritē, sagatavota šī publikācija.

Izsaku sirsnīgu pateicību visiem, kas sniedza informāciju par minētajiem profesoriem.

1991. gada oktobrī
Profesore Lina Birziņa

(Publicējam fragmentus)

Profesors Roberts Akmentiņš dzimis 1880. gadā Igaunijas teritorijā, miris 1956. gadā Rīgā. Mācījies Znamecas pagastskolā un Turaidas ministrijas skolā, pēc tam Valkas pilsētas skolā. Beidzis Penzas mērniecības skolu, Saratovas otro ģimnāziju un Kazanņas universitātes juridisko fakultāti.

Roberts Akmentiņš iznācis piedalījies divos karos - krievu-japāņu un pirmajā pasaules karā. Pēc atgriešanās Latvijā strādājis par Ārlietu ministrijas vecāko juriskonsulu un Izglītības ministrijas juriskonsulu. Līdztekus tam darbojies kā sekretārs Latvijas-Krievijas mierīguma komisijā un priekšsēdētājs robežkomisijā, kas nosprauda robežu starp Krieviju un Latviju. Kad nodibinājās tiesību zinātņu nodaļa Tautsaimniecības fakultātes sastāvā, Roberts Akmentiņš kļuva par tās docētāju - docentu, vecāko docentu un kopš 1939. gada - ārkārtējo profesoru, padomju varas apstākļos - par profesoru. LU Roberts Akmentiņš pasniedza divus kursus - le vadu tiesību zinātnē un Valststiesības.

Zinātniskās pētniecības darbā profesors Akmentiņš pievērsās galvenokārt valststiesību problēmām. Var minēt viņa samērā apjomīgo rakstu "Latvijas Satversmes reforma", kas publicēts žurnālā "Jurists" 1934. gada 4. un 5. numurā, kā arī rakstus Latviešu konversācijas vārdnīcā u.c. izdevumos

latviešu un krievu valodā. Viņš pievērsa uzmanību arī jaunu valststiesību terminu darināšanai. Tā, piemēram, runājot par federācijā ietilpstošiem valststiesiskiem veidojumiem, viņš tos ieteica nosaukt par

PROFESORS, KURŠ NESANĒMA

pavalstīm.

Lekcijas bija saturīgas, bet viela grūti apgūstama. Profesors to zināja, tāpēc šad un tad pastāstīja kādu joku vai anekdoti. Kādreizējais LU students Leo Icgsons atceras gadījumu, kad profesors R. Akmentiņš apcerējis jurisprudences atribūtiku - Temidu ar aizsietām acīm, svarienu un zobenu rokās. Viņš ar humoru izteicies, ka katrai tiesību nozarei vajadzētu lietot savu simboliku un, acis piemēgdam, prātojis, ka, piemēram, starptautiskajām tiesībām par simbolu vajadzētu uzstādīt nevis Temidu, bet gan kādu Kaļķu ielas staigules statuju ar neaizsegām acīm un bez zobena. Bridinājums: lai neviens par šo viņa projektu nestāstot starptautisko tiesību pasniedzējam Hermanim Albātam. Tāds cauri gadiem palicis atmiņā profesors R. Akmentiņš saviem studentiem. Bet tā bija tikai viena puse - lekcijas un jautrās anekdotes. Otrā puse jau daudz nopietnāka un grūtāka - eksāmeni.

Latvijas Nacionālajā bibliotēkā atrodamas

ROBERTS AKMENTIŅŠ (1880—1956)

profesora (toreiz vēl docenta) Roberta Akmentiņa lekciju pieraksti "Tiesību zinību teorija" (1928, 102 lpp.) un "Valststiesības"

(1936, 182 lpp.)

Daudzas lekcijās atrodams atziņas noderīgas arī mūsu dienās. Tagad, piemēram, kad politiski lauza galvas par pilsonību, bieži izskan arī cits termins "pavalstniecība" (1919. gada likuma sakarā). Vai pilsonība un pavalstniecība ir identiski jēdzieni? Ne gluži, bet par to ielūkosimies R. Akmentiņa "Tiesību zinību teorijas" 9. lpp.: "Tauta var tikt uzskatīta kā pavalstnieki un kā pilsoņi. Te ir liela juridiska starpība. Pavalstniecības juridiskais saturs ir tas, ka pavalstniekam ir tikai pienākumi pret valsts varu, turpretim pilsoņiem ir arī tiesības ņemt aktīvu daļu valsts dzīvē - vēlēt un tikt ievēlētam, utt." (9. lpp.).

Tātad - Latvijas Republikā ir tikai pilsoņi, nevis pavalstnieki, arī likumam jābūt pilsonības, nevis pavalstniecības likumam. Konstitucionālajās monarhijās iedzīvotājus joprojām sauc par pavalstniekiem, lai gan arī viņiem ir visas politiskās tiesības. Tomēr republikās tiek konsekventi lietots Franču lielās revolūcijas radītais termins "pilsonis".

Prof. Nikolaju Jerumu pieminot

Tā paaudze, kas veidoja brīvo Latviju šī gadsimta sākumā aizplūst Mūžības jūrā. Viņu piemiņa paliks gan piederīgo atmiņā, gan latviešu tautas vēsturē. Tāds latviešu medicīnas vēstures lappusēs paliks Prof. Dr. med. Nikolajs Jerums, miris 1991. gada 21. jūnijā.

Nikolajs Jerums dzimis 1904. gada 20. aprīlī Tērbatā, kur mācījies Aleksandra klasiskā ģimnāzijā. Pēc ģimenes atgriešanās Latvijā 1918. gada 18. novembrī bijis Nacionālā teātrī, kad pasludināja Latvijas neatkarību. Šis notikums saistījās ar lielu pārdzīvojumu, sajūsmu un neaizmirstāmām atmiņām. Tās

viņš allaž pieminēja.

Rīgā vēl vienu gadu mācījās I. Rīgas pilsētas vidusskolā. Tur nolīcis eksāmenu latviešu valodā pie skolotāja, dzejnieka Viļa Plūdoņa. Abi ar brāli iestājās Latvijas Universitātē Medicīnas fakultātē, bet māsa Marta - Franču valodas institūtā. Nikolajs beidz medicīnas studijas 1927. gadā 23 gadu vecumā un ir jaunākais ārsts Latvijā. Jau medicīnas studiju laikā Jerums uzsāka zinātnisko darbu antropoloģijā. Kopā ar T. Vītoli viņš vadīja 1927. gada Anatomijas un Histoloģijas institūta antropoloģisko ekspedīciju Cesvaines apkārtnē, sakopojot antropoloģisku raksturojumu par 138 latviešiem. Tanī pat gadā kopā ar I. Prīmani

Kurzemē ieguva datus par 25 kuršu ģoniņiem. Šo darbu turpināja Jeruma bijusī dzīves biedre Lūcija Krastiņa-Jeruma. Pēc medicīnas studiju beigšanas Dr. Jerums strādāja par asistentu pie LU Medicīnas fakultātes psihiatrijas katedras, specializējās psihiatrijā un neiroloģijā; 1928. gadā ieguva Dr. med. grādu Latvijas Universitātē. Vēlāk papildināja medicīnas zināšanas Vācijā un Austrijā. Kopš 1930. gada bija vecākais ārsts Rīgas Sarkankalna psihiatriskajā slimnīcā. Otrā pasaules kara laikā ar ģimeni devās uz Vāciju. Dzīvoja Bad-Bucbachā netālu no Frankfortes pie Mainas un strādāja savā specialitātē amerikāņu slimnīcā - 97

Valststiesības bija otrā studiju gada priekšmets. Tas bija plašs un sarežģīts kurss, ko liecina arī ievads, kuru konspēktēju pēc studentu 1936.gada izdevuma. Profesors R.Akmentiņš lekciju sāk ar apcerējumu par valsti un valsts zinātni.

Valsts zinātnei jānodod atbilde - kas ir valsts, kādu stāvokli tā ieņem starp citām sabiedrībām, kādi ir tie elementi, kas sastāda valsti un kādi ir valsts attīstības likumi. Isumā prof. R.Akmentiņš izklāsta valsts zinātnes saturu. Tā ir kompleksa zinātne. "Zinātnes, kuras pēta cilvēces dzīves kopības formas, sauc par valsts zinātnēm" (1.lpp.).

Kādas ir valststiesību attiecības ar valsts zinātni?

Katrā valstī ir likumi, kas noteic ne tikai pilsoņu un valsts orgānu pienākumus un prasības, bet arī valsts organizāciju. Valsti var uzskatīt par juridisku institūtu. Tomēr tas ir vienpusīgi. Jāņem vērā visi apstākļi, kas ietekmē valsts dzīves norises.

PAT PENSIJU

Valststiesības pēta valsts būtību, tās uzbūvi un daudzas kompleksas parādības, ko ietekmē ne tikai tiesības, bet arī citi faktori. Valststiesībām jānoskaidro valsts būtība, valsts varas jēdziens, tautas un teritorijas problēmas.

Valststiesībām jāpēta valsts parādības gan statistiski - miera stāvoklī, gan dinamiski - kustībā, attīstībā. No sistēmas viedokļa svarīgi ievērot cēloņsakarību -kausālītāti. Valstij izvīrtie mērķi mūs noved pie politikas. Politika izvīrsa valstij noteiktus uzdevumus, kurus izpildot, tiek sasniegts noteikts mērķis (piemēram, celt iedzīvotāju materiālo labklājību, kultūras līmeni utt.).

Tagadējā valsts zinātne ir ilgu gadsimtu pētījumu rezultāts. Šie pētījumi tad arī tiek iztirzāti 36 lekcijās, kas ir noderīgs materiāls arī mūsdienu studentiem. Profesors Roberts Akmentiņš bija patiess izglītības entuziasts. To liecina arī viņa pašizvērtējumā darbība Latvijas Tautas universitātē.

LTU mērķis bija celt tautas kultūras līmeni, dot iespēju katram tikt pie augstskolas izglītības. Par to profesors R.Akmentiņš

rakstīja: "Katram, sākot no vienkārša fiziska darba strādnieka un beidzot ar augstāku ierēdni, savā darbā jābūt kvalificētam. Nedrīkst aizmirst, ka tikai ar savu izglītību un inteligenci mēs varam izveidot un paturēt savu suverēno valsti" (pasvītrojums mans. - L.B.). Pēc LTU darbības izbeigšanas 1940.gadā viņš joprojām palika darbā Latvijas Universitātē.

Vēl karš nebija beidzies, kad es 1944.gada oktobrī viņu satiku Universitātē: viņš tagad esot Juridiskās fakultātes pagaiddekāns; no agrākajiem mācību spēkiem esot palikuši pavisam maz. Vēl nedarbojās neviena fakultāte. Visur valdīja tukšums, klusums un drēgns aukstums. Tad mums sākās sarunas par okupācijas pēdējām dienām. Universitātei ticis piekomandēts kāds vācietis Dulfers. Tas organizējis Universitātes evakuāciju uz Vāciju. Viņu interesējusi galvenokārt Universitātes bagātīgā bibliotēka. Dulfers licis grāmatas pakot kastēs un vest uz ostu. Vienlaicīgi rīkojis Universitātes uspridzināšanu. Profesors R.Akmentiņš esot klusībā sarunājis ar strādniekiem, ka Dulfera plāns jāizjauc un Universitāte jāglābj. To izdarījuši: strādnieki kastes piepildījuši ar šādu tādu makulatūru, pasmagiem priekšmetiem un vīrsū pa grāmatai. Pēc tam kastes ciet un lai ved uz "fāterlandi". Dulfers blēdību neesot pamanījis, ar darbu bijis apmierināts un aizvācējis retāk ieradies Universitātē. Stāvoklis frontē ar katru dienu vāciešiem kļuvis kritiskāks. Dulfers pazudis, bet parādījušies vīri no spridzinātāju komandas. Tad profesors R.Akmentiņš kļuvis uzmanīgs. Sarunājis ar profesoru Aleksandru Krugļevski, ka viņiem Universitātes ēka jāglābj. Abi pa naktīm pārmaiņus dežurējuši Universitātes pagrabos un citās telpās. Visas durvis noslēguši un aizbarikādējuši. Tā, pateicoties šo divu profesoru drosmīgai, varonībai un pašizvērtējumam, Latvijas Universitātes galvenā ēka Raiņa bulvārī 19 palika neskartā. (Šo un turpmāko informāciju autorei sniedzis profesors Oto Grīnbergs, pirmais LU Goda doktors, ilggadīgais Juridiskās fakultātes docētājs.) Vai tas vēlāk tika pienācīgi novērtēts? Nē,

tieši otrādi. Abi šie jau krietru vecie profesori kā padomju augstskolai nepiemēroti drīz vien tika no darba atlaisti. Es toreiz Universitātē vēl nestrādāju, bet pēc profesora Oto Grīnberga un citu tā laika docētāju nostāstiem, zinu, ka ar profesoru Robertu Akmentiņu izrikojās negodīgi un augstāka mērā nehumāni. Lielajā aulā esot sasaukta sapulce, kurā profesoram R.Akmentiņam likts priekšā atzīt savus maldus, kļūdas un nožēlot "grēkus". Akmentiņš bijis tik satraukts, ka tikvien varējis pateikt, ka viņa vienīgais dēls, Sarkanās armijas leitnants, kritis pie Krustpiļš. (Dēls kā Latvijas PSR prokuratūras darbinieks 1941.gadā bijis reizē ar Oto Grīnbergu evakuējis uz Ivanovu un tur sradājis prokuratūrā. Vēlāk brīvprātīgi devies uz fronti un cīnījies Latviešu divīzijas rindās.) Profesors tikai ar lielām pūlēm varējis valdīt asaras, bet zālē atskanējuši smiekli un saucieni, kāds dēlam sakars ar Akmentiņa grēkiem? Pēc tam sarunā ar rektoru Matveju Kadeku noticis tas pats. Kadēks esot pārmētis Akmentiņam, ka viņš gribējis slēpties aiz dēla muguras. Viņu atlaida. Tas notika 1948.gadā. Ap to laiku atlaida arī profesoru Aleksandru Krugļevski, ievērojamo speciālistu krimināltiesībās un kriminālpolitikā.

Profesoram Robertam Akmentiņam sociālās nodrošināšanas nodaļa piešķīra niecīgu vecuma pensiju (pēc toreizējām minimālajām likmēm), bet drīz arī to atņēma: esot bijis baltgards. Tā par savu ilggadīgo un rosiņo tautas izglītošanas darbu viņš vecumā nesaņēma pat pensiju. Profesors Roberts Akmentiņš jau sen miris, bet viņa rūpes par latviešu tautas nākotni mums ir tuvas vēl šodien. Mums kā mazai tautai, kuras izdzīvošana apdraudēta, der uzklaustīt šādu viņa domu: "Lai tiešām mūsu viena no demokrātiskākām tautām (domāta latviešu tauta. - L.B.) joprojām paliktu vienota kultūras un politiskā vienībā, nepieciešami tautā nodibināt istu tiesisku saītu, likt izprast, ka valsts ir viņa pati un ka no viņas pašas atkarīga Saeima, valdība un visa labklājība." (R.Akmentiņš, Latvijas Tautas universitātes 5.gadu darbības pārskats. - 21. lpp.)

11

General Hospital Frankfurtē.

1948.gadā kopā ar ģimeni pārcēlās uz Karakasas Venecuēlā, kur 1956.gadā ieguva ārsta tiesības un 1961.gadā Dr. med. grādu Venecuēlas Centrālā Universitātē. Viņu iecēla par psihiatriskās nodaļas direktoru Valsts slimnīcā Karakasā un psihiatrijas profesoru jaunajiem ārstiem, kas nobeiguši pamatstudijas. Paraleli klīniskam darbam lasīja lekcijas Venecuēlas Centrālā Universitātē klīniskajā psihiatrijā, centrālās nervu sistēmas bioķīmijā un patofizioloģijā. Venecuēlā apbalvots ar Republica de Venezuela Andres Bello ordeņa augstāko šķiru un ievēlēts par goda ārstu un goda profesoru.

Prof. Jerums piedalījās arī latviešu sabiedriskā dzīvē. Līdz pašām pēdējām dzīves dienām vadīja Medicīnas sekciju Latviešu akadēmisko mācībspēku un zinātnieku apvienībā. Viņa akadēmiskā runa 1980.gada 28.septembrī "Latvietis un Latvijas Universitātes gada diena" deva skaidru un loģisku Latvijas nākotnes paredzējumu, ka latviešu gara bagātība un spējas pārvarēs arī baigo okupāciju. Profesors Jerums publicēja vairāk nekā 40 klīniskus un pētniecības darbus latviešu valodā un svešvalodās. Starp darbiem nervu sistēmas patofizioloģijā un ārstniecības metodēm šizofrēnijā un hroniskā depresijā viņš izveidoja hipotēzi

par autonomās nervu sistēmas simpātikus un parasimpātikus ietekmi vēža attīstībā. Šīs hipotēzes papildinājumu ar klīniskiem pētījumiem viņš vairs nepaguva veikt, jo pašu zinātnieku pieveica ļaundabīgs audzējs. Sēru svētkos 24.jūnijā vadīja pāvests Alberts Ozols. Atvadu vārdus teica organizāciju vadītāji no Latviešu ārstu un zobārstu apvienības Dr. Pauls Grūbe un no Latviešu akadēmisko mācībspēku un zinātnieku apvienības Dr. Jānis Kļaviņš. Pelnu urnu apglabāja 25.augustā Latviešu kapos Katskiļos, piedaloties mācītājiem Richardam Zariņam un Laurim Saliņam.

Prof. Dr. med. J.V. KĻAVIŅŠ

VAI VIENMĒR VIŅUS SAPRATĪSI?

Kultūras dzīves atjaunotne mūsu ikdienā bija, ir un būs nepieciešama, jo kultūra kā tāda pie mums tikai eksistē. Mākslas sfēras gan mūsu mazo republiku nemītīgi tur uz goda pjedestāla, bet kur gan top kas labs, ja tam neseko stingra kritika? Jā, jā, tieši kritika: asa vai maiga, bet, ja tā ir profesionāla, tad gan pašiem aktieriem, gan skatītājiem nāk tikai par labu. Lai mums būtu iespēja dzirdēt un lasīt kvalitatīvu kritiku, ar šo gadu LU jaunums - teātra kritiķu specialitāte, tātad tiks sagatavoti teātra mākslas vērtētāji. Lai kaut ko tuvāk uzzinātu par topošo kritiķu mācībām un viņu vērtējumu teātrim šobrīd, aicināju uz sarunu šīs specialitātes studentes Ilzi Salnāju un Inesi Beļeviču.

Ilze pati darbojusies Cēsu Tautas teātrī. Protams, sevis izglītošanai meitenes bieži apmeklējušas izrādes. Tad gan tikai centušās izprast uz skatuves redzēto: tērpus, dekorācijas, aktieru darbību. Tagad jāmācās visā iedziļināties pamatīgāk, analizēt, vērtēt aktieru darbu, lomas izpratni, vizuālos efektus, kā skatuvisko ietēru, aktieru spēli. Pašlaik izziņāt teātra dzīves aizkulises un izrādes grūto attīstības ceļu palīdz

...jāmācās aktiermeistarība.

visiem labi zināmā teātra kritiķe Silvija Radzobe un režisors Edmunds Freibergs. Kā saka meitenes, vēlāk viesos LU gaidāmi arī citi režisori. Pašlaik liela daļa lekciju gan notiekot kopā ar latviešu valodas un literatūras nodaļas grupu, bet esot arī īpašas lekcijas tikai kritiķiem, kurās jāmācās aktiermeistarība, lai prastu objektīvāk analizēt aktieru darbu, teātra kritikas teorija un, protams, arī praktiskais darbs teātrī, skatoties izrādes un izdarot jau pirmos mēģinājumus savā nākotnes profesijā. Turpmāk šādiem darbiņiem tikšot pat atvēlēta vieta dažādos mūsu preses izdevumos. "Ja paveiksies, būs vieglāk uzsākt lielās darba gaitas", saka Ilze. Tur arī slēpjas visa nākotne - pašu darbā, enerģijā

un vēlmē gūt sev un dot citiem.

Kad apjautājos, kādas ir viņu domas par pašreizējo teātru repertuāru, skanēja diezgan atzinīga atbilde: "Redzētais patika, kaut vai, piemēram, Jaunatnes teātra izrāde "Neglītāis pilēns", par

tikai par labu, gan aktieriem, gan skatītājiem, jo prasa maksimālu atdevi un kvalitāti darbā, apziņu, kam un par ko strādā. Tas tikai ceļšot vispārājo teātru līmeni.

Tālākajā sarunu gaitā

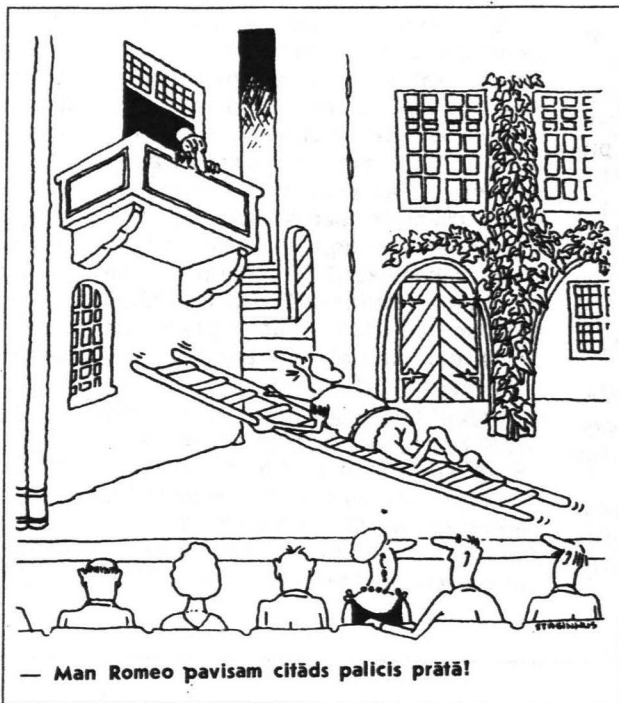
Ar šo gadu LU Filoloģijas fakultātē savas studijas sāka 13 jaunieši, kas ...

noskaidrojās, ka meitenes, sperdamas šo soli savā dzīvē, nav pat līdz galam apzinājušās, cik daudz interesanta uzzinās, nav cerējušas sagaidīt šāda veida studijas. (Tagad pat esot saradies bariņš "brīvklausītāju", kas ieinteresējušies par viņu specialitātes lekcijām. To reizēm esot vairāk kā pašu kritiķu.)

Tagad bijušie ierindas skatītāji top par redzīgiem, analizēt protošiem teātra kritiķiem, kas, jācer, spēs palīdzēt aktieriem darbā, kas atvērs acis mazāk-vērīgiem skatītājiem.

A.Čakam ir dzejas rindas: "...vai tu redzi viņus. Un vai vienmēr viņus sapratīsi?" Gribētos novēlēt topošajiem kritiķiem, lai šie vārdi atrastu atbalsi viņu turpmākajos darbos.

Ar Ilzi un Inesi sarunājās LIENA UZULIŅA, žurnālistikas specialitātes 1. kursa studente

...šādiem darbiņiem tikšot pat atvēlēta vieta dažādos mūsu preses izdevumos.

kuru bija jāraksta arī recenzija. Vēlāk par darbu pie šīs izrādes stāstīja R. Plēpīsis, kas bija ieradies pie mums. Tas bija ļoti interesanti!"

Ko Ilze un Inese domā par jauno līgumsistēmu teātros? Abas vienbalsīgi atzina, ka tas nākšot

Anda Kubuliņa: — Jūs esat profesionāls filozofs un rakstāt arī dzejoļus. Vai tas būtu jāsaprot kā Bergsona un viņa sekotāju pasūtītā piepildījums? Daļa mūsu dzejnieku uzskata, ka literatūru no krīzes glābs filozofija. Kā šķiet jums?

Roberts Mūks: — Profesionāls filozofs es nekādā gadījumā neesmu. Pēc izglītības es esmu reliģiju fenomenologs — cilvēks, kas mēģina nevis izskaidrot dažādās pasaules reliģijas, bet aprakstīt, saprast pēc iespējas tieši tā, kā tās saprot šo

tikai meklēt. Padomājiet, ko gan mēs iesāktu, ja mums izdotos to atrast. Tad jau mēs staigātu apkārt kā mazi idiotiski smaidoši dieviņi. Cilvēks, kā to franču kristīgais eksistenciālists Marsels kādreiz teica, ir homo viator, ceļnieks. Mērķis ir nepārtraukti ceļā, ceļa jūtīs. Ja to visu saprot un pieņem, tad jau nekāds garīgs kūtrums un vienaldzība nevar rasties. Tieši otrādi: griba meklēt. Nu teiksim, Latvijas brīvība ir realizēta. Bet tagad tā istā

Šodien tas pats kristianisms mēģina "laboties", iesaistoties sociālās izdarībās, bet tā ir otra galējība, kas draud novest šo reliģiju vienkāršota humānisma pliekānībā. Šeit es piekrītu tiem amerikāņu katoļiem, kuri labvēlīgi ironiskā tonī mēdz teikt: "Dieva nav un Svētā Jaunava Marija ir Viņa māte. Katolicismā Marija ir "trešais" stāp Dievu un cilvēku, tēls, kas baro dvēseli."

A.K.: — Kādas, jūsuprāt, dzejas tēlā

Robertu Mūku iztaujājusi literatūrzinātniece Anda Kubuliņa

CILVĒKS IR CEĻINIEKS

reliģiju piederīgie. Tas nozīmē ieņemt zināmu distanci pret šīm reliģijām un reizē būt simpatizējoši noskaņotam. Empātija. Kā to senie grieķi teica, — mūsu uzdevums ir sozein ta phainomena — glābt fenomenus, t.i., izrādīt tiem pienākošos cieņu, ļaut tiem mūs uzrunāt savā valodā. Jaunākos laikos šo metodi pārņēma vācu domātājs E. Huserls.

Jā, Džeims Hilmans mani ir nosaucis par psiholoģisku filozofu. Šinī sakarībā domāju, ka literatūru glābs nevis filozofija, bet otrādi — literatūra (dzeja) glābs filozofiju. Par Bergsonu neko daudz nezinu, bet no Junga un Hilmana viedokļa raugoties, jāsaka, tradicionālā rietumu filozofija, kas līdz šim ir nodarbojusies ar krāšņu un abstraktu piļu celšanu, piļu, kurās neviens, ieskaitot pašus filozofus, nav spējīgs dzīvot, ir bankrotējusi. Redziet, t.s., tīrais prāts vienkārši netiek klāt īstenībai un šī prāta celtnes (sistēmas) nav nekas daudz vairāk kā paštīkmināšanās, mēģinājumi lidot nesasniedzamos augstumos. Rezultātā reibonis. Viss, ko cilvēks spēj, ir iedziļināties tēlu un simbolu pasaulē, bet viņam nav dots izzināt, kas slēpjas aiz šiem tēliem un simboliem. Un dzejnieks — tāpat kā arhetipiskais psihologs — nemaz nemēģina to darīt, tā kā vismaz šinī jomā ne dzejniekam, ne psihologam nav nekā ko "glābt" — izņemot pašiem sevi, un to viņi var darīt, atsakoties no tieksmes izskaidrot t.s. pēdējās lietas: Dievu, nemirstību, brīvību utt. Iztēle ir vienīgā cilvēkam pieejamā īstenība.

A.K.: Kur, jūsuprāt, meklēs un atradīs dzinuļus, lai pārvarētu to jēgas krīzi, kas izsakās viņu garīgā kūtrumā, vienaldzībā un no kuras četrdesmit—piecdesmit gadnieki izbēga, lolojot Latvijas brīvības, neatkarības sapni?

R.M.: "Jēgas krīze" būs vienmēr ar mums tādā nozīmē, ka jēgu cilvēks var

meklēšana tikai sākās: kā dzīvot šai brīvībā. Ko ar to darīt? *Latviešu jauniešiem — tiem, kuriem uz to nesas prāts — būtu jāsaprot dzejot un poētiski filozofēt par t.s. "mūžīgajām tēmām" par nāvi, mīlestību, nodevību, naidu. Pārōjle — nedzejnieki un nefilozofi — lai ražo bērņus, vairo tautas materiālo lablājību, darbojas zinātņu laukā, kopj zemi. Arī šīs lietas ir tikpat sakrālas kā t.s. garīgās aktivitātes. Nedrīkst šķirt garu no matērijas. Un tas, kas abus vieno, ir "dvēsele" — Platona filozofijā "trešais faktors" starp visiem ledomājamiem pretstatiem.* Rietumu

cilvēks jau apmēram kopš renesanses ir pazaudējis savu dvēseli un visas viņa eksistenciālās problēmas pēdējā instancē jāatvedina uz šo faktu. Junga kunga psiholoģija te var palīdzēt, tāpat austrumu reliģija. Manuprāt, kristianisms līdz šim bijis pārāk "garīgs", kālab arī daudzi cilvēki tajā ir vilušies.

ir attiecības starp intelektuālo, emocionālo un nacionālo tradīciju, novatorisku eksperimentu?

R.M.: — Dzejas tēlu, manuprāt, nav iespējams sadalīt intelektuālos, emocionālos, nacionālos komponentos. Tas ir veselums, vienība, kas, saskaldīts sastāvdaļās, zaudē savu iekšējo jēgu, mirst. Kas attiecas uz nacionālo tradīciju: katrs dzejnieks, kas raksta latviski — ir latvisks dzejnieks. Valoda, taču ir cilvēka dvēseles visbūtiskākā izpausme, tā kā nacionālais elements vai moments var parādīties jebkurā kontekstā. Dzejnieks, kas spēj rakstīt tikai par izteikti nacionālām tēmām, nemēģinot tās saistīt ar vispārcilvēcisko, neizbēgami iestieģ provinciālismā.

Dzejniekam jābūt kā ruperam, kā antenai, kas nemaldīgi uztver visa esošā vibrācijas, pēc iespējas izvairoties tām piejaukt savas subjektīvās sajūtiņas. Es pilnīgi noraidu jebkādu personifikāciju dzejā. Tā ir cilvēka patvaļīga iejaukšanās dabas ritmos, mēģinājums uzspiest tiem sava uzpūstā ego zīmogu. Daba būtībā nav ne skaista, ne neskaisa, ne laba, ne ļauna, bet vienaldzīga. Bet šai vienaldzīgumā iemājo kaut kāds baismīgums, savienots ar fascināciju, kaut kas tāds, ko vācu reliģiju vēsturnieks R. Otto sauc par numinozo. Un šo dabas numinozumu (vai Dievu) nedrīkst cilvēcisot, antropomorfizēt, personificēt. Tas varbūt iznāk "skaisti", taču nepatīsi un galu galā kļūst sāji ap dūšu. Protams, jautājums paliek, vai šodienas cilvēks vēl spēj uztvert dabu šādā nozīmē. Mēs taču vairs nedziņojam Dabas Mātes klēpī, bet "vidē". Daba ir pārvērtusies par vidi, par senīlu būtni, kuras izdzīvošanai ir nepieciešama cilvēka palīdzība. Tā kā būtu jājaūta, vai ista dzeja vispār ir iespējama.

Latvijas Universitātē nu jau trešo gadu patvērumu atradis Starptautisko attiecību institūts. Tautā tas vairāk pazīstams ar nosaukumu "Bojāra" institūts. Iegriezos tur, lai apvaicātos par pašreizējo stāvokli, problēmām, lai gūtu reālu priekšstatu par iespējām turpināt studijas ārzemēs. Uz maniem jautājumiem

SOLIS LĪDZ MINISTRA KABINETAM

vairāk aug pieprasījums pēc kadriem, kuru mums trūkst. Viens no tālākejošajiem mērķiem ir sagatavot tieši šos kadrus.

— Institūtu šogad beigs trešie absolventi. Kurp šī gada absolventu vedīs darba gaitas?

— Šogad apmācības kursu beigušas divas

Andris Krančs;

* kópuzņēmuma "Interlatvia Joint Venture" komersants Alvis Vītols;

* kópuzņēmumā "Interlatvija Joint Venture" Ilze Veipa.

Manuprāt, ar to arī galvenais par Bojāra institūtu tika pateikts. Apvaicājos vēl nedaudz par studijām ārzemēs...

— Kā man zināms, neliela daļa institūta klausītāju pavada kādu laiku rietumos. Kā notiek sadarbība ar citām augstskolām?

— Anketas saņemam no Universitātes ārzemju daļas. Nodrošināt visus klausītājus ar ceļazīmēm nevaram. Tomēr braucieni notiek. Tā, piemēram, pagājušo gadu notika mācības Gedenburgā (Zviedrijā).

TREŠA IZLAIDUMA ABSOLVENTU DARBAVIETAS:

- LATVIJAS MP EKONOMISKO SAKARU DEPARTAMENTS
- FINANSU MINISTRIJAS ĀRĒJO EKONOMISKO SAKARU DAĻA
- TIRDZniecības ministrijas ārējo ekonomisko sakaru daļa
- BALTIJAS STARPTAUTISKĀS BIRŽAS AKADĒMIJA

DAŽI CITI STRĀDĀ PAR:

- ZIVSAIMNIECĪBAS MINISTRIJĀ MINISTRA PADOMNIEKU ĀRĒJO SAKARU JAUTĀJUMOS
- FIRMAS "HANZA" ĢENERĀLDIREKTORU
- RAŽOŠANAS APVIENĪBAS "VEF" PROTOKOLU NODAĻAS VADĪTĀJU
- "FORUMA" DIREKTORA VIETNIEKU
- KÓPUZŅĒMUMA "INTERLATVIA JOINT VENTURE" KOMERSANTU

atbildēja mācību metodiskā kabineta vadītāja...

— Cik liels patlaban ir pasniedzēju skaits jūsu institūtā?

— Mums ir trīs pastāvīgi štata pasniedzēji un deviņi "puslodznieki". Mācību programma paredz lekciju ciklus, ko lasa ārzemju speciālisti, viņu darbu apmaksā padomju rubļos, tāpat kā mūsu pedagogiem. (Institūtu finansē Universitāte.) Šogad klāt nāca divi jauni priekšmeti — diplomātijas vēsture un politisko un ekonomisko sarunu organizēšanas teorija un prakse. Mācības mūsu institūtā ilgst tikai vienu gadu.

— Kāda specializācija tiek piešķirta institūta biedriem?

— Starptautisko ekonomisko attiecību un tiesību speciālists ar svešvalodu zināšanām. Latvijā šobrīd nēkur negatavo diplomētus sūtņus, ārzemju vēstniecību darbiniekus. Līdz šim šo profesiju pārstāvji bija nepieciešami Padomju Savienībā. Līdz ar Latvijas neatkarības pasludināšanu arvien

grupas.

To dalībnieki izklīduši pa dažādām organizācijām un uzņēmumiem. Piemēram:

* Latvijas MP ekonomisko sakaru departamentā strādā:

Aivars Jurlāns,

Laila Račko,

Iveta Šulce,

Andris Degro;

* Finanšu ministrijas ārējo ekonomisko sakaru finansu daļā darbojas Ģiga Danute;

* Tirdzniecības ministrijas ārējo ekonomisko sakaru nodaļas vadītāja ir Irēna Krūmane;

* Zivsaimniecības ministrijā ministra padomnieks ārējo sakaru jautājumos ir Mārtiņš Ābele;

* Baltijas starptautiskajā biržas akadēmijā darbu atradis Tāls Laizāns;

* Firms "Hanza" ģenerāldirektors ir Jurča Andris;

* Raž./apv. "VEF" protokolu nodaļas vadītājs ir Ainis Bāliņš;

* "Foruma" direktora vietnieks —

Izglītības

ministrija noorganizēja vietu Dānijas biznesa skolā.

— Domāju, ka iepriekšminētais radīs interesi par iespējām mācīties jūsu institūtā? Kādas ir prasības un iestājek sāmeņi?

— Katru gadu uzņemam 25 klausītājus. Šogad konkurss bija pieci cilvēki uz vietu. Pārbaudē ietilpst:

1) eksāmens svešvalodā,

2) konkursa darbs, kas saistās ar ārējiem ekonomiskajiem sakariem.

Uzņemam tikai ar augstskolas izglītību. Specializācija līdz šim bija mazsvarīga. Nāca cilvēki gan ar humanitāro, gan eksakto zinību diplomiem. Jums tikai jāiztur konkurss un jāmacās.

— ...un līdz ministra kabinetam tikai viens solis.

Žurnālistikas specialitātes 1 kursa studente KITIJA GRĪNŠTEINA

STUDENTI STRĀDĀ ĀRZEMĒS

Jūs esat students un vēlaties strādāt ārzemēs? Tādu iespēju jums dod IAESTE - starptautiskā studentu apmaiņas organizācija tehniskās pieredzes iegūšanai. Citu līdzīgu studentu apmaiņas organizāciju vidū (AIESEC, COMETT, TEMPUS u.c.).

IAESTE IR LIELĀKĀ UN VECĀKĀ ŠĀDA VEIDA ORGANIZĀCIJA (dibināta jau 1948.gadā) un katru gadu kopumā nodrošina ap 6000 darba vietu 54 šīs organizācijas dalībvalstīs (1990.gadā - 6315).

IAESTE IR NEPOLITISKA, NEVALSTISKA, NEATKARĪGA ORGANIZĀCIJA, kuras mērķis ir nodrošināt augstskolu studentiem tehniskās pieredzes iegūšanas iespējas atbilstoši viņu specialitātei ārzemēs un, protams, veicināt sraptautisko saprašanos un labas gribas attiecības starp visu nāciju studentiem. Šo organizāciju atbalsta dažādi ANO institūti (UNESCO, UNIDO, ECOSOC), Starptautiskais darba birojs (ILO) u.c.

APMAIŅAS PRINCIPI: katra dalībvalsts organizē "savās mājās" darba piedāvājumus no universitātēm, citām akadēmiskām iestādēm, zinātniskiem pētniecības institūtiem, valsts un privātām dažādu profilu firmām ārzemju studentu uzņemšanai, atbilstoši savām reālajām iespējām uz piedāvāto prakses laiku. Parasti tas ir vasaras periods (2-3 mēneši), kad studenti bieži aizvieto atvaļinājumā esošus darbiniekus, bet prakse var notikt arī jebkurā citā savstarpēji pieņemamā laikā. Prakses laiks var tikt pagarināts līdz 6-12 mēnešiem. Katru gadu janvārī (šogad - Kiprā, nākošgad - Bonnā) notiek IAESTE Ģenerālā konference, kuras laikā darba piedāvājumi tiek apmainīti starp valstīm, atbilstoši to vēlmēm, interesēm un pretpiedāvājumiem. Tātad, jo vairāk piedāvājam, jo lielākas iespējas saņemt tos darba piedāvājumus, kuri savukārt interesē mūs. Uzņēmējorganizācijai jāgarantē darba

alga prakses laikā (pie mums šobrīd: 300-500 rbl. mēnesī, rietumvalstīs: 600-1200 US \$ mēnesī) atbilstoši katras valsts dzīves līmenim, kā arī jānodrošina vai jāpalīdz noīrēt dzīvojamu platību. Katra organizācija ir ieinteresēta uzņemt valsts labākos, spējīgākos studentus, tāpēc pēc darba piedāvājuma formas aizpildīšanas vēl ir jāsaņem šīs organizācijas akcepts. Ir divu veidu piedāvājumi: brīvie un rezervētie. Pēdējos izmanto organizācijas, kuras savus

interesējošos studentus ir personīgi nolūkojušas citās valstīs.

IAESTE PRIEKŠROCĪBA ir tā, ka tiek garantēta oficiāla darba atļauja ārzemēs, to respektē visu dalībvalstu vēstniecības un konsulāti, tāpēc aizķeršanos ar dokumentu noformēšanu parasti nav. Apmaiņa caur IAESTE, zināmā mērā, ir legāla ieešana pasaules darba tirgū, pretstatā augošajai studentu, un ne tikai studentu, nelegālajai strādāšanai

ārzemēs, kuras netieša reklāma bieži vien izskan gan presē, gan radio, gan TV.

LATVIJAS UNIVERSITĀTE pateicoties tās valdības, prof. E. Grēna, V. Liepiņa (Kanāda), A. Urdzes (Vācija) atbalstam ir oficiāli uzņemta IAESTE saimē (šobrīd gan tikai ar kooperējoša institūta statusu). LU ir nokārtojusi iestāšanās maksu, ikgadējo iemaksu un šogad izmantojusi 7 darba piedāvājumus (Kanādā, Vācijā, Zviedrijā). LU un RTU studentu darbs ir novērtēts tikai pozitīvi un atteikumus mēs neesam saņēmuši. Divi darba līgumi ir pagarināti līdz nākošam gadam. Tā kā IAESTE var tikt uzņemta tikai viena augstskola no katras valsts, tāpēc LU nedomā izmantot monopolitēšības šajā jomā un piedāvā visām augstskolām LR ņemt dalību un veidot nacionālo komiteju, kas arī ir paredzēts pēc IAESTE statūtiem plašākas pārstāvniecības nodrošināšanai.

Aicinām pašus studentus, dekānus, katedru vadītājus, kā arī privātās firmas un valsts uzņēmumus, kuri ir ieinteresēti studentu (kā savu nākamo speciālistu) prakses iegūšanā ārzemēs, vai ārzemju studentu piesaistīšanā savu darbu veikšanai, rūpēties par savlaicīgu darba vietu nodrošināšanu Latvijā. Savukārt IAESTE garantē atbilstošas specialitātes darbā piedāvājumus ārzemēs. IAESTE aptverošo specialitāšu loks ir ļoti plašs: inženiertehniskās nozares, tīrās zinātnes nozares, lauksaimniecība, kompjūterpielietojumi, ekonomika, tirdzniecība, lietišķā māksla u.c., citiem vārdiem - no MacDonalda restorāna apkalpotāja līdz lāzerfizikas speciālistam.

IZMANTOJIET ŠO IESPĒJU!

Sīkāku informāciju un formas darba vietu piedāvājumiem var saņemt: Latvijas Universitātē, Raiņa bulv. 19, Studentu Iniciatīvas Fondā 5. telpā, tel. 228320.

IAESTE koordinators
VIESTURS GRĪNBERGS

JAUNĀS GRĀMATAS

NODARBĪBAS LATVIJAS VĒSTURĒ 1800.-1940.GADS
PRAKTISKIE DARBI.

V.KLIŠĀNS Ā. PURIŅŠ

1991.GADS.

Oficiālais viedoklis

Profesionāla programmētāja vidējā darba ražība esot četras rindiņas dienā! Savukārt Fizmatu & Co. vidējā aktivitāte ir 1x-i gadā pulcēt mūs visus kopā uz

LATVIJAS PROGRAMMĒTĀJU — DIENU —

kas šogad notiks 14. decembrī. Rūpējoties par jūsu labklājību, LU Fizmatu fakultāte, MII, RTU un firma "SOFTWARE HOUSE" piedāvā šādu ēdienkarti:

▲ no 10.00 - 13.00

Kamēr vecāki iepazīstas ar jaunumiem datoru un programmu pasaulē (Raiņa bulvārī 19, 11. aud.), programmētāju atvasēm u.c. spēļu faniem būs iespēja kompjūteriski pavadīt laiku un uzsist pa "YAMAHU" klavīrā (30. aud.),

▲ no 13.00 - 15.00

LU Lielajā aulā svinīgā daļa;

- pasaulē pirmās programmētājas lēdijas ADAS LAVLEISAS vārdā nosauktās prēmijas (1000 SV rub.) + medaļas pasniegšana kādai no matemātikas speciālistes studentēm, par lielāko ieguldījumu matemātikā un tās popularizēšanā.

- pasaulē pirmās ar programmu vadāmās rēķināšanas mašīnas

konstruktora ČARLZA BEBIDŽA vārdā nosauktās prēmijas (1000 SU rub.) + buču pasniegšana kādam no datorzinātnes studentiem, par aktīvu un produktīvu darbu datorzinātnē un tās popularizēšanā,

- populārzinātniskas lekcijas:

- 1) Čārlzam Bebidžam — 200. dzimšanas diena (LU MII vec. zin. līdzstrādnieks M. Augustons),
- 2) Valsts programma "INFORMĀTIKA": stāvoklis un perspektīvas. (I. Godmaņa padomnieki zinātnes, tehnikas un informātikas jautājumos Ē. Ikaunieks un R. Balodis);

▲ no 18.00 - 24.00

LU Lielajā aulā Bebidža kunga un lēdijas Lavleisas dzimšanas dienas svinības. (Ieeja ar ielūgumiem.) Līdzī jāņem labs noskaņojums, kuru organizatori ir apsolijuši nesabojāt. Līdzī nav jāņem - "Pērkoņaina" mūzika ausu un kāju lab sajūtai, kafija, šampanietis... jo tas viss būs uz vietas!

LABU APETĪTI!
VIEDOKLIS NO MALAS:

"Tas, kurš neapmeklēja Latvijas programmētāju dienas ir švaks programmētājs, jo tur taču sabrauc visādi onkuļi, kaut ko vāvuļo, šo to pastāsta par vīrusiem u.c. interesantām lietām. Ir iespēja "uzdzīgāt" kādu kompjūterspēli, kas tādām kompjūterfanam kā man liekas pievilcīgi! Tas viss ir tikai 1x gadā, bet pārējā laikā es vazājos kā tās maniakas apkārt pa

visādiem institūtiem. Gribu regulāri strādāt pie sakarīga kompjūtera! Vot, lūk!

INGERŪNA VIEDOKLIS:

"Ai mammas, mammas, mammas, mammas!

Ai mammas, mammas, mammas, mammas!

Pērciet skolēniem datorus, pērciet skolēniem datorus,

UN VIŅI RADĪS BRĪNUMUS!

INGERŪNS

DAGNIJA LĀCIS un BTG.

Kas tas ir?

Vispasaules latviešu zinātnieku kongresā informātikas un datortehnikas sekcijā varēja klausīties ļoti interesantas sievietes Dagnijas Lācis lekciju "Ceturtais paaudzes programmēšanas valodas un to pielietošanas perspektīvas". Dagnija Lācis ir izveidojusi Baltijas tehnoloģijas grupu (BTG), kura darbības gan Amerikā, gan Latvijā. Latvijas nodaļas priekšsēdētāja ir Inta Gertnerē. BTG slēgs līgumu ar cilvēkiem, kurus apmācīs ceturtais paaudzes programmēšanas valodās (4GL).

Latvijā pirmajā 35 cilvēku lielajā apmācības grupā uzņēma personas ar augstāko izglītību un angļu valodas zināšanām. Latvijā ieradīsies skolotāji no kompjūteru firmas "UNISYS", tad arī sāksies mācības. Apmācības ilgš trīs mēnešus katru dienu astoņas stundas, un tas viss tikai angļu valodā. Strādāt vai mācīties kādā citā iestādē šajā laikā nebūs iespējams, jo gluži vienkārši neatliks laika. Cilvēki saņems 700 rubļu lielu kompensāciju. Ja viss izdosies tā, kā iecerēts, tad daļa no grupas brauks uz Ameriku. Kad viņi būs praksē apguvuši 4GL, tad atgriezīsies Latvijā un strādās tās interesēs. Janvārī izveidos vēl vienu grupu. Tā tas turpināsies tik ilgi, kamēr būs 200 līdz 300 speciālistu; tik cik nepieciešams, lai Latviju nodrošinātu ar jauno kompjūteru sistēmu.

Pati Dagnija Lācis ir dzimusi Rīgā, latviete. Viņas vecāki emigrēja uz Indijānas štatu Amerikā. Ar biznesu viņa sāka nodarboties jau studiju gados. Šai sievietei nepatīk mājas darbi.

"Man visu laiku ir bijusi bēmu aukle. Ozoliņa kundze ir mani izlutinājusi. No sākuma viņa tikai pieskatīja manus bērnus, bet vēlāk, redzot, ka man ļoti nepatīk strādāt mājās, sāka pildīt arī šīs funkcijas. Detroitā dzīvojam ezera krastā, ļoti skaistā vietā. Es labprāt strādāju dārzā, griežu krūmus, kaut gan tas arī ir tikai tā, nelielām pārmaiņām. Mēs ar vīru esam darījuši tā, lai kāds būtu mājās ar bērniem, centāmieš nedēļas nogales pavadīt kopā. Tagad jau bērni ir lieli, vecākus vairs tā nevajag. Mana meita mācās vidusskolas pēdējā klasē un vēl nezina, kas viņu interesē vairāk — ekonomika vai jurisprudēncē. Bet viņai jau vēl tikai 16, gan jau paspēs izdomāt. Dēls mācās universitātē par rūpniecības inženieri. Maniem vīra vecākiem bija māja Gulbenes rajonā, bet es šaubos, vai mēs pārcelsimies uz Latviju pavisam. Drīzāk jau nopirksim māju Jūrmalā, lai būtu tuvāk Rīgai. Es ļoti ceru, ka BTG attaisnos cerības un Latvijai būs jauni kompjūteri."

Ar Dagniju Lāci tikusies GUNITA VOLKA

JAUNĀS GRĀMATAS

Algoritmēšanas pamati.

Mācību līdzeklis latviešu valodā sastādījis U. Grīviņš

МЕТОДИЧЕСКИЕ УКАЗАНИЯ ПО РЕШЕНИЮ
ЗАДАЧ ЛИНЕЙНОГО ПРОГРАММИРОВАНИЯ
НА МИНИ-ЭВМ
И.С. Воронгук

Latviešu mēle ja tev ir
iedzimta, netiko grauzt to,
Tev paša mēle tā būs, ko
tvers skaudības zobs.

Jānis Višmanis 1967. g.

Līdzskanis r latviešu valodā mīkstina ne tādēļ, ka kāds to grib, vai nemīkstina tādēļ, ka kāds to negrib, ka kāds šo skaņu izrunā, bet cits neizrunā. Līdzskanis r mīkstina tādēļ, ka r skaņa (izrunāta vai neizrunāta) sakrītojas tāpat kā visi citi līdzskaņi latviešu valodas iekšējā likumā. Visi līdzskaņi latviešu valodā pakļauti to mīkstinašanas likumam. Nav nekāda attaisnojuma r izraut no šī kopīgā līdzskaņu mīkstinašanas likuma.

Mīkstinašanas skaņa ir j (jota). Mīkstinašana izpaužas trejādi:

1. j saplūst ar iepriekšējo skaņu jaunā skaņā: l, n, r, savienojoties ar j, kļūst par l, n, r, brāļa (no brālīja), vilņa (no vilnīja), dzeņu (no dzerņu, kas savukārt no senākas formas gerjo):

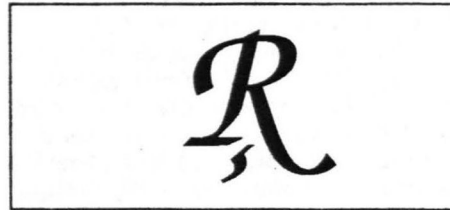
2. j, saplūstot ar d, t skaņu, rada ž, š skaņu: briedis — brieža (no briedīja), zutis — zuša (no zutīja):

3. j nesaplūst ar līdzskani b, p, m, v jaunā skaņā, bet nostājoties tam blakus, mīkstina līdzskani, atskaitot atvasinājumus, kur aiz b, p, m, v tieši seko i, e, ie, ei: locībis — gulbja (bet gulbji pēc citu dsk. locījumu parauga), krupis — krupja — krupji, kurmis — kurmja — kurmji, burvis — burvja — burvji; slapjš, bet atvasinājumos: slapināt, slapēt (p te ir i, e priekšā).

Līdzskaņa mīkstinašanas likumība te nebeidzas. Šī likumība ietekmē attiecīgo vārdu vēl trejādā kārtā: a) vārda izrunu, b) vārda nozīmi, c) vārda blakus stāvošo līdzskani. Latviešu valodā ir likums, ka īstos, nesaliktos latviešu vārdos e, ē skaņa plata, ja nākamajā zilbē seko vai senāk sekojis īss vai garš a, o, ai, au un starpā nav mīkstinašanas līdzskaņa. Ja r skaņu nemīkstina, tad pēc šī valodas likuma mums būtu visi nenoteiksmes vienzilbes verbi (bērt, dzert, ķert, sēt, spert, svērt, tvert, vērt) tag. vsk. 1. personā jāizrunā ar platu e. Daži jau tā dara, bojājot mūsu valodas latvisko skanēšanu. Nebojātā latviešu valodā r skaņu mīkstina un e izrunājam mīkstinašanas skaņas dēļ šauri: beŗu, dzeŗu, ķeŗu utt., kā arī vidējā kārtā: sa-beŗos, pa-dzeŗos, sa-ķeŗos utt. Šis valodas likums attiecas arī uz lietvārdiem. No lietvārda mēris ģen. ir, piem., mēŗa laiki (starp e un a ir mīkstinašanas līdzskanis, tādēļ e ir šauris); no vārda mērs (no mēŗas) ģen.: mēŗa pareizums (e plats, jo r nav mīkstinašanas priekšā). Tādu piemēru nav trūkums.

Ja mēs nemīkstina r skaņu, tad dažu Kārļa Krūzes jaukās dzejas rindu nozīme būtu pilnīgi nesaprotama. Piem.: Kādiem aŗu es, tā aru. Mīkstina r skaņa šķir verba art tagadnes 1. personu ar

mīkstina r skaņu no pagātnes formas ar nemīkstina (salīdz. tagad: ceļu, vakar: cēlu). Nākošā dzejas rinda: Lai zeltā pārvērst varu vaŗu. Vairākzilbju verbos līdzskani tagadnē nemīkstina, tādēļ: varēt — varu, mīlēt — milu. Mīkstina r skaņa norāda, ka runa ir par lietvārdu vaŗš, kur r skaņa mīkstina (salīdz.: ceļš). Vēl viena Kārļa Krūzes dzejas rinda: Un bezbēdīgo baru baŗu. Lietvārdā bars (no baras) tāpat kā vārdā

dēls (no dēlas) līdzskanis nav mīkstina. Verbā bārt kā visos nenoteiksmes vienzilbes verbos (dzert, ģērbt, stiept, lemt) līdzskani mīkstina tagadnē (izņemot vsk. 2. personu, kur līdzskanis nostājas i resp. ie priekšā: es dzeŗu, bet tu dzer, vidējā kārtā tu piedzeries). Līdzskani mīkstina arī visās no tagadnes atvasinātās formās, atskaitot pavēles izteiksmes dsk. 2. personu ar -iet: bariet! celiet! ģērbiet! stiepiet! Atvasinātās formas: a) vajadzības izteiksme: jābar, jāceļ, jāģērbj u.c.; b) darāmās kārtas tag. nelok. divdabis ar -ot: barot, ceļot; c) ciešamās kārtas tag. lokāmais divdabis: baram, ceļam, ģērbjam; ciešamās kārtas nelokāmais divdabis: baram, ceļam, ģērbjam.

Bez izrunas un vārda nozīmes uzdevuma mīkstina r skaņu, resp. r mīkstina blakus stāvošo līdzskani. Vārdi karš, varš, garš beidzas ar š tādēļ, ka viņa priekšā ir mīkstina r. Ja r skaņa nemīkstina, tad pēc valodas likumības šie vārdi izrunājami un rakstāmi ar s skaņu (kars, vars, gars!).

Neņemot vērā šo valodas likumību, Latvijā valodas vienkāršošanas nolūkā r skaņas mīkstinašana atņemta. Daži ārpus Latvijas dzīvojošie rakstītāji, mezdami acis uz dzimtenes pusi, kur viss notika "progresā vārdā", sekoja "progresam". Valoda tādā progresam neseko. Ja valoda savos pamatlikumos mainās, tad tas notiek gadu simteņu ilgā, lēnā gaitā. Varmācību p r e t

valodu nodara tie, kas kādā jaukā dienā sanāk kopā un nolemj, kas valodā maināms, kā tas noticis ar latviešu valodu. Un tomēr daži apgalvoja un mācīja, ka mīkstina r skaņas atņemšana ir valodas attīstība un maiņa, ka nevaram sagaidīt, ka latviešu valoda būtu tāda pati kā 1944. gadā, kad bija jāatstāj Latvija. Kas par to, ka citas kultūras tautas bijīgi sargāja savas valodas īpatnības un "vecos" likumus, kas ir tikpat netaisnīgi kā zvaigžņu ceļi debesīs. Bija arī tie, kam likās gudri valodu vienkāršot, it kā latviešu valodai nepiederētos kultūras valodas dažādīgums un bagātība, ar ko citas tautas lepojas. Viegli bija atņemt r skaņas mīkstinašanu vienkāršas gara kūrības dēļ. Nebija jādomā. Tik viegli bija atņemt tādu mīkstinašanas zīmi, ķeksītis vien bija. "Es neesmu par r mīkstinašanu", sacīja viens. "Latvijā r nemīkstina", piebilda otrs. "Es nemaz nezinu, kur r jāmīkstina, kur nav", vienaldzīgi un drosmīgi noteica trešais.

Jā, par valodu tiešām kaut kas jāzina, lai noturētu to literāras valodas līmeni. Ir jāuzticās tiem, kas valodu pētījuši, ir jāmeklē atbilde uz valodnieciskiem jautājumiem valodnieciskos rakstos. Savā patikšanā vai nepatikšanā stiprināta atbilde nav atbilde. Šķiet, rakstītāji, kas brīvajā pasaulē atmeta līdzskaņa r mīkstinašanu, neapzinājās, cik smagi viņi grēkojuši pret latviešu valodu Godam gan jāatzīst, ka bija un joprojām ir arī tie, kas sargot latviešu valodas likumību, sarga arī mīkstina r skaņu savos rakstos. Te minami žurnāli Universitāte, Arhīvs, Jaunā Gaita, Laras Lapa, Latvija Šodien u.c.

Līdzskanis r nav cipars, kam var kaut ko pieskaitīt vai atņemt. Burts r valodā ir kā dzīva būte, kurai nevar patvarīgi noraut pa loceklim, lai to nesakropļotu. Burts r ir valodas skaņa, dzīvās valodas mūzikas simbols, valodas dzīvīguma izpaudums. Ir jāatzīst, ka valoda ir ļoti smalks instruments. Lai to nesabojātu, tam nedrīkst pieskarties ar rupjas varas līdzekļiem. Ar malkas pagali vijoli nevar uzskanot.

VALERIJA
BĒRZIŅA-
BALTIŅA
MLB

Zinotājs,
1990.
g.

M. Belovs O. Judrups

LINEĀRS OPERATORS.MET.IZSTRĀDNE

IEVADS BALTU VALODNIECĪBĀ
(PALĪGS KURSA APGŪŠANAI)
Autors sastādītājs M. Rudzīte

LATVIEŠU ŽURNĀLISTIKA UN TĀS IZPĒTE LATVIJĀ

(Nobeigums. Sākums "UA" Nr.2)
Publicējam referāta VL ZK fragmentus

Grāmatā "Latvju preses 100 gadi" bija ievietoti arī J.Misiņa sastādītie latviešu laikrakstu un žurnālu rādītāji - hronoloģiskais un alfabētisks sistemātiskais, kuros citu starpā bija ietverti arī marksistiskie izdevumi, gan pirmām kārtām legālie. P.Ērmanis savukārt sniedza īsus biogrāfiskus datus par latviešu preses darbiniekiem, revolūcionāro laikrakstu un žurnālu līdzstrādniekus ieskaitot.

M.Ārona spalvai pieder arī raksts par Latvijas avižniecību "Latviešu konversācijas vārdnīcā" un plašas atceres "Manas dzīves atmiņas". Tāpat jāatzīmē P.Zāliņa lakoniskāki "Mani memuari", kuri iznāca 1935.gadā. Daudzu preses darbinieku atmiņas Latvijas Republikas laikā publicēja laikraksti un žurnāli. Pirmām kārtām tas sakāms par Latvijas Preses biedrības žurnālu "Vārds" (1937-1939), žurnālu "Latvju Grāmata" (1922-1931) un "Izglītības Ministrijas Mēnešrakstu" (1920-1939). Pēdējais, piemēram, 1925.gada pirmajā

ārzemju lasītājiem. Analoga pēc satura bija tā paša autora brošūra "Latviešu prese ciņā par Latvijas neatkarību".

O.Krolla (1888-1969) grāmatā "Latvijas prese un viņas darbinieki" bez īsa vēsturiska pārskata par izdevumiem Latvijā latviešu un citās valodās bija sniegtas ziņas par valsts preses iestādēm, preses organizācijām, minēti Rīgā un provincē iznākošie laikraksti un žurnāli, dodot par tiem īsu informāciju.

Kā vērtīgs darbs vēl atzīmējams Latvijas vācu žurnālista O.Grosberga grāmata "Die Presse Lettlands". Īpaši sīki tajā bija aplūkoti vācu izdevumu likteņi Latvijā. Taču nebija aizmirsta arī latviešu prese, bet kas sevišķi svarīgi - krievu un ebreju periodika, par kuru pat līdz šim laikam maz zinām. Grāmatā varēja lasīt 1924.gada preses likumu un vairākus citus normatīvos aktus šajā laukā, kā arī ziņas par daudziem un dažādās valodās klajā laistajiem Latvijas preses izdevumiem.

Galvenokārt

veltītu grāmatu un brošūru skaits. Vispirms tas sakāms par "Pēterburgas Avīzēm". 1937.gadā grāmatu sērijā "Latvijas vēstures avoti" prof. A.Tentela redakcijā iznāca 300 lappušu plaši "Dokumenti par "Pēterburgas Avīzēm"" oriģinālvalodās. Tie bija iegūti Latvijas un Igaunijas arhīvos un citās dokumentu krātuvēs. Grāmatās zinātnisko vērtību cēla personu, vietu, vārdu, lietu un arhivāriju rādītāji.

Daudzus žurnālu un avižu rakstus atstājot neminētus, vēl jāatzīmē A.Gobas grāmata "Pirmās "Pēterburgas Avīzes" un viņu nozīme tautas atmodas gaitā", kura iznāca 1929.gadā. Tas bija plašākais un nopietnākais pētījums par šo laikrakstu, kas, runājot monogrāfijas autora vārdiem, bija "mūsu pirmais un neatkarīgais vārds".

Kā jau teikts, žurnālistikas vēstures laukā

burtnīcā

ievietoja J.Ziemeļnieka atreiferējumu par pirmo Latvijas Žurnālistu kongresu, kas pieņēma svarīgus lēmumus par latviešu preses darbinieku uzdevumiem.

Konspektīvi, bet informācijas ziņā bagāti bija jubilejas izdevumā "Latvijas Republika desmit pastāvēšanas gados" publicētie raksti "Latvju avižniecība" (autors J.Bankavs), "Mūsu žurnāli valsts desmit gados" (P.Ērmanis), "Provinces prese" (Ā.Ersts) un "Mazākumtautību prese Latvijas 10 gados" (R.Šillers). Tajos bija iekļauti arī materiāli par lielākajiem laikrakstiem un žurnāliem, par LTA un Latvju rakstnieku un žurnālistu arodbiedrību, kā arī daudz ilustrāciju.

Līdzīgs raksturs bija A.Bilmaņa (1887-1948) brošūrai "Latviešu avižniecība", kura iznāca arī franču valodā, un, pēc apjoma būdama neliela, tomēr sniedza samērā pilnīgu priekšstatu par aplūkojamo tēmu. Grāmatā bija dots ne vien īss pārskats par latviešu žurnālistikas vēsturi, Latvijas brīvvalsts pirmos desmit gadus ieskaitot, bet arī pirmo reizi latviešu literatūrā apskatīti tādi būtiski jautājumi kā oficiālās preses iestādes, preses likumdošana, žurnālistu organizācijas un žurnālistu stāvoklis, periodikogrāfi un periodikogrāfiski izdevumi. Šāda informācija, pie kam lietpratīgi komentēta, bija interesanta un svarīga kā Latvijas, tā

ārzemniekiem bija domāta 1928.gadā izdotā "Latvijas preses gada grāmata". Bez ievada latviešu valodā par Latvju rakstnieku un žurnālistu arodbiedrību tajā bija ievietots plašs materiāls vācu valodā par Latvijas preses izdevumiem, likumdošanu un preses iestādēm. Tas liecina, piemēram, ka 20.gadu beigās Rīgā bija akreditāti gandrīz 40 ārzemju korespondenti.

30.gadu otrajā pusē Latvijas Preses biedrības priekšnieka J.Druvas (1882-1950) redakcijā iznāca minētās organizācijas gada grāmatas trīs laidieni. Taču šis izdevums vispirms nodarbojās ar K.Ulmaņa un viņa režīma slavināšanu.

Gandrīz vienlaikus ar gada grāmatu Preses biedrībā 1937.-1939.gadā izdeva žurnālu "Vārds". Tas, protams, bija pilsonisko žurnālistu izdevums ar visām no tā izrietošajām konsekvencēm (īpaši tas attiecas uz Ulmaņa un viņa nodibinātās kārtības glorificēšanu). Taču reizē augsti profesionāls un nopietns žurnāls, kuram pašlaik Latvijā diemžēl nav analoga. Samērā regulārā "Vārdā" parādījās vērā liekami J.Liģotņa (Roze) (1874-1942), A.Gobas (1889-1972), A.Krodera (1892-1942), O. Nonāca (1880-1941), O.Grosberga u.c. autoru raksti par dažādiem Latvijas periodikas pagātnes jautājumiem.

20. un 30. gados turpināja pieaugt arī atsevišķiem preses izdevumiem un publicistiem

rosīgi strādāja M.Ārons. Īpaši atzīmējama viņa plašā monogrāfija "Latviešu Literāriskā (Latviešu Draugu) Biedrība savā simts gadu darbā", kurā var atrast interesantus, maz zināmus materiālus par baltvācu attiecībām ar "Latviešu Avīzēm", "Mājas Viesi", "Pēterburgas Avīzēm" u.c. izdevumiem. Nelielu brošūru minētais autors veltījis vienam no populārākajiem "Latviešu Avižu" redaktoriem V.Pantēnijam (1806-1849). Nopietns monogrāfisks pētījums ir M.Ārona grāmata par pazīstamo reakcionāro žurnālistu un politiķi Fr.Veinbergu. Tās autors cenšas dot objektīvu raksturojumu šim cilvēkam, taču nebūtu pareizi noliegt, ka M.Ārona simpātijas vairāk vai mazāk tomēr pieder Fr.Veinbergam.

Gandrīz tikpat pamatīga grāmata kā par Fr.Veinbergu 30.gadu vidū iznāca par tā laika lielākās un populārākās avīzes "Jaunākās Ziņas" (1911-1940) dibinātāju un ilggadējo šefredaktoru A.Benjamiņu (1860-1930). Taču bija arī dažas atšķirības. Otrās grāmatas pamatdaļa ir plaša apcere (autors nav norādīts, iespējams, ka tas ir šīs grāmatas redaktors rakstnieks un žurnālists J.Liģotnis) par A.Benjamiņa biogrāfiju, viņa darbību žurnālistikā un personību. To papildina laikabiedru M.Skujenieka, J.Akurātera (1876-1937), K.Skalbes (1879-1945), J.Kārklīņa (1891-1975), J.Zāliša (1884-1943) u.c. stāstījumi, kā arī daudzas ilustrācijas.

Runājot par 19.gs. latviešu publicistiem veltītajiem darbiem, īpaši jānorāda uz tikko minētā J.Liģotņa ražīgo spalvu šajā jomā. Nemaz neatzīmējot viņa publikācijas periodikā

par dažādiem žurnālistikas vēstures jautājumiem, 20.gadu sākumā lasītāji saņēma vienu pēc otras J.Liģotņa brošūras par Kr.Baronu, Kr.Valdemāru, J.Alunānu un A.Kronvaldu.

Presei kopumā un atsevišķu publicistu darbam īpaši allaž lielāku vai mazāku uzmanību veltījuši daudzi latviešu literatūras vēstures autori. Tas sakāms arī par Latvijas neatkarības laiku. Šajā aspektā vispirms jāatzīmē 30.gadu otrajā pusē prof. L.Bērziņa (1870-1965) virsredakcijā izdotā sešu sējumu lielā "Latviešu literatūras vēsture". Visos tās sējumos, izņemot pirmo, kas veltīts literatūras teorijai un latviešu folklorai, atrodams samērā bagāts materiāls par latviešu žurnālistiku, sākot no "Latviskās Gada Grāmatas" un beidzot ar 20. un 30.gadu presi. Taču minētā vēsture iznāca autoritārā režīma laikā, un mesli šai kārtībai ir maksāti ne mazi (pietiekami sacīt, ka literatūras vēsturē ir speciāla nodaļa "Kārļa Ulmaņa dzīve un darbi"). To vajadzētu paturēt prātā, lasot šo grāmatu.

Noslēdzot 20. un 30. gadu apskatu, nevar paiet garām pirmajiem latviešu preses

tapušas personības kulta laikā un brežņevisma periodā, ir novecojušas, lai neteiktu vairāk, un nekādā ziņā neatbilst zinātnes mūsdienu prasībām.

Konspektīvu pārskatu par visu latviešu žurnālistikas vēsturi no tās pirmsākumiem līdz 80.gadu pirmajai pusei sniedz A.Griģuļa (1906-1989) un R.Treija raksts "Periodiskā prese", kas ievietots 1984.gadā iznākušajā Latvijas padomju enciklopēdijas 5. sējumā. Taču jāņem vērā, ka šis raksts tapis stagnācijas periodā ar visām no tā izrietošajām sekām.

Vēl lielākā mērā tas sakāms par rakstu krājumu "Žurnālisti par žurnālistiku", kurā pirmo un diemžēl vienīgo reizi pēc kara bija mēģināts aplūkot aktuālus republikas masu mediju teorijas un prakses jautājumus. Izņemot atsevišķus rakstus, galvenokārt tos, kuros žurnālisti par savu pieredzi, diemžēl publikāciju lielākajai daļai bija nepārprotams konjunktūras raksturs. Pietiekami teikt, ka, piemēram, pazīstamais, miksti runājot, konservatīvais žurnālists I.Īverts savā 12 lappušu garajā rakstā "Padomju preses ļeņiniskie principi" Ļeņinu citēja četrpadsmit (!) reizi. Savukārt citi autori nereti deva priekšroku Brežņevam...

Latvijas revolucionārās preses izveidošanās un attīstība
19.g.s.

faksimilizdevumiem, kuri, cik paradoksāli tas varbūt neizklausītos, nāca klajā ne Latvijā, bet Padomju Savienībā. Tie bija "Ciņas" pirmie piecdesmit numuri un laikrakstu "Pēterburgas Latvietis" un "Sociāldemokrātijas Vēstnesis" pilnīgi komplekti. Inerenti atzīmēt, ka šo veikumu pozitīvi novērtēja Latvijas preses lietpratēji, kuri nebūt nesimpatizēja komunistiem. Tā, piemēram, A.Goba īsā recenzijā, kura bija publicēta visnotaļ autoritatīvajā žurnālā "Latvju Grāmata", novērtēja faksimilizdevumu parādīšanos kā pozitīvu un aicināja sekot kaimiņvalsts latviešu paraugam, izdodot no jauna, teiksim, "Pēterburgas Avīzes". Ar nožēlu jānorāda, ka tomēr ne "Pēterburgas Avīzes", nedz arī kāds cits latviešu laikraksts vai žurnāls kopš tā laika nav no jauna izdots. Tas ir parāds latviešu tautas kultūrai jau vairāku paaudžu garumā.

Stāvoklis latviešu žurnālistikā un tās izpētē radikāli izmainījās uz sliktu pusi pēc Latvijas Republikas varmācīgas inkorporācijas PSRS sastāvā 1940.gadā. Pakāpeniski tika likvidēti visi nekomunistiskie izdevumi, to vietā izveidojot vienas partijas laikrakstus un žurnālus, kuri uzcīņīgi propogandēja staļinismu un tam sekojošās "mācības".

Tāpēc nav brīnums, ka pēc otrā pasaules kara Latvijas PSR vēsturnieki un žurnālisti pirmām kārtām pētīja Latviešu revolucionāro presi, gandrīz pilnīgi ignorējot citu virzienu izdevumus vai arī to gaitas attēlojot neobjektīvi. Veselas trīs grāmatas ir veltītas LKP centrālorgānam avīzei "Ciņa"(1904). Visas tās

beigās un 20.gs. sākumā plaši apskatīta 80.gadu pirmajā pusē izdotajās R.Treija monogrāfijās "Pamatšķiras brīvais vārds" un "Darbatautas prese". Taču paškritiski jāatzīmē, ka laikmets arī tām uzspiedis savu zīmogu.

Pats nozīmīgākais darbs, kas paveikts pēdējos gadu desmitos mūsu nozarē Latvijā, ir rūpīgi un zinātniski korekti sagatavots un tāpat izdotais trijsējumu kapitālais bibliogrāfiskais rādītājs "Latviešu periodika". Rādītājā, kas aptver laika posmu no 1768.-1940.gadam, gandrīz par katru laikrakstu vai žurnālu lasītājs saņem visdažādākā veida informāciju apmēram par divdesmit pozīcijām: nosaukums, apakštituls, izdošanas laiks, periodiskums, redaktors utt. Jāuzteic daudzie palīgārdītāji. Īpaši vērtīgs ir plašais personu rādītājs. Izdošanai ir sagatavots arī šā lielzdevuma ceturtais sējums (1940-1945), kas aptver gan abu okupāciju, gan nelegālās nacionālās un komunistiskās preses, gan arī ārzemju izdevumus.

Jāpiebilst, ka pēdējos gados ir uzsākta arī pēckara preses izdevumu bibliografēšana.

Runājot par pozitīvo veikumu, jāatzīmē arī A.Griģuļa un V.Austruma sastādītais, no dažādiem preses izdevumiem ņemtu rakstu kopojums "Latviešu literatūras kritika", kas iznāca piecos biezos sējumos no 1956.-1982.gadam. Jāpiekrit A.Griģulim, kas rakstīja šā izdevuma ievadā: "Vienmēr un visos laikos literatūras kritikas attīstība cieši saistīta ar

periodiku un tās attīstību. Operatīvais literatūras kritikas darbības lauks ir periodiski izdevumi. Tikai atsevišķos gadījumos literatūrkritiski apcerējumi parādās speciālos izdevumos". Minētais daudzsējumu kritiku krājums vēl ilgi kalpos kā literatūras, tā žurnālistikas vēstures pētniekiem.

Nebūtu gluži pareizi teikt, ka pie mums neko nedara preses statistikas jomā. Pirmais plašākais datu krājums, kas aptvēra 1940.-1956.gadu, iznāca gan tikai 1958.gadā, taču tas bija samērā bagāts, izdevumu sarakstu ieskaitot. 1979.gadā izdots krājums par laiku no 1956.-1975.gadam gan sniedza ziņas par izdotajiem Marksa, Engelsa un Ļeņina darbiem, bet, salīdzinot ar iepriekšējo grāmatu, skaitļi par presi bija daudz skopāki. Līdzīgi bija arī turpmāk katru gadu iznākušie statistikas datu krājumi. Pēdējo no tiem - par 1989.gadu - saņēmām pērn. Tā dēvēto klasīku publikāciju uzskaites gan tur vairs nav, bet arī preses interesenti ar šo izdevumu daudz bagātāki nav kļuvuši.

Kopumā pozitīvi vērtējama izdevniecības "Avots" 80.gados izdotā grāmatu sērija "Publicists un laiks", kurā iznāca 12 grāmatas. Lai gan to uzbūve ir samērā vienvēidīga: publicista stāstījums par savu ceļu uz profesiju, viņa materiālu kopa un pārdomas par žurnālista darbu. Labākās grāmatas, kuru autori ir A.Goba, Ā.Kļockins, Ē.Hānbergs, Z.Eiduss, J.Mauliņš, A.Briedis u.c. sniedz

bagātu materiālu, kas palīdz labāk iepazīt žurnālista tā dēvēto radošo laboratoriju.

Iepriekš sacītais dod iespēju izdarīt dažus secinājumus par turpmākajiem uzdevumiem latviešu žurnālistikas pētīšanā.

Pirmkārt, nopietni jāķeras pie Latvijas Republikas laika un vācu okupācijas perioda latviešu nekomunistiskās preses izdevumu izpētes, tādējādi beidzot nolīdzinot šo parādu.

Otrkārt, jāapzina trimdā iznākušie latviešu laikraksti un žurnāli un jādod tiem objektīvs vērtējums.

Treškārt, jāizdod grāmatas un brošūras par nozīmīgākajiem preses izdevumiem ("Latviešu Avīzes", "Baltijas Vēstnesis", "Dienas Lapa", "Jaunākās Ziņas", "Brīvā Zeme", "Sociāldemokrāts" u.c.).

Ceturtkārt, lasītāji gaida ievērojamāko latviešu publicistu (Kr.Valdemārs, M.Ārons, P.Zālīte u.c.) darbu izdevumus.

Piektkārt, jāturpina bibliogrāfisko rādītāju izdošana un ievērojami jāpalielina preses statistikas materiālu publicēšana.

Sestkārt, jāstājas pie faksimilizdevumu sagatavošanas, iesaistot to izdošanā kooperatīvus. Šo darbu varētu sākt ar žurnālu "Atpūta".

samērā

GREZĒNI BIJA JAU NOPIRKTI

Gada aizkustinošākais milas stāsts vai pilnīga bezatbildības afēra? Vecāki bija ar mieru, ka 14-gadīgais Rikijs Rajs apprecas ar 16-gadīgo Veronu Lindbergu. Lindbergiem nebija bail par savu meitu. Kaut arī puisis bija nāvējoši slims ar AIDS...

Neārstējami slimais puisis gribēja precēties. Vēl pirms 14 dienām šķita, ka viņu plāni — šā gada 13. decembrī apprecēties — īstenosies. Visa Amerika diskutēja par viņu nodomu: AIDS slimais 14-gadīgais Rikijs Rajs precas ar 16-gadīgo veselo Veronu Lindbergu.

Taču pa to laiku liktenis pārvilka svītru viņu nodomiem. 26. jūlijā Rikiju pēkšņi ievietoja ar plaušu karsoni Vašingtonas hospitālī. Sekoja asinssaindēšanās. Tagad viņš sēž braucamkrēslā un ir jau ar vienu aci akls. Neviena nezina, cik ilgi drošsirdīgajam Rikijam vēl būs jācieš.

IZTURAS KĀ PRET SPITĀLĪGO

Viņi iepazīnās, kad pirms 4 gadiem Luīze Raja ar saviem bērniem devās no Arkādijas (Florida) uz Sarasotu. Bija bēguļošana.

Pēc ilgas cīņas skola Rikiju un viņa 2 brāļus Robertu (13) un Randiju (11) gribēja izslēgt no skolas. Visi trīs viņi bija asins slimnieki. Visi trīs tika inficēti ar AIDS asins pārliešanas laikā. Arkādijas iedzīvotāji izturējās pret viņiem kā pret spītīgajiem, no kuriem izvairījās kā no mēra. Tika pat aizdedzināta Raju māja.

Vajātā ģimene meklēja ciemu, kur viņus uzņemtu.

Sarasotā viņi to atrada. Tās iedzīvotāji un mācību iestādes bija bez aizspriedumiem un izrādīja pretim nākšanu. Veronas Lindbergas un Raju ģimenes kļuva labi draugi.

"Ja Rikijam nebūtu AIDS, es droši vien sacītu, lai vēl pagaida. Un Veronas vecāki droši vien darītu līdzīgi," toreiz teica Luīze Raja. "Bet mēs te nerunājam par parastu dzīvi. Es esmu pilnīgi pārliecināta, ka daži cilvēki to dēvēs par gadsimta lielāko milas stāstu, citi turpretim mūs nosauks par bezatbildīgiem vecākiem."

Veronas mātei Debijai Lindbergai Rikijs Rajs bija labākais znots, ko viņa varēja iedomāties. "Es nevēlos atrast labāku, jo es pati viņu uzmeklēju," domāja viņa. "Būtu bijis jebkurš cits, man abu vecumu dēļ būtu jāsaka nē. Bet es pazīstu Rikiju nu jau tik ilgi un zinu, cik viņš ir jūtīgs un mīļš. Man nav absolūti nekādu priekšstatu pret to, ka Rikijs un mana meita decembrī precēsies."

Tikai līdz tam laikam jaunajam pārim būtu jāpārvar daudz grūtu šķēršļus.

LIKUMS ATĻAUJ IZŅĒMUMU?

Floridā precēties likumīgi atļauts no 18 g. vecuma vai no 16 g. ar vecāku piekrišanu.

14-gadīgajam Rikijam Rajam būtu vajadzīga tiesas izņēmuma atļauja, gadījumā, ja tiesnesis vispār būtu piekritis. "Ja nē, tad mēs dotos uz citu štatu, piemēram, uz Teksasu, kurā likums ir ietilpīgāks," sacīja Rikijs Rajs.

Jau 10 gadu vecumā Rikijs uzzināja, ka viņam ir AIDS. Un jau toreiz viņš bija savaldīgs: "Es izdzīvošu katru dienu, cik ilgi tas būs iespējams." Viņa brālim Robertam AIDS tika konstatēts 1 gadu vēlāk. Brālim Randijam ir vīruss, bet viņš vēl ir vesels. Tikai viņu māsa Eindija (10) nav slima ar AIDS,

tāpēc ka viņai vienīgajai nav asins slimības.

Brīžam Rikija balss kļūst klusa un lēna. Tā tad vairs nav 14 gadīga bēr-vīrieša balss, kurš

na balss. Tā ir jauna daudz piedzīvojis. Liela daļa viņa dzīves ir pagājusi paātrinātā tempā. Tad viņš saka: "Es nevēlos, lai citi manis dēļ būtu nelaimīgi vai bēdīgi..."

Bet Veronai Lindbergai nav bail inficēties no Raja. "Rikijs un es nodarbojamies ar drošu seksu. Pārliecināties, ka AIDS slimniekiem, mūsu vietējā veselības iestāde un mūsu mājas ārsts dod mums padomus," viņa toreiz izskaidroja. Un: "Dažos gados, ja mums būtu atļauts, mēs gribam veidot ģimeni..." Pašam Rikijam un viņa līgavai par to jau bija nolemts: maksimāla apaugļošana, tāpēc ka Rikija ķermeņa šķidrums pārnestu Veronai AIDS vīrusu.

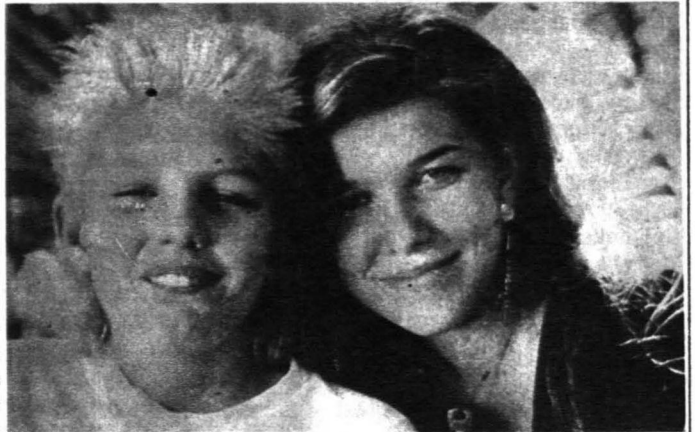
Viņi abi diskutē par daudzām nopietnām tēmām, kuru dēļ daudzi pāri nesalaulātos. Pie tām pieder arī nāve. Debija Lindberga atceras sarunu, kura norisinājās starp abiem: "Rikijs uzlūkoja viņu un sacīja: "Tu laikam būsi jauna atraite..." Verona sāka raudāt, bet Rikijs turpināja: "Es gribu, lai tu pēc tam apprecies. Es vēlos, lai tev būtu cita dzīve pēc šīs. Un, ja tu nevarēsi nevienu

atrast, tad es nākšu atpakaļ un viņu tev atradīšu."

ES AIGRIEZĪSOS...

Tā ir īsta mīlestība, dziļa mīlestība, kuru pat daudzi precēti pāri nemaz nepazīst. Tas rāda, kā šie divi jaunie cilvēki ir pieauguši.

Kāpēc divus cilvēkus, kuri ir pietiekoši nobrieduši, lai zinātu, ko viņi dara un ko viņi

mil, būtu vajadzīgs atrast vienu no otra. Nē, to taču vajag redzēt, ka tie nebija vairs normāli bērni..."

Verona Lindberga drosmīgi saka: "Luīze Raja (viņas nākamā vīramāte) mani brīdināja, ka ir cilvēki, kuri saka par mani daudz zemiska. Piemēram, ka es gribēju apprecēties ar Rikiju tikai tāpēc, ka zinu, ka viņš nomirs, un tad es varēšot saņemt viņa naudu!"

Verona: "Man šīs valodas neko nenozīmēja. Man bija svarīga tikai mūsu mīlestība un izjūtas, ka es sava Rikija dzīvei varu darīt skaistu vēl kādu mirkli..."

KAS TAD IR AIDS?

Primitīvs jautājums - dažs nodomās. Visur par to vien runā. Bet, kā izrādās, neveltīgi, jo statistika ir briesmīga. Pēc Vispasaules veselības aizsardzības organizācijas (VVAO) prognozēm 1995. gadā Eiropā katrs četrdesmitais, ASV - katrs piektais, bet Āfrikā - katrs otrais iedzīvotājs būs inficēts ar cilvēka imūndeficīta vīrusu (CIV), kas savukārt agri vai vēlu izraisa organisma bojāeju. Kopumā 2000. gadā inficēto slimnieku skaits sasniegs 15-20 miljonus. Tātad AIDS - akūts imūndeficīta sindroms. Mēs jau esam pārliecināti, ka tāda problēma mums neskar. Taču, kā izrādās, AIDS epidēmija "neapstāvēs" ne profesiju, ne nāciju, ne vecumu, ne dzimumu un pat seksuālās noslieces. Liela daļa joprojām uzskata, ka AIDS ir narkomānu, homoseksuālistu un prostitūtu slimība. Taču tā nav realitāte. Katrs no mums ir šīs slimības apdraudēts. Vīruss, neatzīstot robežas, izplatās katastrofālā ātrumā.

Uzskatot, ka paši elementārākie jautājumi, piemēram, kā AIDS izplatās, kādi darbības veidi ir paši riskantākie, būtu zināmi, derīgi ir pastāstīt par vīrusa tālāko izpausmi pēc inficēšanās, jo 2 nedēļas pēc tam parādās īslaicīga ķermeņa temperatūras paaugstināšanās (1-2 dienas). Tālāk nav absolūti nekādu slimības pazīmju. 4-6. nedēļā asinīs jau var noteikt antivielas pret vīrusu. Pēdējā stadijā parādās spilgti izteikti slimības klīniskie simptomi. Vīruss ir iekļuvis limfocītos un padarījis tos nespējīgus izstrādāt antivielas. Ir zudušas organisma aizsardzības spējas. Rezultātā visi saslimušie mirst no smagām infekcijām, ļaundabīgiem audzējiem u.c. kaitēm.

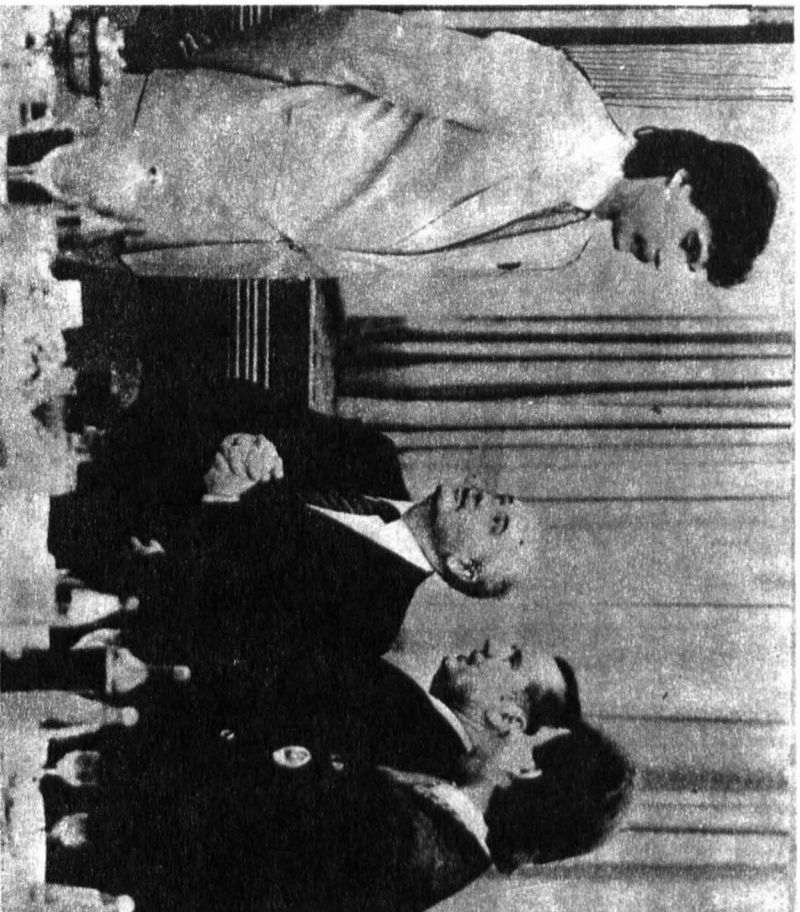
LR AIDS centra vadītājs Juris Zalemanis: "Cilvēka imūndeficīta vīruss nokļūst citā organismā tikai tad, ja inficēta cilvēka bioloģiskie šķidrums, kas pietiekamā daudzumā satur vīrusu, nokļūst vesela organisma asinīs."

Ja pieņem, ka vīrusa koncentrācija asinīs ir 10, tad spermā tā ir 6, maksts sekretā - 5, mātes pienā - 3, siekalās - 2, sviedros - 1, asarās - 1."

Neskatoties uz to, ka pēc Alerģisko un infekciju slimību nacionālā institūta direktora Antonija Fauči domām vakcīna pret AIDS tikšot iegūta dažu tuvāko gadu laikā un deviņdesmito gadu beigās to jau varēšot plaši izmantot, šīs briesmīgās slimības apzīmējums "XX gadsimta mēris" vēl joprojām ir spēkā.

LAPPUSI SAGATAVOJUSI ILZE NESAULE.

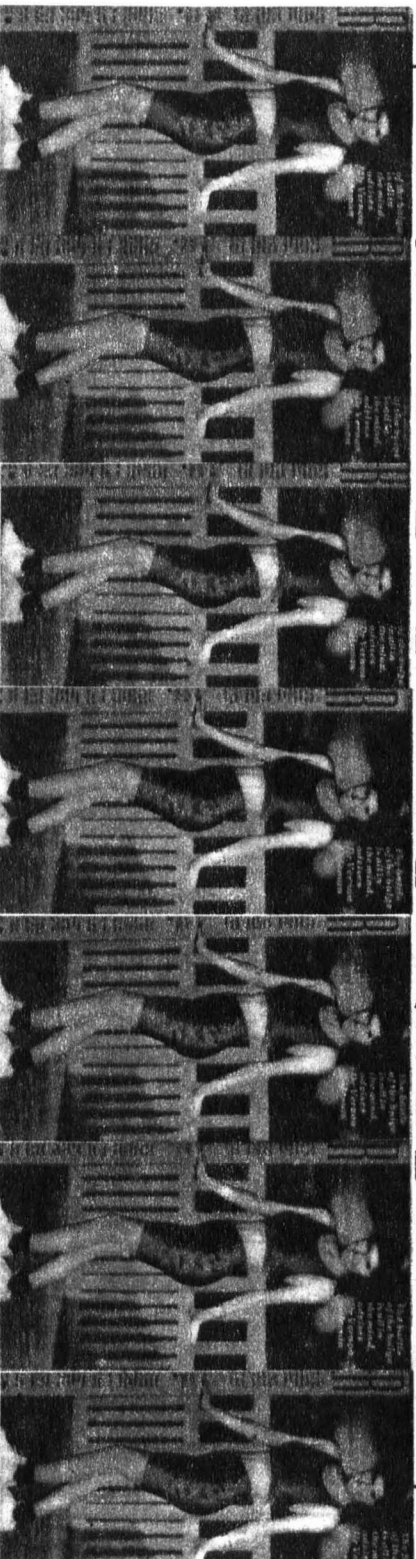
1. KURSA ŽURNĀLISTIKAS SPECIALITĀTES STUDENTE

S PORTS

TIZLĀ MIESĀ TĀDS PATS GARŠ!

- BASKETBOLS JOPROJĀM VISLABĀKAIS PASAULĒ
- ŠEIPINGU ŽURNĀLISTIEM U.C.
- GALVENAIS BIJA TORTE!
- MAZS JAPĀNAS KRIKSĪTIS LATVIJĀ UN UNIVERSITĀTĒ
- LU NEPIEĻAUS, KA TĀS BEIDZĒJI AIZIET TAUTĀ AR ŠĶĪBIEM AUGUMIEM
- PADARĪSIM KAMČADALUS PAR MINORITĀTI KAMČATKĀ!

BASKETBOLS JOPROJĀM IR VIS—, VIS—, VIS—,

Nav nekāda pamatojuma šim apgalvojumam? Ir. Jo — par spīti neveselīgām (jo garākas par 2 dienām) brīvdienām, studentu svētkiem, nejaukam laikam un pesimistiskām prognozēm LU Basketbola diena 16. novembrī bija jo kupli apmeklēta. Zibesturnīrā piedalījās 11 dāmu un 2† kungu komanda. Pie tam apnicīgo un fantāziju nerosinošo komandu "Fizmati—I, II, III utt." vietā bija ieradušies mīļi "Zaķiši" un "Zaķišu pirtiņa", ne tik mīļie "Betona žoklis", "Zārklā naglas" u.c. Plašākā sabiedrībā reprezentējās "Danča" dejotāji un "Lettgallija" korporeļi, un tas ir labi.

Bet viss sākās ar dāmām, precīzāk — ar Ir.gu Pakārkli (saukta — Sīkais) no Ķīmijas fakultātes, kura tika pagodināta ar balvu par pirmo grozu. Toties pirmais "trejacistis" padevās tikai trešajā spēlē, vaininiece — Indra Pakalne no Pedagoģijas fakultātes.

Īsumā par turpmāko — izlozei bija labpaticies jau pirmajā kārtā savest kopā pagājušā gada finālistes, t.i., — "Ceriņlaiks" no fizmatiem un "Juristes—II" (pagājušoreiz nosaukumi un sastāvi gan bija nedaudz atšķirīgi). Ar viena punkta pārsvaru šogad uzvarēja "Ceriņlaiks", un tālākajā ceļā uz 1. vietu tām neviens tā arī nespēja kāju aizlikt priekšā. Un, lūk, lielā balva "Ceriņlaikam" un Santai Vibai, kura nepārspēta palika trīspunktu metienu konkursā.

Kungu turnīrā neapšaubāmie favorīti — juristu "Albatross" ar Agri Bērziņu priekšgalā — bija tik pārlicinoši, ka neļāva iedegties nevienai cerību dzirkstij pretinieku prātos. Pārlicinoša uzvara. Fizmatu "Ķeksim" gan nācās pasvīst cīņā par 2.vietu — tikai pēcspēles soda metieni izšķīra, ka zaudētājos paliek korporeļi no "Lettgallia". Savukārt "trejacistos" visdrošākā roka bija Jurim Ķirsonam.

Lai slava tiem!

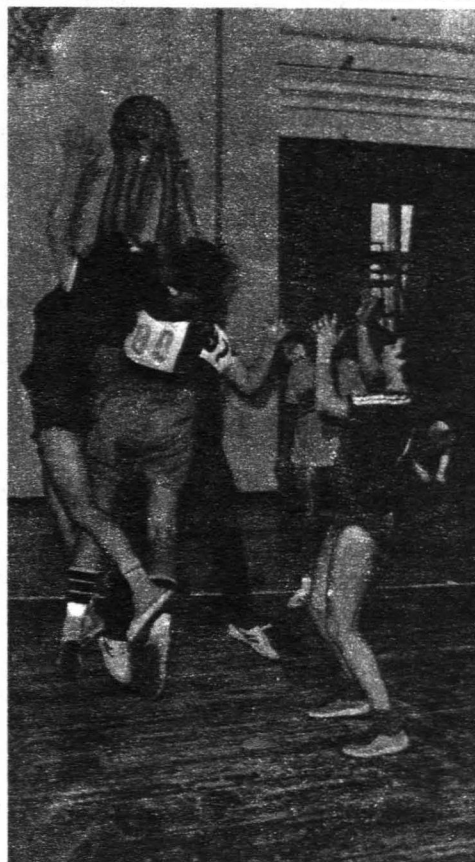
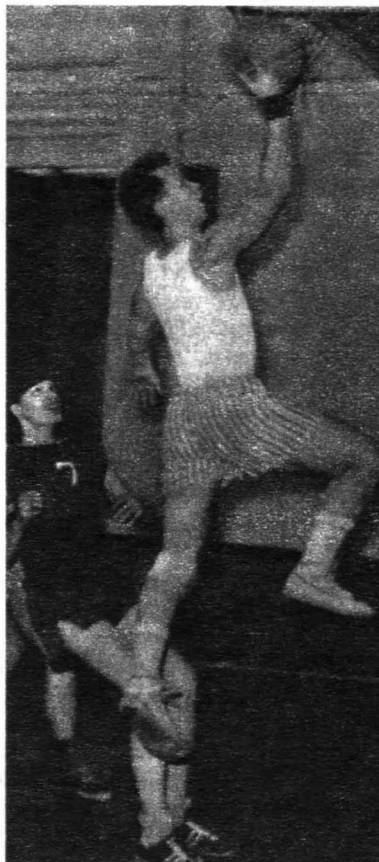
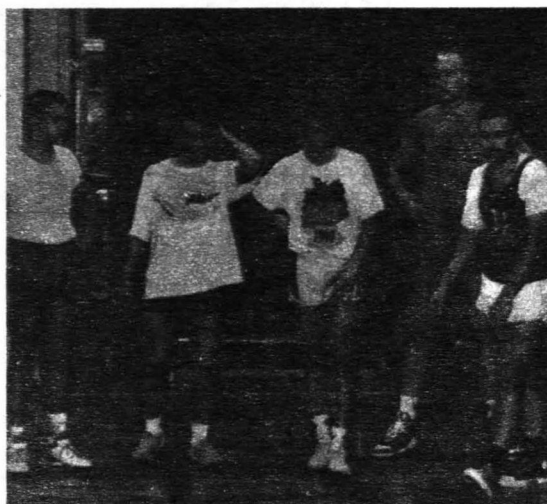
Vēl arī dažī oficiāli paziņojumi:

— šai pašā laikā norisinājās sacensības galda tenisā un švambolā,

— pasākumu organizēja LU sporta klubs "Universitātes Sports" (par švambolu gan rūpējās "IMPRO").

Basketbola dienā priecājies un strādājis ANDIS CIRŠIS (pats galvenais tiesnesis).

VISLABĀKAIS PASAULĒ

KĀDREIZ VISS BŪS LABI

Pagaidām LU studenti un pasniedzēji strīdas par to, cik obligātai vai neobligātai fizikulturai jābūt augstskolā. Vēl joprojām.

Vieniem gribas peldbaseinu, normālu sporta zāli un skaistu augumu, otriem — kārtīgi apmeklētas nodarbības, trešajiem negribas neko. Man negribas braukt uz citu Rīgas galu, lai dažas minūtes nodarbotos ar fizisko kultūru, kas savā būtībā tāda nemaz nav. Piedevām, es nekad tur nevaru paspēt laicīgi, tādēļ saņemu brāzienu.

Tātad — gribēšana un iespējas, nevēlēšanās neko dzirdēt par fizikultūru un tās nepieciešamība. Par šīm problēmām interesējušās un dažādus viedokļus uzklusājušās. LIGA KALNAČA

labi attīstīts, tad, izpildot mūsu prasības — nokārtojot četrus testus —, bez grūtībām savāc vajadzīgos 100 punktus. Tas audzēknis, kam fiziskā sagatavotība nav tik laba, nāk uz nodarbībām, arī uz masu pasākumiem, lai sevi pilnveidotu. Ja nodarbību laikā studentam ir kas svarīgāks un neatliekamāks, tad nodarbības ir iespējams atstrādāt sestdienās un svētdienās. Mūs neinteresē, kādā veidā katrs savāc vajadzīgos punktus — regulāri nākot uz nodarbībām, piedaloties masu pasākumos vai arī uzreiz nokārtojot testu, viņam ir jāsaņem ieskaite. Mums ir svarīgi, lai students sistemātiski kustētos, sportotu. (Tās ir domas ne tikai par audzēkņu veselību, bet arī par sevi —

JĀNIS MELBĀRDIS DOMĀ TĀ:

un DAGNIJA NEIMANE, žurnālistikas specialitātes 1. kursa studentes. Jāpiebilst, tas nebūt nav atrisinājums fiziskās kultūras (audzināšanas?) jautājumam augstskolā.

— Students un fizikultura. Vai te nav pretruna?

— Es domāju, ka starp tiem ir visciešākā saikne, jo fiziskā kultūra un sports ir nesaraujami saistīti ar jaunatni. Studenti ir tajā vecumā, kad cilvēks grib redzēt sevi skaistu, staltu un kad vēl ir vēlēšanās ko sasniegt.

— Un tomēr — kāpēc tieši fizikultūras nodarbības tik nelabprāt tiek apmeklētas?

— Tā, manuprāt, ir pārejoša parādība, kas saistīta ar ļoti daudziem faktoriem. Pirmkārt, jau mūsu nenokārtotā dzīve, jo tagad arī students vēlas saņemt vairāk naudas, stipendija ir krietni vien par mazu, lai izdzīvotu. Otrkārt, te ir arī mūsu vaina, jo nevaram piedāvāt to, ko audzēkņi prasa — labākus treniņu apstākļus, labākas sporta zāles ar kafejnīcu un atpūtas telpām. Arī mēs ceram, ka varēsīm kādreiz studentiem piedāvāt ko līdzīgu atpūtas centriem, kādi ir ārzemēs. Iespējams, ka daudzi studenti vēlas nodarboties tieši ar tādiem sporta veidiem, ko LU pagaidām nevar piedāvāt, piemēram, lielais teniss vai peldēšana. Mēs gan esam daudz ko darījuši, lai studenti ar prieku gribētu izkustēties, pasportot. (Eju uz grieķu — romiešu cīņas sekciju un esmu neapmierināts. Tas viss ir nenopietni, treneris ir labs cilvēks un sportists, bet viņam nav nekādas intereses par savu darbu. Līmenis ir ļoti zems un tāpēc uz fizikultūru labāk neeju.) Tagad vairs neprasām ārsta zīmes un attaisnojumus par kavējumiem, esam izveidojuši punktu sistēmu ar ieskaiti. (Šī sistēma mani apmierina. Es uz fizikultūru neeju, jo man tur nepatīk, bet es zinu, ka ieskaiti nokārtošu.) Ja students dažādu apstākļu dēļ par pieņemamiem uzskata LU organizētos sporta pasākumus, dažādus skrējienus, tad, uzrādot dalībnieka karti vai izrakstu no protokola, viņš saņem attiecīgu punktu skaitu. Bet, ja students ir fiziski ļoti

(Iekavās studentu atbildes uz "UA" veiktās aptaujas jautājumiem)

pasniedzējs par to saņem naudu un zinātniskos grādus. Tīri cilvēciski es viņus saprotu un nenosodu. To jau zina visi.)

— Vai jauniešu nelabvēlīgā attieksme pret fizikultūru nesāk veidoties jau skolā?

— Jā, arī tas ir iespējams. Tomēr tagad daudzās skolās ir ļoti labs materiālais nodrošinājums arī sporta inventāra ziņā. Bet tas ir fakts, ka ar katru gadu uz Universitāti nāk arvien vājāki fiziski sagatavoti jaunieši. Es domāju, ka pie tā ir vainīga ne tik daudz skola un skolotāji, kā paši audzēkņi. Cik daudz laika, ko varētu pavadīt sporta laukumā, tiek nosēdēts pie televizoru ekrāniem!

Mēs cenšamies labot (vai vismaz daļēji labot) skolā pieļautās kļūdas, jo fizikultura jāsaņem pasniegt no pašiem pamatiem. Turklāt daudzi studenti salīdzina, kas ir izdevīgāk — strādāt un saņemt naudu vai pēc lekcijām iet uz fizikultūru. Diezgan daudzi studenti apgalvo, ka viņi ir nākuši uz Universitāti sevi garīgi pilnveidot. Es gan piebilstu — harmoniski pilnveidot, tas nozīmē — gan garīgi, gan fiziski. (Uzskatu, ka fizikultūra vispār nav vajadzīga, un nodarbības neapmeklēju. Tādēļ jau no Universitātes neizmetīs.)

— Un kas vēl traucē?

— Studentu mazvērtības kompleksi. Ir bijuši gadījumi, kad cilvēki kautrējas rādīties treniņtērpā, ja viņiem nav īpaši labi attīstītu muskuļu, ne arī ideāla auguma. Uz fizikultūru nenāk vispār, tikai tāpēc, ka ir vājāki fiziski sagatavoti.

Lai tiktu tam visam pāri, ir jāpārveido visas sabiedrības uzskati un domāšana. Ja kādai firmai vajadzēs jaunu darbinieku, kam būs jāstrādā ar cilvēkiem un jārada par sevi un firmu labs iespaids, tad šī firma ņems ne tikai gudru cilvēku, bet arī fiziski labi sagatavotu. Ja tā būs, tad students, lai dabūtu labu darbu, būs spiests sevi arī sportiski pilnveidot. (Dermovaja sistema!)

Jāpiebilst, ka vaina nav tikai un vienīgi studentos — mēs arī, kā jau teicu, nevaram visu prasīto sagādāt, jo nepietiek iespēju un līdzekļu. (Eju uz atlētiskām

nodarbībām, esmu apmierināts. Vienīgi treniņu varētu būt vairāk.)

Liela problēma ir tā, ka sporta zāles ir tālu no fakultātēm. Ja katrā fakultātē būtu sava sporta zāle ar treniņiem, aerobikas zāli, sporta spēļu zāli, interesentu būtu daudz vairāk nekā tagad, kad studentiem jābraukā uz "Daugavas" stadionu vai Lāčplēša ielu.

— Ko jūs vēlētu studentiem šobrīd?

— Es novēlu meitenēm būt skaistām, slaidām, dzīvespriecīgām un pušiem — veselīgiem un spēcīgiem. Jaunība ir skaista, ja to savieno ar fiziski labu pašsajūtu un veselību.

— Paldies par sarunu!

LIGA

Ārzemēs studentiem gan ir forši! Dari, ko gribi, mācies, ko gribi... Stop! Ne gluži.

Īsumā par to, kāda fizikultura un kādas problēmas studentiem (hm... smieklīgi) ir ASV augstskolās.

— Vairumā ASV augstskolu 1. un 2. kursā (2x14 mēneši) fizikultura ir obligāts mācību priekšmets. Kurša beigās studentiem ir jādabū atzīme par teorētisko kursu un visā mācību laikā ieskaiti fiziskajā sagatavotībā (kārtā līdz 46 testiem, kuriem ir arī alternatīvie varianti). Pārējos mācību gados tā ir fakultatīva;

— Fiziskās audzināšanas uzdevums augstskolā: iemācīt studentam to, kas vajadzīgs dzīvē gan kā speciālistam, gan kā ģimenes cilvēkam — fiziski pilnveidot sevi;

— Tādēļ liela vieta fiziskās audzināšanas sistēmā ierādīta izskaidrošanai — kāpēc attiecīgais sporta veids vai vingrinājums vajadzīgs, ko tas dod utt.;

— Viena no lielākajām problēmām ASV augstskolās: no skolām nāk ar zemu fiziskās sagatavotības līmeni. Šobrīd domā par to, vai jauniešiem nevajadzētu autovadītāja tiesības dot tikai pēc 25 gadu vecuma sasniegšanas. Tas viņiem liktu vairāk kustēties pašiem.

BET PAGAI DĀM?

Kas pasaulē ir vissaldākais? Pareizi, miegs (to mūsu studenti ne reizi vien izjūt). Kas pasaulē ir visdārgākais? Veselība, taču tā laikam neuzskata Latvijas studenti, jo lielākai daļai zinību alkstošo jauniešu šis

pieauguši, lai saprastu, kas viņiem ir vajadzīgs un kas nē. Piespiest studentu

vairs nevar. Kas gribēs sportot, to darīs tāpat.) Es saprotu, ka ir problēmas ar nodarbību laiku — nereti tās notiek vēl vakarā, nav dušu, tomēr...

jautājums nemaz nerūp. "Priekš kam tas vajadzīgs!" varēja dzirdēt mācību gada sākumā, kad jaunajiem studentiem katram vajadzēja izvēlēties sev piemērotu sporta sekciju studiju laikam. Tā

Mēs agrāk maksājām lielu naudu, lai varētu uzspēlēt bumbu, tagad — ej, kur gribi, vakaros visur tukšs un kluss. Tajā pašā laikā paskatieties, cik daudz ir

MANA MAJA — MANA PILS. MANA VESELĪBA — ?

tas diemžēl mums ir iegājies — skolā mācījāmie skolotājiem, ja tagad iesim sportot, tad jau nu noteikti uzlabosim pasniedzēja veselību, nevis savu. Bet ko par to domā mediķi, kas strādā ar studentiem? Uzklāusiju LU terapeiti dr. Eglīti, kura te strādā jau 15 gadus. — Laikam jau man ir vecmodīgi uzskati, taču es esmu par fizikultūru. Daudz kas ir atkarīgs no tā, kā tā tiek organizēta, vai nav vienvēidība. Man šķiet, ka šajā fizikultūras jautājumā LU ir pussoli priekšā citām augstskolām. (Esmu "B" grupā, slimoju ar nierēm. Nedēļu pēc fizikultūras nevaru pakustēt.) Fizikultūras katedra dara ļoti pareizi, ļaujot šo nodarbību apmeklēt zināmu brīvību, bet diemžēl pie mums jau visiem nav tāda apziņa, lai aizietu uz sporta zāli. (Studenti ir pietiekoši

resnu meiteņu! Ēdnīcās nav pilnvērtīga uztura, taču bulciņas un kūciņas atrodas vienmēr! Vēlāk, 4. un 5. kursā, meitenes, kam fizikultūra beidzas, nāk pēc zīmēm un iet maksas kursos aerobikā, bet, kad tas tiek piedāvāts par velti, tad palaiž izdevību garām. (Es neticu tam, ko piedāvā Universitāte, jo tā ir pierādījusi, ka viss ir zemā līmenī.) Ne jau meitenes vien grēko. Ienāk kabinetā jauns puisis — topošais jurists — pilnīgi vesels, bet prasa, lai iedod kādu vieglāku grupu. Piedodiet, bet to es tiešām nevaru izturēt. Un vēl. Pavērojiet, cik daudz šodien

NĒDAUDZ STATISTIKAS

Fizikultūras grupas LU 1990./91. m. g.
 Studentu skaits — 6622
 Pamatgrupā — 4080 jeb 80,5%
 Sagatavošanas grupā — 566 jeb 11,2%
 Spec. "A" grupā — 309 jeb 6,1%
 Spec. "B" grupā — 112 jeb 2,2%
 (Spec. grupas nav domātas sporta meistariem, bet gan tiem, kas nespēj darboties divās iepriekšējās.)

I kursu profilaktiskās apskates rezultāti 1991. g.
 Studentu skaits — 1422, apskatīti — 1284 jeb 90,29%
 Pamatgrupā — 983 jeb 76,88%
 Sagatavošanas grupā — 235 jeb 8,3%
 Spec. "A" grupā — 40 jeb 3,11%
 Spec. "B" grupā — 16 jeb 1,24%
 Atbrīvoti — 2 jeb 0,15%

Saslimstība pa fakultātēm.

	1991. g.	1990. g.
1. vieta Filoloģijas fak.	60,30%	60,11%
2. vieta Svešvalodu fak.	57,33%	30,15%
3. vieta Pedagoģijas fak.	54,90%	18,37%
Pēdējā vieta Bioloģ. fak.	28,57%	
Kopējā	40,65%	37,55%

pirmajā kursā ir grūtnieču! Ko viņas ar tiem bērniem darīs? Lielākā daļa dzīvo ar domu — ai, gan jau kaut kā. Jaunajiem cilvēkiem vajag nopietnāk uztvert dzīvi. Es to bieži saku savai meitai, kura arī ir studente, un gribu teikt arī pārējiem — mīļie jaunieši, jums tiek doti pieci gadi, kad varat priecāties (vēl daļēji uz vecāku rēķina!) un nevajag steigties iejūgt sevi rūpju pilnā ikdienā.

Tā, lūk! M. Bulgakovs ir teicis, ka ar laimi ir tāpat kā ar veselību — kamēr tā mums smaida, to nemanām. Tā kā, mainot saskaitāmos, summa nemainās, var teikt, ka ar veselību ir tāpat kā ar laimi — kamēr tā mums smaida, to nemanām. Darīsim visu, lai tā smaida mums vienmēr!
 DAGNE

H. Strods

JAUNĀS GRĀMATAS

LATGALĒS ETNOGRĀFISKO TERMIŅU SKAIDROJUMS

KVANTITATĪVĀ ANALĪZE KĪMIJAS BAKALaura STUDIJU PROGRAMMĀ.

Sast. E. JANSONS

LU nepieļaus, ka tās beidzēji aiziet tautā šķībiem augumiem!

Fiziskās audzināšanas katedra nemaz vairs negrib būt fiziskās audzināšanas katedra. Kāpēc tā?

Jānis Melbārdis, šīs katedras vadītājs, teica, lūk, ko: "Mēs esam sapratuši, ka Universitātei studenti ir jānodrošina ne tikai ar fizisko slodzi, bet arī jādod zināšanas fiziskajā kultūrā un sportā. Tas taču nav normāli, ja studente tūrisma pārgājienā taisās iet kleitā un augstapapēžu kurpēs. Galu galā jebkuram normālam cilvēkam pašam jāzina, kāda fiziskā slodze viņam nepieciešama, kā rehabilitēties un savest kārtībā savu stāju. Ticiet man - sašļukuši jūs nevienam nebūsiet vajadzīgi!"

Tāpēc, sākot ar nākošo mācību gadu LU Pedagoģijas fakultātē darbosies veselības un sporta izglītības katedra un jauna specialitāte - fiziskās audzināšanas pedagoģija. Domājams uzņems divas studentu grupas: vienu grupu veidos tie, kas sporta pedagoģiju izvēlas kā pamatspecialitāti, otru - tie Universitātes studenti, kas mācās kādā citā specialitātē un vēlas iegūt arī sporta izglītību. Abu grupu reflektantiem būs jānokārto iestājekārtēni: fiziskajā sagatavotībā, svešvalodā un jāuzraksta sacerējums (iespējamās izmaiņas). Mācību programmā ietverti tādi lekciju cikli kā fizioloģija, anatomija, sporta psiholoģija, estētika, ētika, rehabilitācija, sporta vēsture u.c. Specialitāti beigušie iegūs bakalaura grādu, kvalifikācija - veselības izglītība un rehabilitācijas metodikas vai fiziskās audzināšanas pedagogs.

Pēc pašreizējās testu sistēmas katedra turpinās strādāt ar tiem studentiem, kuriem fiziskā iekļauta bakalaura programmā. Arī viņiem mācību procesā ne mazāk nozīmīga vieta tiks ierādīta teorētiskajam kursam.

Kultūras cilvēka redzes lokā ietilpst arī fiziskā kultūra. Jācer, ka to sapratīs ne tikai atsevišķi pasniedzēji, bet arī studenti (un pārējie pasniedzēji). Jācer, ka tā patiešām būs fiziskā KULTŪRA.

ANITA SMOĻENSKA

Mazs Japānas kriksītis Latvijā un Universitātē

Ja es prastu japāniski, tad uzrakstītu šo vārdu oriģinālvalodā, bet tagad ir jāapmierinās tikai ar tā latviskojumu, un tas ir - RENDZJU (tulkojumā - pārļu virtene). Ja, gadījumā kāds vēl nezina, kas tas ir - rendzju, tad paskaidroju: tā ir tāda spēle, kas mazliet izskatās pēc dambretes, bet patiesībā ir līdzīga "desām". Lūk, kā. Rendzju ir ļoti sena spēle - pirmsākumus varētu meklēt jau 2. gadu tūkst. p.m.ē., tas nozīmē - rendzju ir ap 4000 gadu vecs. Sākumā to spēlēja Ķīnā, tad pārņēmuši japāņi, un tur rendzju sasniedzis pilnības kaļgalus. Pilnības gan sarežģītības,

virtuozitātes gan arī spēles prasmes ziņā. Piemēram, japāņi neliek kauliņu vis šā vai tā, bet gan noteiktā veidā ar sakrustotiem diviem vai trim pirkstiem. Un japāņu rendzju mācību grāmatās pat šie abi paņēmieni ir uzzīmēti. Rendzju - tā ir māksla, tas ir rituāls. Kā teica kāds Latvijas redndzists: "Tā ir japāņu filozofija, ka viņi pat pašā vienkāršākajā ierauga kaut ko skaistu, to vēl pilnveidojot."

Bet nu vairāk par Latviju. Plašāku izplatību pasaulē rendzju piedzīvo ļoti vēlu - tikai mūsu gadsimta 80. gados. 1988. gada augustā nodibinās Starptautiskā rendzju federācija, un latvieši, būdami nadzīgi uz dažādu biedrību dibināšanu, pasteidzas tā paša gada decembrī izveidot savu - Latvijas rendzju federāciju, kurā ir apmēram 100 dalībnieku. Pašlaik Latvija ir piecu labāko valstu skaitā un, pēc pašu rendzistu optimistiskām prognozēm, varētu komandu vērtējumā pretendēt pat uz 2. vietu, Japāna, protams, pirmā.

Gandrīz katrā Eiropas valstī ir kāds sens rendzju paveids, piemēram, tās pašas mūsu "desas". Bet visi čempionāti notiek pēc noteikumiem, kuri pieņemti Japānā 1936. gadā. Pēc šiem pašiem noteikumiem tiek spēlēti arī Latvijā, arī šobrīd (sākums 27. novembrī) notiekošais 10. Latvijas rendzju čempionāts. Šo čempionātu rīko Latvijas rendzju federācija un "Universitātes Sports". Nu, lūk, nonācām līdz Universitātei.

Runājot par rendzju, Latvijas Universitāte var celt degunu gaisā, jo tā ir pirmā augstskola Latvijā, kurā ir rendzju (sporta) sekcija. Tā izveidota pie "Universitātes Sporta" šajā gadā. Tagad tur darbojas apmēram 10-15 cilvēki. Un par to, ka Universitātē un šajā sekcijā ir arī vareni un spoži prāti, liecina jau tas, ka no LU tagad notiekošajā Latvijas čempionātā piedalās 2 spēlētāji (pavisam - 18), bet tas ir krietni vairāk nekā no citām augstskolām, kā arī tas, ka ievērojamākais (uņ, protams, arī labākais) latvietis - rendzists Aldis Reims arī ir pavisam nesen beidzis LU, un LU ir beiguši arī daži citi, kuri piedalās šajā čempionātā. Pie tam šis čempionāts notiek - kur? - jā, "Universitātes Sporta" telpās.

Te nu gan var atkal atrast piemērotu vielu, lai pašēlotos par mūsu prozaiskajām, ikdienā pierastajām sadzīves grūtībām, jo no tām nav brīvs pat rendzju. Protams, telpas ir mazas, inventārs slikts un grūti dabūjams... (turpmāko uzskaitījumu katrs pats var iedomāties). Bet rendzistus tas nebaida, viņi nepadodas, jo, atšķirībā no Japānas, kur danu nost neņem, Latvijā to dara, ja spēlētājs zaudē savu prasmī (cerams gan, ka tas nekad nenotiks).

Jā, te nu tas ir - perspektīvs sporta veids visiem tiem, kuri uzskata sevi par loģiski domājošiem (arī tev droši vien!), jo:

- Latvijā ir labi spēlētāji, kas varētu būt arī labi rendzju skolotāji,

- šo labo spēlētāju nav tik daudz, lai nebūtu vēl vairāk,

- līdz zemākajam - 1. danam (1.-9. dans rendzju - tāpat kā citos sporta veidos klases) var tikt apmēram gada laikā (ja ļoti grīb),

- nākamgad Latvijā plāno starptautisku rendzju turnīru, tāpat, ja sasparosies un vēlēšies spēlēt arī ar svešzemniekiem,

nevajadzēs nekur tālu braukt un valūta ne biļetēm ne kam citam jātērē nebūs - "US" rendzju sekcija tevi gaida!

BAIBAS MELNACES rakstam tapt līdzēja
G Gurckis un A Reims

P S Atstājot "Universitātes Sporta" telpu, kura bija piebļīvēta galdiem, galdiņiem, krēsliem, kauliņiem pulksteņiem, cilvēkiem, mēteļiem, gudrošanas atmosfēru un dažādām citām lietām, man ienāca prātā, ka vīriešu vidū izplatītais uzskats par sieviešu prāta nepilnvērtību, salīdzinājumā ar viņu prātiem, runājot par rendzju, ir galīgi nevietā, jo Jelena Balanova (Latvija, beigusi LU) varbūt pat labākā sievietē rendziste, un viņa lika stipri vien padomāt pašam rendzju dievam - japānim Nakamura. Tā lūk!

Galvenais bija TORTE

Kādā nejaukā rudens vakarā savus ikgadējos svētkus svinēja Universitātes sportisti. Tie "lielie" ar savu klātbūtni pārējos kā vienmēr nepagodināja, varbūt tāpēc svētku balles centrā bija torte (Izrādās - arī sportisti iecienījuši kūkas un tortes, jo tās bija lielo balvu skaitā.) Bet tā galvenā bija galvenā tā iemesla dēļ, ka neveiksmīgi nokrita zemē, pie tam divas reizes, un pie tam to ļoti kāroja pedagoģu meitenes. Vakara viesiem šis notikums sagādāja vislielāko prieku, daži gan bija sašutuši.

Protams, bija arī vakara svinīgā jeb nopietnā daļa. Skanēja tikpat nopietnas (vairākkārt tika atgādināts par studentu traģisko veselības stāvokli!) un uzmundinošas (daudzkārt tika pieminēti Universitātes sportistu panākumi) runas, kuras klātesošie uzņēma ar vētraiņiem aplausiem. Veiksmīgākie saņēma ceļojošos kausus un naudas prēmijas, par ko varēja priecāties visu vakaru un izmaksāt draugiem kafejnīcā. Diezgan nelāgi tovaram jutās pasniedzēji, jo viņiem nebija sava svētku galda. Nebēdāja vienīgi enerģiskais un mūžam jaunais Vilis Bernhards, kurš visu balli dejoja, dejoja un vēlreiz dejoja. Bernharda kunga garastāvokli, iespējams, noteica tas, ka iepriekšējā vakarā tika nozagta viņa automašīna.

Pie svētku organizētajiem pasākumiem vēl var pieskaitīt viktorīnu un vērtīgo mantu izsoli, kurā šampanieti nopirka par 70 rubļiem (sivā konkurencē ar fiziskās audzināšanas katedras pasniedzējiem to tomēr ieguva studentīni). Vakaretājus izklaidēja dejojotās no pašu Universitātes, kuras pārspēt centās mākslas vingrotāji (vīrieši no fizmatiem). Nu tā tur bija.

Džemperis

28. novembrī prof. R. Treijs uz nodarbību ieradās tādā pat džemperī, kāds jau bija mugurā viņa studentam Andrim Akmentiņam. Profesors pārvaicāja, vai starp klātesošajiem neesot kāds no "Atmodas", kas savā hronikā ierakstītu par to, ka profesoram neesot uzvalka ar ko nākt uz lekcijām, tāpēc viņš staigājot džemperī "UA" smalko aprindu hronjsts izrādījās apsviedīgāks nekā "Atmodas" korespondenti un šī ziņa, kuru prof. Treijs puda - nav zudusi mūsu lasītājiem.

PAR ŠEIPINGU

Visam iesākumā bija šeipings. Vajadzēja noskaidrot, kas tas tāds ir, ko tas dod cilvēkam, kurš ar to nodarbojas. Bija tikai priekšstats, ka tas varētu būt kaut kas līdzīgs aerobikai, dejošanai, vingrošanai u. tml. Man likās — kārtējais modes klieziens, tāpat kā lambada. Lai pārbaudītu, vai mans spriedums ir pareizs devos pie vecākās pasniedzējas Elīnas Piterānes.

Vispirms noskatījos, kā Elīna ar meitenēm nodarbojas. Visu laiku smaidoša, nepārtraukti uzmundrina. Visi vingrojumi notiek "pēc pulksteņa", mūzikas pavadībā. Pēc iesildīšanās meitenes aizskrien uz trenāžieru zāli (pavisam LU Veselības centrā tādas ir divas; vēl arī masāžas telpas, pirts, maziņš baseiniņš), un Elīna šajās pārīs minūtēs pastāsta pašu galveno.

"Šeipings ir amerikāņu aerobikas sastāvdaļa. To varētu saukt par figūras veidošanu. Galvenokārt attīsta vēdera muskulatūru (presi). Bez tās neiztikt nevienai sievietei. Trenāžieru zālē meitenes nodarbojas individuāli. Katrai ir savas vēlmes — viena grib slaidas

kājas, cita turpreti — "uzaudzēt muskuļus". Arī vingrojumu kompleksi nav visām vienādi. Tām, kas tikko sāk nodarboties, dodu mazāku slodzi. Jā, nedrīkst arī pārēsties. Jāēd tā, lai nepārsniegtu kaloriju daudzumu, bet arī badoties un neēst gaļu nedrīkst."

Izrādās, ka šeipings no amerikāņu aerobikas atšķiras ar to, ka tā nostiprina sirds darbību, bet šeipings veido ķermeņa uzbūvi, iedarbina muskuļus. Ar to var nodarboties tikai sagatavoti cilvēki — kas jau trenējušies aerobikā. Interesentiem varu ieteikt izlasīt laikrakstā "Sports" (19.-26.X) Daces Milleres sarunu ar sporta meistari Larisu Jekimovu-Laudamu. Uzzināsiet ne tikai par akrobātiku un šeipingu, bet arī to, cik bīstami nodarboties ar šiem sporta veidiem, neizglītotu pedagoga vadībā. Starp citu, slavenā "auguma pacelšana", kuru tik ļoti mīl fiziskās kultūras skolotāji, arī ir kaitīga, ja to izpilda, turot kājas taisni.

"Katrā sporta veidā ir kaut kas kaitīgs veselībai", turpina Elīna. "Tomēr, par jebkuru sportu simtreiz kaitīgāka ir nekustēšanās! Skaists grib būt katrs. Sievietešiem tērē milzu naudu kosmētikai. To noņemot vien novājē par trīs kilogramiem. Bet veselība?! Sabiedrībā izveidojies uzskats, ka valsts iestādes iedos veselību... Skumji skatīties uz apkārtējiem cilvēkiem, arī žurnālistiem. Televīzijā tante lūdz, lai atsūta jocīgus atgadījumus, bet pašai skābs ģimis. Man par to nāk smieklis. Vienīgais, uz ko patīkami paskatīties ir Jānis Šipkēvics. Žurnālisti nosaka sabiedrības domas. Viņiem arī jāsāk, vairāk jārunā,

jāpārlicina."

Zinu, ka daudzi mani kolēģi jau saslējuši spuras gaisā — iet uz fizikultūrām? Nu, nē! Man taču ir darbs, bet ne visiem. Par fakultatīvajām nodarbībām ir diskutēts diezgan. Elīna domā, ka studenti tomēr jāpiespiež nodarboties ar sportu. Ja būs fakultatīvas nodarbības — neviens neies. Pie tā jau vainīga mūsu sistēma un domāšana. Arī labas materiālās bāzes trūkums. Drūmi skan — Universitātei nav sava baseina.

Studenti varētu protestēt — nodarbības ir sliktas, tajās neko neiegūstam. Piekritu, bet tikai daļēji. Ir arī forši pasniedzēji un tādas nodarbības (patī pārliecinājos), kurās nav jāgarlaikojas un jādara visādas muļķības. Tikai jāpārinteresējas! Visu var atrast, ja vien meklē.

Un to nenoliegsi, ka daudzējādā ziņā pie virsrakstā teiktā vainojama arī mūsu, studentu, negribēšana un kūtrums.

EVĪJA OZOLA,
22

Padarīsim kamčadalu par minoritāti Kamčatkā!

- tā teiktu Andža. Bet kāpēc? Tāpēc, ka Latvijas Universitātes Tūristu kluba (LU TK) ietekmē apmēram 130 latvieši no toreiz vēl nebrīvās Latvijas un kādi trīs desmiti jau no sen brīvās Eiropas (zviedri, vācieši, poļi, čehi) bija nolēmuši augustu pavadīt plašās Krievijas galējos Austrumos, t.i., Kamčatkas pussalā. Jūnijā, kad šo divaino vēsti es pavēstīju Kamčatkas tūrisma, partijas un citu ieinteresētu organizāciju vadībai, viņi bija ļoti uztraukti.

Viens no "citu" organizāciju vadītājiem pajautāja, vai tikai mēs te netaisoties gāzt demokrātiski ievēlēto valdību. (Viņus ļoti uztrauca lielais skaits 160!) Es sāku stostīties, bet paldies Andžam, kurš ir teicis: "Pie mums Latvijā (Eiropā), lipīgas ir ne tikai..., bet arī garīgās slimības." Pēc šīs manas iebildes tiek nolemts, ka ievērojot vietējo (Kamčatkas) varas iestāžu prasības, tūriāde drīkst notikt. Kā teiktu Andža: "Viss labs, kas labi sākas."

Sapīrcies kilogramiem ikru, lašu un citu austrumu labumu, dodos mājās. (Starp citu - par vienu puslitru "Stoļičnaja" prefi dod litru sarkano ikru (1200 g.). Pirmais komandējums ir

beidzies. Pārvarot 8000 kilometru no Petropavlovskas-Kamčatkā uz Maskavu un 890 km no Maskavas uz Rīgu, esmu mājās.

Ir pienācis 23.jūlijs (tūriādes sākums paredzēts 1.augustā), un es atkal lidoju — Rīga-Maskava-Petropavlovskā-Kamčatkā. Lidoju nedaudz ātrāk, jo ir jāsatgavo vietējie kamčatkieši, jāzstumda mākoņi. Kamčatkas pussalā klimatu noteic Klusais okeāns, un tieši tāpēc saule un necaurredzama migla nomaina viena otru ik pēc pusstundas. Kamčatkiešus nomierinām ātri, bet... Vietējā TV (starp citu viens no līderiem ir latvietis, kurš noderētu filmai "Es esmu latvietis") nepārtraukti stāsta, ka Kuriļu salās plosās taifūns "Džulia", bet vietējās tantes zina teikt, ka taifūns pēc pāris dienām būšot Kamčatkā. Izmanojot Fizikas un matemātikas fakultātē iegūtās zināšanas, secinām - virs Petropavlovskas-Kamčatkas tas būs tieši tad, kad jānosēžas LU TK irētajai lidmašīnai TU-154. Tomēr sākuši lidojumu ar uzrunu: "Aģentūra "Aeroflot" un akciju sabiedrība "Tautas aviācija" sveic Latvijas Universitātes Tūristu klubu" 160 tūristi laimīgi ierodas

Petropavlovskas-Kamčatkas lidostā Jelizovā, jo taifūns ir aizgājis plosities virs Ķīnas. Pasākums ar nosaukumu "Kamčatka-91" ir sācies, un kā teiktu Andža: "Viss labs, kas labs ir pusceļā." Kad labākie Latvijas un aizrobežu tūristi ir iesēdināti visurgājējos, mēs uztaisām lielu nopūtu, jo kā teiktu Andža: "Viņi redzēs to, ko visi pārējie eiropieši var redzēt tikai slavenajā raidījumā "V MIRE PUĶE-ŠESTVIJ." Ko tad bija iespēja apskatīt mūsu tūristiem? Mirušus (bet vēl ne pavisam) vulkānus, geizerus un veselas geizeru ielejas, karstos avotus, karstās un aukstās dubļu vannas, dzīvus lāčus, Avačas līci un Kluso okeānu. Bija iespēja ķert lašus, foreles un citas garšīgas un negaršīgas zivis, kā arī ik vakaru glābties siltās minerālu vannās no odu un knišļu tūkstošiem. Kamēr tūristi priecājas par Kamčatku, es atkal esmu ieradies Rīgā. Tūriādes beigas paredzētas 21.augustā, kad atkal ar tiešo reisu visi lidos atpakaļ. 18.augustā kārtējo reizi dodos uz Petropavlovsku-Kamčatku, lai palīdzētu tūristiem atgriezties. Pirmais jautājums tūrienes lidostā ir: "KAK TAM V MOSKVE?". Nenojaušot, kāpēc šāds jautājums uzdots, atbildu: "KAK VSEGDA BARDAK". Izrādās - esmu uzminējis. Kamčatka bija pirmā, kas uzzināja par puču un pirmā, kas nostājās prezidenta Jelcina pusē. (Noteikti ietekmēja Lielais progresīvi domājošo tūristu skaits.) Lidostā satieku arī vairākas latviešu grupas, kas domā par atgriešanos Latvijā, nevis iespējamo bēgšanu uz tuvējo Ameriku vai Japānu. Poļi, čehi un vācieši ir ļoti uztraukti, jo domās atkal skata krievu tankus Eiropas pilsētu ielās, vienīgi zviedri, krietni pava-kariņojuši labākajā Kamčatkas resto-rānā, dzied un priecājas par saviem sarkanajiem deguniem. Jo tuvāk Rīga, jo labākas ziņas, kaut kur Jakutskā paziņo, ka nošāvies Pugo utt. Rīgā ierodamies īsi pirms neatkarības pasludināšanas. Tūristi vēl pēdējo reizi lidostā pārdala ikru, krabju, lašu un banānu (pārdeva uz katra stūra par 5 rb./kg) kilogramus. Viens poļu draugs fotografē savu iegipsēto kāju uz Rīgas lidostas fona. Starp citu, viņš un vēl viens Jaceks uzkāpa Kamčatkas augstākajā vulkānā Kļuču-Sopka (=4600 m). Kā teiktu Andža: "Viss ir labs, kas labi beidzas."

Vēl tikai jāpasaka, ka LU TK nākošo tūriādi uz kaimiņvalsts austrumiem plāno martā, kad tur ir ļoti labvēlīgi apstākļi slēpošanai. Tūristu klubs vēl joprojām atrodas Raiņa bulvārī 19, 10. telpā, un tālruņa numurs joprojām ir 223114.

LU TK aktīvistis JURIS

Jūs gribat ceļot?
Un jums patīk kalni?

Tieši jūs gaidīs LU Tūristu klubs, jo —

TIEK ORGANIZĒTA VESELĪBAS VEICINĀŠANAS UN TŪRISMA ZIEMAS NOMETNE.

LAIKS: 1992. gada janvāris un februāris (studentu brīvdienas).

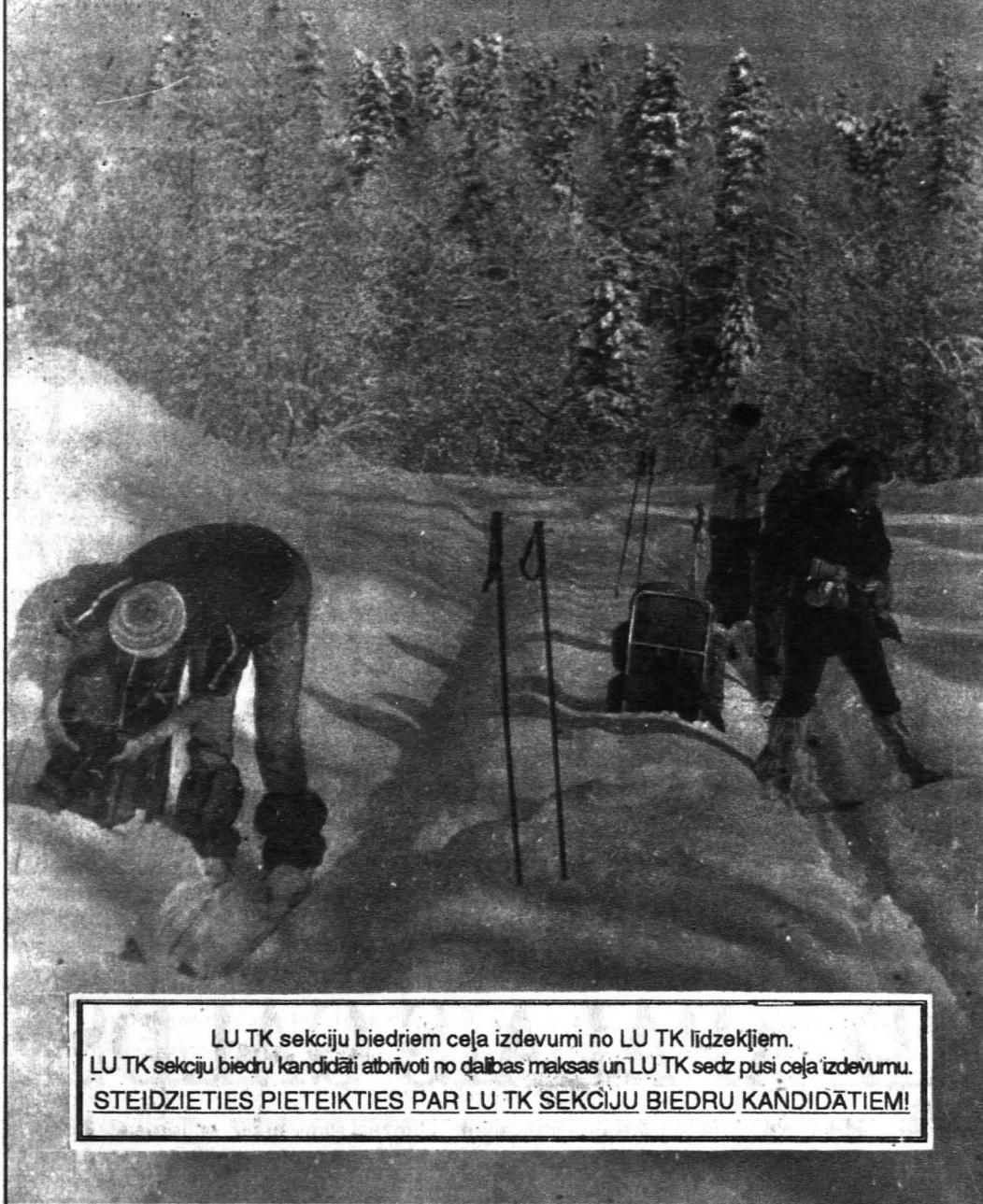
VIETA: Ziemeļkaukāzs — Adigeja, Arīza, Hurzuka.

Kārpāti — Jasiņa, Slavskā.

DAĻĪBNIEKI: LU studenti un darbinieki (arī bez pieredzes tūrismā), kā arī LU TK biedri.

VADĪBA: LU TK apstiprināti grupu vadītāji, glābšanas dienests un štābs.

PIETEIKŠANĀS: LU Tūristu klubā Raiņa bulv. 19-10, tālr. 223114.

LU TK sekciju biedriem ceļa izdevumi no LU TK līdzekļiem.
LU TK sekciju biedru kandidāti atbrīvoti no daļības maksas un LU TK sedz pusi ceļa izdevumu.
STEIDZĪETIES PIETEIKTIES PAR LU TK SEKCĪJU BIEDRU KĀNDIDĀTIEM!

Sarunā piedalās:

Ž — žurnāliste,

Z — izcila sportiste, kura bijusi Amerikā,

V — pedagoģe,

Ū — laborante,

U — fizmate,

T — svešvalodniece.

Tas viss izklausījās apmēram tā:

Ž. — Būtu jauki uzzināt kaut ko eksotisku par Ameriku. Un tad mēģināsim meklēt sakarības starp mums un viņiem, lai arī "tur" par fizikultūras nepieciešamību sen vairs nediskutē.

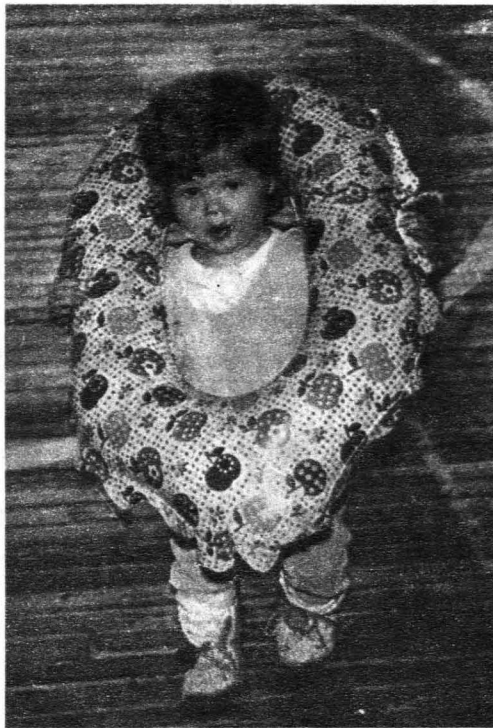
Z. — Gan jau tādu periodu ir pārdzīvojuši arī amerikāņi, bet tagad ar visu atbildības izjūtu paziņoju, ka sporto visi — mazgadīgie un pensionāri. Viņiem ir slinkums iet kājām uz veikalu, kurš atrodas 100 metru attālumā no mājas (tādam nolūkam ir mašīna), bet vakarā viņi visi ir sporta zālē.

Es vairāk interesējos par mācību sistēmu un pedagoga darbu, tādēļ bija iespēja apmeklēt dažādas mācību iestādes. Ciemojos kādā elitārā skolā, kur mācās "smalkāko" aprindu bērni. Pirmkārt, fizikultūra viņiem ir katru dienu! Otrkārt, izbrīnā pavērtu muti bija jāskatās uz kolosālajām tehniskajām iespējām. Sporta zāle transformējas četrās mazākās zālēs, kur katra bērnu grupa nodarbojas ar ko citu — vieni spēlē basketbolu, otri mūzikas pavadījumā netraucēti vingro. Kur nu vēl baseins un mākslīgā ledus slidotava! Šādā skolā tiek darīts viss, lai bērnam gribētos iet uz fizikultūru. Nodarbības sākumā nav jānostājas vienā rindā un jāskaitās "pēc kārtas", bet mierīgi var tupēt un lēni iesildīties. Bērnam ar to sākumam pietiek. Baseinā viņi uz krāšņiem paklājiņiem rotaļājas un reizē mācās peldēt.

Arī vecāku atsaucība un interese par bērniem ir aprīnojama. Ar vislielāko dedzību vecāki piedalās skolas krosa sacensībās, jūt līdzīgi bērniem, un tie cenšas vai no ādas list ārā, lai parādītu sevi. Uz futbola sacensību starp skolām, kur spēlē 3. vai 4. klases bērņēji, atnākuši vai visi

Visi sākās ar neapmierinātību. Neapmierinātas bija divas studentes, pasniedzēja un kāda laborante. Izteikti sievišķīga publika, bet nu nekādi nespēja samierināties ar savu dzīvi, kas cieši saistīta ar sportu un Universitāti. Vispirms viņas nīgriem ģimijiem runāja kādā no Universitātes mājām, slēpās no nelabvēlīgām personām, jo visām šai laikā vajadzēja atrasties nodarbībās. Saruna turpinājās kādā Vecrīgas kafejnīcā (līdz daiļā dzimuma pārstāves no turienes tika iztriektas ārā — pusdienlaiks taču!), bet runāt gribējās, un iepriekšminētās personas vēl pāris stundas runāja uz ielas. Sarunāja, ka jāparunā vēl.

Un tas notika pāris dienas vēlāk kādā laikraksta redakcijā. Klāt tika pieaicinātas vēl dažas personas, starp kurām vīriešu (piedodiet!) nebija, jo tie dziedāja korī.

atdod par īrēšanu, bet ko vien varēja uzbūvēt.

V. — Iesāka "bidīt lietu" par sporta centra veidošanu Teikā. Tur ir Rīgas 36. vidusskola, "Argo" un divu augstskolu (LU un RTU) studentu kopmitnes. Visi kopā taču varēja to izdarīt. Nekā. Apstājās pie projekta.

Kāpēc tagad klusē par ASK stadionu? Kāpēc neklauvē pie AP durvīm? Studenti ir neapmierināti ar fizikultūru tikai aizkulisēs. Vajag teikt atklāti un droši. Man, lūk, nepatīk Lapiņas vadītās nodarbības. Būtībā nav arī pieprasījuma pēc labas sporta zāles.

Ž. — Un ko domā studenti?

U. — Ko lai es domāju, ja aizeju uz handbola sekciju un bez manis tur ir vēl trīs meitenes. Vai mēs varam spēlēt handbolu? Protams, nē. Tad nu darām kaut ko citu. Bet man gribas handbolu. Es nezinu, kas vainīgs — students, pasniedzējs vai sporta zāle. Visvairāk jau, manuprāt, students.

Z. — Arī pasniedzējs var ļoti daudz darīt, ja viņa mērķis ir piesaistīt auditoriju un ieaudzināt patiku pret sportu.

Ū. — Pareizi! Tas būs pavisam cits efekts, ja zāles vidū grozīsies slaidi un sportiski pasniedzējs nevis septiņdesmitgadīgs vecis, kurš tik vien spēj kā labi uzrakstīt atskaiti. Mums nav spilgtu personību, kurām gribētos sekot.

U. — Arī studenti ir dažādi. Citam nevajag labiekārtotas zāles un dušas, galvenais ir izkustēties un izjandalēties, nomazgāties taču var vēlāk. Spilgts piemērs tam ir "koju" fizmati.

T. — Nu, jā. Fizmati jau vispār ir īpaša tauta. Bet manus kursabiedrus tu neaizdzīsi pat uz Amerikas peldbaseinu.

Z. — Jāizveseļojas ir visai sabiedrībai. Kamēr nebūs pieprasījuma pēc harmoniski (arī fiziski) attīstītām parsonībām, kamēr pats neizjutīsi nepieciešamību, nebūs nekā. Kādreiz Universitātē neuzņēma tos, kas slimoja ar dažām noteiktām slimībām. Ja man draudēs atlaišana no darba

GANDRĪZ APALAIS GALDS

mazā futbolista radnieki, spiedz un svilpj ar patiesu prieku.

V. — Un augstskolā?

Z. — Augstskolā studentiem sportošana jau ir pašsaprotama lieta. Jau bērnībā ieaudzināto tieksmi pēc izkustēšanās te var realizēt pilnībā — darbojies tur, kur gribi. Visu laiku esi mācījies spēlēt badmintonu, lūdzu, dari to! Nezin vai kādam ienāk prātā nedarīt neko. Pastāv apziņa, ka sportot ir nepieciešami, turklāt, to darīt ir patīkami. Jābrauc nav nekur — viss notiek studentu pilsētīnā. Plašas un tīras sporta zāles — vari kaut ēst uz grīdas (nesaprotu, kur mums tie dubļi rodas?), viss līdz pēdējam kompjuterizēts — sēdi smailītē, bet kompjuters pateiks, ka mugura nav pareizā leņķī un cik ilgi vēl jāairējas, lai sirds muskuļi būtu pietiekami nodarbināti.

Piemēram, Indiānas universitātē, kur es biju, fizikultūra ir obligāta divus semestrus. Šo

kursu (pārsvarā teorētiskās zināšanas) students var iziet jebkurā studiju gadā.

Domāju, ka arī mūsu studenti lielākas izvēles gadījumā būtu aktīvāki. Daudz vairāk gribētu spēlēt sporta spēles...

V. — Bet! Cik man zināms, šobrīd Universitātē volejbola un basketbola grupās ir brīvas vietas. Te darbojas psiholoģiskais moments — var neiet, tālād neiešu. Braukt uz neomulīgo Lāčplēša ielas zāli, piemēram, no Teikas lietainā un tumšā vakarā nav nekāda prieka. Un ja vēl autobusa talons maksās 60 kapeikas. Nē, arī es to nedarītu.

Ž. — Tas ir skaidrs — tādu iespēju kā Amerikas studentiem mums vēl ilgi nebūs. Un tagad papildināt Universitātes sporta bāzi ir vēl neiespējamāk.

Z. — Un atkal — bet! Vai Universitātei vispār ir kāda normāla sava sporta bāze? Pa visu šo laiku nekā nav uzcelts. Domāju, ka tikai neizdarības dēļ. Par to naudu, ko ikgadū

biežas slimošanas dēļ, es sākšu domāt citādi. Mums trūkst jebkādas informācijas un zināšanu par to, ko veselībai spēj līdzēt fizikultūra. Medicīnas iestādes izrakstītais atbrīvojums neizārstē.

Ū. — O, jā! Es arī pirmajās klasītēs skolā katru gadu slimoju ar anginu, gripu utt. Tikko sāku sistemātiski trenēties, mans organisms, acimredzot, norūdījās un, ja man gribējās "nobastot" skolu gripas epidēmijas laikā, bija problēmas. Nekādi nevarēju saslimt!

Bet kā lai es to iestāstu citiem?

Nu, lūk! KĀ?

Te mēs arī apstājamies. Vienīgi norunājam, ka Ž. propogandēs sportu presē, Ū. — visur citur, Z. un V. to tīkami mācīs bērniem, V. un T. — ? Regulāri apmeklēs fizikultūras. Hi-hi!

Ž. *atsedz savu seju* — ANITA SMOLENSKA.

SPORTA

PRODUCED BY INGERŪNS

KLUBĪT'S

ANSIS REKETIERIS

— Kur gan palicis Jevgēņijs Miļevskis?
 — A. H....Viņš zin.
 — Un Mogilņijs?
 — Turpat.
 — Es te tā par tiem sportiem gribēju parunāt!
 — Nu, runā!
 — Varbūt kaut ko no Lielā sporta?
 — Ir tāds sporta veids. Daudzi varbūt nezin. Saucās džudo. Vīri baltās ādas jakās, basām kājām, divatā uz paklāja un pūlas viens otru nogāzt zemē. Šim nolūkam viņi izmanto daudz un dažādas āķīgas viltības, piemēram, kājas.Tas, kurš nogāž otru zemē, ir uzvarētājs! Pats, redz, arī esmu ar to nodarbojies!
 — Tāpēc jau tevi arī tie reketieri neaiztiek!
 — Es viņus vienkārši neinteresēju!
 — Varbūt tu pats esi reketieris?
 — Varbūt!
 — Nu labs ir, tad nu es iešu.
 — Ej, ej.
 Bīsties naktīs staigāt pa tumšām ielām, jo tur klejo Ansis — džudists!

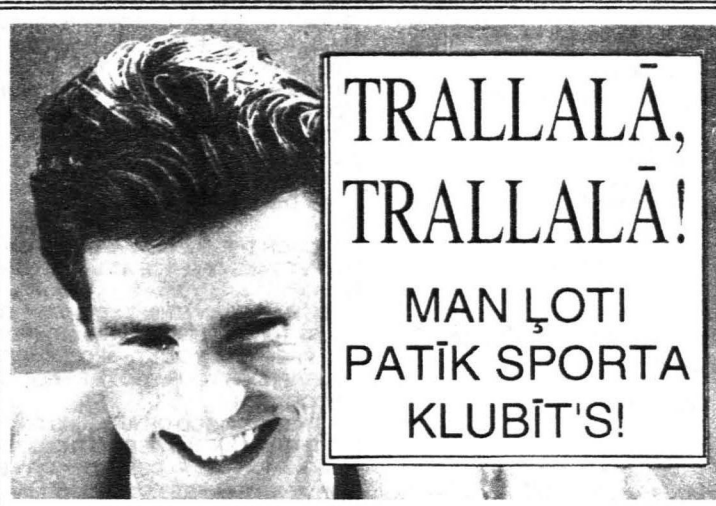
INGERŪNS

PERFORMANCE UZ PALODZES

Spēlē piedalās:

2 cilvēki, kuriem ir vienas vērtības monētas, piemēram, katram ir 7 (septiņas) piecpadsmītkapeikas vai, ja nav piecpadsmītkapeiku, tad, piemēram, trīskapeikas. Un vispār var izmantot jebkuras vērtības kapeikas.

Lai spēli spēlētu, vajadzīga apmale jeb palodze, vismaz 30 (trīsdesmit) centimetrus plata, kuru noslēgtu pret to 90° leņķi stāvoša otra plakne, piemēram, loga rāmis ar stiklu. Un šīs apmales (palodzes) apakšā arī jābūt brīvai vietai, vismaz vienu sprīdi platai, lai iznāk pietiekami vietas atvēršanai.

TRALLALĀ,
 TRALLALĀ!
 MAN ĻOTI
 PATĪK SPORTA
 KLUBĪT'S!

Spēles gaita:

Viens no spēlētājiem (turpmāk saukts "pirmais") nostājas pie izvēlētās attiecīgo parametru palodzes tā, lai viņa plecu līnija būtu paralēla palodzes malai. Uz labās rokas plaukstu (kreijiem - var arī kreisās), kura atvērta, novietota horizontāli un visi pirksti salikti cieši kopā, taisni iztaisnoti, novieto monētu. Novieto to plakaniski, vienalga ar kuru pusi uz augšu. Tad ar spēcīgu virzienu ar šo roku tādā pašā stāvoklī no augšas uz leju pa palodzes apakšpusi met kapeiku uz palodzes. Kapeika lido no rokas uz augšu, var pat atsisties pret palodzei perpendikulāro plakni (logu). Tas ir atļauts. Kad kapeika nokrīt un ieņem stabilu stāvokli, spēlē iesaistās otrais spēlētājs. Viņš ieņem tādu pašu stāvokli kā pirmais un izpilda tās pašas kustības. Šo kustību mērķis tagad ir - uzmet savu kapeiku pirmā spēlētāja kapeikai virsū, vismaz uz mazas maliņas, jo tad otrais varēs paņemt abas kapeikas - gan savu, gan arī pirmā spēlētāja. Tātad uzmanīgi jāskatās vai tā nav netīšām uzkritusi virsū pirmā spēlētāja kapeikai. Ja tā ir, tad otrais vienalga kādā pozā var paņemt abas kapeikas. Kad viens ir paņēmis abas monētas, tad otrs atkal met kapeiku, un spēle turpinās.

Šādi var spēlēt "Monētu mētāšanu", līdz vienam no spēlētājiem vairs nav palikušas noteiktās (spēlējamās) vērtības monētas. Tad spēle nomirst dabīgā nāvē.

M. DAUGAVIŅA

SPORTA

PRODUCED BY INGERŪNS

KLUBĪT'S

KĀDĀ KLUSĀ, KLUSĀ KAKTĀ...

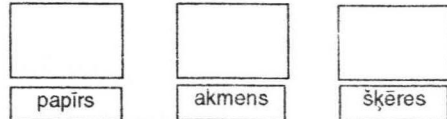
Redakcijā ir uzkrājušies materiāli par vairākām jaunām un mazpazīstamām spēlēm. Lūk, vot, dažas no tām!

AKMENS, PAPIRS UN ŠĶĒRES

(Razkulakošana)

Spēles piederumi: pāris kulaku (minimums 4-i).

Spēles noteikumi: divi razkulakotāji (t. i., izdūrētāji) atrod kādu tumšāku nostūri, un tad iet vaļā lielais sports. Abi dūrētāji nostājas pamatstājā "GOŅ-SŅIK" (pretinieki skatās viens otram acīs). Sažmiegti kulaki tiek turēti 90 grādu leņķī, un pēc signāla abi sāk tos kulakus kratīt! Kulakus jākrata vienā ritmā ar pretinieku. Tas jādarā 3x, un tad jārada zīmes:

Nekādā gadījumā nedrīkst skatīties kādu zīmi rāda pretinieks. Ja zīmes sakrīt, tad jākrata vēl 1x. Ja kratīšanas rezultātā veidojas šādas kombinācijas:

papirs — *akmens*, tad vinnētājs ir "papirs", jo papīrā var ievist akmeni un aizsviest projām;

akmens — *šķēres*, tad vinnētājs ir "akmens", jo ar akmeni var šķēres sabojāt;

šķēres — *papirs*, vinnē tas, kurš ir rādījis zīmi "šķēres", jo ar šķērēm var sagriezt papīru!

Pēc tam, kad ir zināms uzvarētājs, viņam ir tiesības dot zaudētājam vienu knipi vai bubanu, pēc iepriekšējas vienošanās. Spēli var turpināt tik ilgi, kamēr sāk sāpēt pieres vai kulaki, ja pirmējie ir pārāk cieti! Vēlu veiksmi!

INGERŪNS

STĀSTS PAR SLIMO CILVĒKU

Nevienam jau tas vairs nav nekāds noslēpums, ka tuvojās bads. Un viņš tuvojās strauji. Un mēs zinām, ka bada laikos cilvēka smadzenes darbojas tikai vienā virzienā — kur dabūt kaut ko ieest! Bet tam vajadzīga nauda. Interessants atgadījums notikās Ziepniekkalnā, kur dzīvoja kāds slimis cilvēks K. Un šim K bija "ūdensgalva" (3x lielāka kā veseliem cilvēkiem)! Vakaros šis slimais K izgāja ielās. Un izgāja viņš tumšās ielās. Tad parasti K paslēpās aiz kādas mājas stūra un gaidīja. Un gaidīja viņš cilvēkus. Dažreiz bija jāgaida ļoti ilgi, bet līdzko tuvojās kāds cilvēks, slimais K izbāza savu "ūdensgalvu" no mājas stūra un skarbi teica: "Otdaj ģeņģi, a to ves pokažus..." Tā arī slimais K nopelnīja sev iztiku. Secinājums šeit var būt tikai viens — kā māku, tā pelnu!

INGERŪNS

STARPTAUTISKAIS KONKURSS

LATVJU AUSEKLĪTIS '92

VAI TU JAU PIETEICIES?

STARPTAUTISKAIS KONKURSS

LATVJU AUSEKLĪTIS '92

VAI TU JAU PIETEICIES?

LATVIJA BŪS BRĪVA!

Ainis Tahta.

Universitātes Avīzes
Reklāmas un Sludinājumu
Nodaļa

LU VESELĪBAS UN REHABILITĀCIJAS CENTRS

pieāvā sekojošus maksas pakalpojumus:

MASĀŽA:

Pirmdien:	1830-2000
Otrdien:	1900-2000
Trešdien:	1830-2000
Piektdien:	1700-2000

Vēlama iepriekšēja pieteikšanās

ZEMŪDENS MASĀŽA

Vēlama iepriekšēja pieteikšanās

LOCĪTAVU BIOMEHĀNISKĀ STIMULĀCIJA (VIBRATORI)

Katru dienu 1000-1300

Mūsu adrese:

Rīga, Aspazijas bulv.5
tel 223713

**LAIPNI LŪDZAMI
BŪS VESELĪBA, BŪS ARĪ VISS
PĀRĒJAIS**

WHILE THE SUN HANGS IN THE SKY AND THE DESERT HAS STAND
WHILE THE WAVES CRASH IN THE SEE AND MEET THE LAND
WHILE THERE'S A WIND AND THE STARS AND THE RAINBOW
TILL THE MOUNTAINS CRUMBLE INTO THE PLAIN
OH YES, WE'LL KEEP ON TRYIN'
TREAD THAT FINE LINE
OH WE'LL KEEP ON TRYIN' YEAH
JUST PASSING OUR TIME
WHILE WE LIVE ACCORDING TO RACE, COLOUR OR CREED
WHILE WE RULE BY BLIND MADNESS AND PURE GREED
OUR LIVES DICTATED BY TRADITION, SUPERSTITION, FALSE RELIGION
TROUGH THE EONS, AND ON AND ON
OH YEAH WE'LL KEEP ON TRYIN'
WE'LL TREAD THAT FINE LINE
OH OH WE'LL KEEP ON TRYIN'
TILL THE END OF TIME
TILL THE END OF TIME

TROUGH THE SORROW ALL TROUGH OUR SPLENDOUR
DON'T TAKE OFFENCE AT MY INNUENDO

YOU CAN BE ANYTHING YOU WANT TO BE
JUST TURN YOURSELF INTO ANYTHING YOU THINK THAT YOU COULD EVER BE
BE FREE WITH YOUR TEMPO, BE FREE BE FREE
SURRENDER YOUR EGO - BE FREE, BE FREE TO YOURSELF
OOOH, OOH -
IF THERE'S A GOD OR ANY KIND OF JUSTICE UNDER THE SKY
IF THERE'S AN ANSWER TO THE QUESTIONS WE FEEL BOUND TO ASK
SHOW YOURSELF - DESTROY OUR FEARS - RELEASE OUR MASK
OH YES WE'LL KEEP ON TRYING
HEY TREAD THAT FINE LINE
YEAH WE'LL KEEP ON SMILING YEAH
AND WHATEVER WILL BE - WILL BE
WE'LL JUST KEEP ON TRYING
WE'LL JUST KEEP ON TRYING
TILL THE END OF TIME
TILL THE END OF TIME
TILL THE END OF TIME

QUEEN, INNUENDO

INNUENDO

Studentu
dievkalpojums
ZIEMASSVĒTKOS
būs 23. decembrī
pl. 1600
Lielajā Aulā

LU Kristīgā Studentu Biedrība.

TORSTENS meklē vēstulju draugus Latvijā!

TORSTEN HUSEMANN
ROSENSTR. 6
W-4806 WERTHER
GERMANY

Jaungskungi – jauki un šarmanti –
tiek aicināti piedalīties starptautiskajā konkursā

LATVJU AUSEKLĪTIS '92

Vienīgie priekšnoteikumi - vecums 18-23 gadi,
augms virs 168 cm un latviešu valodas prasme. Jūs
tiekat laipni gaidīti katru trešdienu
"UA" redakcijā (līdz 15. janvārim)
no plkst 1500 līdz 1600, kur Rīcības komitejas
pārstāvji pieņems Jūsu pieteikumus konkursam, kā
arī sniegs konsultācijas.
(Neaizmirstiet paņemt līdzī pasi!)

Tālrunis izziņām 222944

UNIVERSITĀTES AVĪZE ir Latvijas Universitātes izdevums.
Salikta ar datoru. Iespiesta a/s LANA Leļupes ielā 5.
Redaktore ILZE BRINKMANE. Atbildīgā par sporta pielikumu ANITA SMOĻENSKA.
Redakcijas adrese: Raiņa bulv 19,121, Rīga, Latvija 226098.